

**ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI**

146000

**146000
İLKÖĞRETİM 6, 7 VE 8. SINIFLAR “SEÇMELİ DERS PROGRAMLARININ”
ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ DOĞRULTUSUNDA
DEĞERLENDİRİLMESİ**

BİLGE SONAY TAŞ

Danışman: Prof. Dr. Adil TÜRKOĞLU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ADANA, 2004

Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bu çalışma jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı'nda YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

.....

Başkan: Prof. Dr. Adil TÜRKOĞLU
(Danışman)

.....

Üye: Doç. Dr. Müfit GÖMLEKSİZ

.....

Üye: Yrd. Doç. Dr. Mahinur COŞKUN

ONAY

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim elemanlarına ait olduğunu onaylarım.

18.../10/2004

Prof. Dr. Nihat KUCUKSAVAŞ
Enstitü Müdürü

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'ndaki hükümlere tabidir.

ÖZET

İLKÖĞRETİM 6, 7 VE 8. SINIFLAR SEÇMELİ DERS PROGRAMLARININ ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ DOĞRULTUSUNDA DEĞERLENDİRİLMESİ

Bilge Sonay TAŞ

Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Adil TÜRKOĞLU

Ekim- 2004, 132 sayfa

Bu araştırma ilköğretim 6, 7 ve 8. sınıflar seçmeli ders programlarını öğretmen ve öğrenci görüşleri doğrultusunda değerlendirmek amacıya yapılmıştır. Tarama modelinde betimsel bir çalışmadır. Araştırmanın amaçlarına uygun olarak öğretmen ve öğrencilerin, seçmeli derslerin amaçları, içeriği, öğrenme öğretme süreçleri ve değerlendirme süreçlerine ilişkin görüşleri ile seçmeli dersler programı uygulamalarına ilişkin genel görüşleri alınmıştır.

Çalışma, Adana ili merkez ilçeleri Seyhan ve Yüreğir’ deki ilköğretim okullarında yapılmıştır. Küme örnekleme yöntemi ile 17 ilköğretim okulu örnekleme alınmıştır. Örneklem okulların SED’ leri de göz önüne alınarak belirlenmiş böylece evreni temsil etme düzeyi artırılmaya çalışılmıştır. Çalışma, bu okullardaki seçmeli derslere giren öğretmenler ile 8. sınıf öğrencileri üzerinde yapılmıştır. Okutulan her bir seçmeli ders için farklı bir şubeye anket uygulanmıştır.

Bu çalışmada kullanılan anket formu araştırmacı tarafından, uzman görüşlerine başvurularak hazırlanmıştır. Anket formu iki bölümden oluşmuştur. Birinci bölümde kişisel bilgilere ilişkin sorular, ikinci bölümde seçmeli derslere ilişkin sorular yer almıştır. Öğretmen ve öğrenci anketleri genel olarak aynı olmakla birlikte farklı sorulara da yer verilmiştir.

Araştırma sonucunda okutulan seçmeli derslerin okul idaresi ve öğretmenler kurulu tarafından belirlendiği görülmüştür. Öğretmen ve öğrenciler yeterli olanaklar sağlanır ise bu derslerin öğrenciler tarafından seçilmesi gerektiğini düşünmektedir. Genel olarak seçmeli derslerin öğrenciler için gerekli ve yararlı olduğu ifade edilmiştir. Buna karşılık hem öğretmen hem de öğrencilerin seçmeli derslerin daha da verimli yürütülmesini istedikleri belirlenmiştir. Ders anlatımında genellikle düz anlatım ve soru cevap yöntemleri kullanılmaktadır. Değerlendirme yöntemi olarak da en çok yazılı yoklamalar ve yazılı anlatımın kullanıldığı görülmüştür. Seçmeli dersler programında yenileşme ve gelişme çalışmalarına ihtiyaç duyulduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Seçmeli dersler, ilköğretim okulu, öğretim programı, program değerlendirme

ABSTRACT**THE EVALATION OF THE CURRICULUM OF ELECTIVE COURSES, AT
PRIMARY SCHOOL 6TH, 7TH AND 8TH GRADES, DIRECTON OF
TEACHERS AND STUDENTS OPINIONS****Bilge Sonay TAŞ****Master Thesis, Department of Education Sciences****Supervisor: Prof. Dr. Adil TÜRKOĞLU****October, 2004, 132 pages**

This research is a descriptive study done whitin technique of general survey model to determine opinions of teachers and students about curriculum of elective courses. The opinions of teachers and students were taken about elective courses learning of ingredients, the content, the learning process, the testing process and general practice of elective courses

17 primary schools were chosen for the research, in Seyhan and Yüreğir. These schools were identified at random. All optional course' s teachers and only one 8. level students for each elective course, in the school, answered the questionnare form.

The questionnaire, used in this research, prepared by applying to the specialist's opinions. The questionnaire form is formed by two parts. In the first part related to personel questions, in the second part elective courses' questions are placed. Teachers and students questionnaire generally are same but also different questions are placed.

Elective courses, given by the result of the research, are determined by the school administration and teachers board. Teachers and students think that these courses should be chosen by the students if the necessary possibilities are supplied. Generally it is stated that elective courses are necessary and useful for the students. Nevertheles, both teachers and students wishings for carrying out more productively the elective

courses are determined. Explanations and question- answer techniques are used while presenting lesson. Mostly, written exams and written expressions are used as an evaluation technique. As a result of research, it is determined the need of innovations and progress at the curriculum of elective courses.

Key words: elective courses, primary school, curriculum, curriculum evaluation.

ÖNSÖZ

Eğitim bireyin gelecekteki yaşamına yön veren, birey için vazgeçilmez bir unsurdur. Alınan eğitimin nitelik ve niceliği bireyin tüm yaşantısını derinden etkilemekte ve değiştirmektedir. Bu nedenle toplumsal ve bireysel gelişimin sağlanabilmesi için eğitimin bireyin tüm ihtiyaçlarını karşılayabilecek şekilde düzenlenmesi gerekmektedir. Eğitimde, bireyin özelliklerine paralel olarak, çok yönlü, denemeye açık, geniş bir yelpazesi olan ve bireyin bu yelpazede kendini tanıması ve keşfetmesini mümkün kılan, programlar uygulanmalıdır.

İlk gençlik yıllarına denk gelen ilköğretim ikinci basamak öğrencilerin hızlı bir değişim sürecine girdiği eğitimsel açıdan önemli bir dönemdir. Bu açıdan bakıldığında bu basamaktaki eğitim programlarının niteliği daha da önem kazanmaktadır. İlköğretim ikinci basamaktaki seçmeli dersler öğrencilerin eğitimsel ihtiyaçlarının karşılanmasında önemli bir işleve sahiptir. Ülkemizde bu konu ile ilgili olarak, ilköğretim ve ortaöğretim düzeyinde bir çalışmaya rastlanamaması dikkat çekicidir. Bu çalışma ile konunun öneminin vurgulanması ve ilköğretim ikinci basamakta uygulanan seçmeli dersler programı hakkında öğretmen ve öğrencilerin görüşlerinin neler olduğunun belirlenmesi amaçlanmıştır.

Bu çalışmanın her aşamasında değerli yardım ve katkılarından dolayı danışmanım Sayın Prof. Dr. Adil Türkoğlu'na, yüksek lisans derslerini alma şansını yakalayabildiğim ve değerli görüşlerini esirgemeyen değerli hocalarım, Sayın Yrd. Doç. Dr. Ahmet DOĞANAY'a, Sayın Yrd. Doç. Dr. Mahinur COŞKUN'a, Doç. Dr. Müfit GÖMLEKSİZ'e, beni her zaman gülen bir yüzle karşılayan ve yardımlarını esirgemeyen Dr. Ayten İFLAZOĞLU'na, EF2004YL4 proje no'lu araştırmamın değişik aşamalarında yardımlarını gördüğüm Çukurova Üniversitesi'ne, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü ve İlköğretim Bölümü, öğretim üyeleri, öğretim görevlileri ve araştırma görevlilerine, teşekkür ederim. Öğrenim hayatım boyunca daima yanımda olan çok sevdiğim aileme, desteğini hiçbir zaman esirgemeyen sevgili eşime ve çalışmamın son dönemlerinde varlığı ile bana güç veren minik bebeğime sonsuz teşekkürler.

Bilge Sonay TAŞ

İÇİNDEKİLER

Sayfa No:

ÖZET.....	I
ABSTRACT.....	III
ÖNSÖZ.....	V
TABLolar LİSTESİ.....	IX

BÖLÜM I

GİRİŞ	1
1.1. İlköğretimin Yasal Gelişimi.....	2
1.2. İlköğretim İkinci Basamak.....	4
1.3. İlköğretim İkinci Basamak ve Program Geliştirme.....	6
1.4. Seçmeli Dersler.....	9
1.4.1. Uygulanmakta Olan Seçmeli Dersler Programı.....	17
1.5. Problem Durumu	19
1.6. Araştırmanın Amacı	23
1.7. Araştırmanın önemi.....	24
1.8. Sayıtlar	25
1.9. Sınırlılıklar	25
1.10. Tanımlar	25

BÖLÜM II

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	26
2.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar.....	26
2.2. Yurt İçinde yapılan Çalışmalar.....	27

BÖLÜM III

YÖNTEM.....	29
3.1. Araştırma Modeli.....	29
3.2. Evren ve Örneklem	29
3.3. Veriler ve Toplanması	31
3.4. Verilerin Analizi	32

BÖLÜM IV

BULGULAR.....	33
4.1. Öğrencilerin Kişisel Bilgilerine İlişkin Bulgular	33
4.2. Öğretmenlerin Kişisel Bilgilerine İlişkin Bulgular.....	33
4.3. Birinci Alt Amaca İlişkin Bulgular.....	34
4.4. İkinci Alt Amaca İlişkin Bulgular.....	47
4.5. Üçüncü Alt Amaca İlişkin Bulgular.....	53
4.6. Dördüncü Alt Amaca İlişkin Bulgular.....	59
4.7. Beşinci Alt Amaca İlişkin Bulgular.....	70
4.8. Altıncı Alt Amaca İlişkin Bulgular.....	76

BÖLÜM V

TARTIŞMA VE YORUM.....	81
-------------------------------	-----------

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER.....	98
6.1. Sonuçlar.....	98
6.2. Öneriler.....	102

KAYNAKÇA.....	105
EKLER.....	108
ÖZGEÇMİŞ.....	132

TABLOLAR LİSTESİ

Sayfa No:

Tablo 1.4.1. İstanbul Atatürk Kız Lisesi Orta Kısım 1955-1956 Eğitim Öğretim Yılı Ders Dağıtım Çizelgesi.....	10
Tablo 1.4.2. IX. Milli Eğitim Şurası'nda Belirlenen Seçmeli Dersler Listesi.....	15
Tablo 1.4.3. IX. Milli Eğitim Şurası'nda Belirlenen Ortaokul Haftalık Ders Dağıtım Çizelgesi.....	16
Tablo1.4.1.1. İlköğretim İkinci Basamakta Halen Uygulanan Haftalık Ders Dağıtım Çizelgesi.....	18
Tablo1.4.1.2. İlköğretim İkinci Basamakta Halen Uygulanan Seçmeli Dersler Listesi.....	18
Tablo 3.2.1. Örnekleme Alınan Okullar Öğretmen ve Öğrenci Sayıları.....	30
Tablo 4.1.1. Ankete Katılan Öğrencilerin Cinsiyete ve Yaşa Göre Dağılımı	33
Tablo 4.2.1. Ankete Katılan Öğretmenlerin Cinsiyete ve Görev Süresine Göre Dağılımı.....	34
Tablo 4.2.2. Ankete Katılan Öğretmenlerin En Son Mezun Oldukları Öğretim Kurumuna Göre Dağılımı.....	34
Tablo 4.3.1. Öğretmenlerin ve Öğrencilerin Seçmeli Derslerle İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular.....	35
Tablo 4.3.2. Seçmeli Derslerin Neden Verimli Yürütülmediğine İlişkin Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerine İlişkin Bulgular.....	39
Tablo 4.3.3. Öğretmen Görüşlerine Göre Okutulacak Seçmeli Dersler Belirlenirken Hangi Etkenlerin Ne Derece Dikkate Alınması Gerektiğine İlişkin Bulgular.....	43
Tablo 4.3.4. Seçmeli Derslere İlişkin Öğrenci Görüşlerine İlişkin Bulgular.....	45
Tablo 4.4.1. Seçmeli Derslerin Öğrencilere Hangi Davranışları Kazandırması Gerektiğine İlişkin Bulgular.....	47

Tablo 4.4.2. Uygulanan Seçmeli Dersler Programının Öğrencilere Hangi Davranışları Kazandırdığına İlişkin Bulgular.....	50
Tablo 4.4.3. Seçmeli Ders Programındaki Hedef ve Davranışların Öğretmenlerce Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular.....	52
Tablo 4.5.1. Okutulan Seçmeli Derslerin İçeriğine İlişkin Bulgular.....	54
Tablo 4.5.2. Programda Yer Almasını İstemedikleri Seçmeli Derslere İlişkin Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri Dağılımı.....	56
Tablo 4.5.3. Seçmeli Ders Çeşitleri ve Haftalık Ders Saatlerine İlişkin Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri Dağılımı.....	57
Tablo 4.6.1. Seçmeli Ders Programı Öğrenme Öğretme Süreçlerine İlişkin Bulgular.....	60
Tablo 4.6.2. Öğrenci Görüşlerine Göre zorunlu ve Seçmeli Derslere Öğrenci Katılımlarına İlişkin Bulgular.....	62
Tablo 4.6.3. Öğrenci Görüşlerine Göre Seçmeli Derslerde Çeşitli Etkinliklerin Düzenlenmesi Gereğine İlişkin Bulgular.....	64
Tablo 4.6.4. Öğretmen Görüşlerine Göre Seçmeli Derslerde Yapılan Çalışmalarla İlgili Çeşitli Etkinliklerin Neden Düzenlenmediğine İlişkin Bulgular.....	64
Tablo 4.6.5. Seçmeli Derslere Öğrencilerin Katılımını Artırabilmek için Öğretmenlerin Kullandıkları Yöntemlere İlişkin Bulgular.....	65
Tablo 4.6.6. Seçmeli Dersler İşlenirken Kullanılan Yöntemlere İlişkin Bulgular.....	66
Tablo 4.6.7. Öğretmen Görüşlerine Göre Seçmeli Derslerde Hangi Öğrenme Öğretme Yöntemlerinin Kullanılacağına Belirlenmesine İlişkin Bulgular.....	68
Tablo 4.7.1. Seçmeli Derslerde Değerlendirme Yapılırken Kullanılan Tekniklere İlişkin Bulgular.....	70
Tablo 4.7.2. Öğretmenlerin ve Öğrencilerin Seçmeli Ders Programı Değerlendirme Süreçlerine İle İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular.....	72
Tablo 4.7.3. Öğrenci Görüşlerine Göre zorunlu ve Seçmeli Derslerde Öğrenci Başarısına İlişkin Bulgular.....	74
Tablo 4.7.4. Öğretmen Görüşlerine Göre Seçmeli Derslerde Öğrenci Başarısını Artırmak İçin Neler Yapılması Gerektiğine İlişkin Bulgular.....	75

Tablo 4.8.1. Öğretmenlerin Branşlarına ve Okuttukları Seçmeli Derslere Göre Dağılımı.....	76
Tablo 4.8.2. Öğretmenlerin Bir Seçmeli Ders Öğretmeni Olarak Kendileri Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Bulgular.....	77
Tablo 4.8.3. Öğretmen Görüşlerine Göre İlköğretim Seçmeli Dersler Programına İlişkin Bulgular.....	79

BÖLÜM I

GİRİŞ

Günümüzde insanlık yeni bir çağ dönemecindedir. Bu yeni çağın bütün koşulları hazırlanmış ve hazırlanmaktadır. Fen ve teknolojiadaki yeni buluşlar, feza teknolojisindeki yeni gelişmeler, dünya savaşları sonucunda ortaya çıkan uluslararası kuruluşların gittikçe yaygınlaşan uğraş alanları, kültür geçişleri, ülkelerarası ekonomik yarışma ve dayanışma, yeni yeni politik blokların ortaya çıkması ve globalleşme, özgürlük ve demokrasi kavramı üzerinde yapılan tartışmalar bireylerin, bu ve benzeri gelişmelere uyum yapabilecek bir şekilde eğitilmelerini zorunlu hale getirmiştir. Buna karşılık, eğitim süreçlerinin hemen bütün ülkelerde geleneksel ve tutucu nitelik taşıması, yalnızca kültürü tanıtmak veya yaymakla yetinip geliştirme olanakları üzerinde durulmaması nedeniyle, özgür eğitim, sosyal dinamizmin ve çağ koşullarının gerisinde kalmıştır (Varış, 1996,10).

Kupisiewicz'e (Akt:Sözer, 1996,2) göre, çağımızdaki değişmelerin hızı inanılmaz bir biçimde artmış ve tüm yaşam için gerekli bilgilerin okulda kazanıldığı zamana gelinmiştir. Çağımız bilim ve teknikteki hızlı değişmelerle, toplumsal ve mesleki hareketlilikle ve daha iyi bir dünyanın kurulabilmesi için çok sayıda kişinin etkin katılımlarıyla belirginleşmektedir. Bu durumda okulun rolü daha da önem kazanmaktadır. Okul denen toplumsal kurumda, bilginin aktarılmasına ve yinelenmesine dayanan, geçmişi merkez alan, yetkeci ve sözel bir öğretim yerine; etkili bir biçimde, öğrencinin bağımsızlığını ve bireysel girişim gücünü (inisiyatifini) geliştiren, ilgisini uyandıran, onu öğrenmeye güdüleyen, kendi kendine düşünmeyi, sorun çözmeyi ve kitle iletişim araçlarından yararlanmayı ona öğreten, geleceğe dönük bir eğitim gerekmektedir.

Okullar, öğrencilerini belirli amaçlar doğrultusunda eğitmek için kurulmuş olan kurumlardır ve her ülkenin eğitimle ilgili genel amaçları vardır. Okul programları hazırlanırken de, bu genel amaçlar esas alınarak farklı seviye ve yapılarıdaki okulların

programları tespit edilir. Buna göre, her okulda okutulacak olan dersler ve içerikleri belirlenir. Ayrıca her seviyedeki okul öğrencilerinin kendine özgü birtakım özellikleri vardır. Her bireyin özel ve genel kabiliyeti, ilgi ve öğrenme gücü farklıdır. Kalite ve kantite açısından bireylere iyi bir eğitim verilmek isteniyorsa, hem okul programlarının hazırlanmasında hem de uygulanmasında bireysel özelliklerin dikkate alınması gerekmektedir (Kıncal,1990). Hazırlanan bu programlarla ilköğretimde, zorunlu temel eğitimin uygulanması ile de asgari düzeyde tüm vatandaşlara ulaşılmaya çalışılmaktadır. Böylelikle toplumda herkesin bireysel özelliklerini en doğru şekilde kullanması amaçlanmaktadır.

1.1. İlköğretimin Yasal Gelişimi

Eğitimde ilk yenileşme hareketleri 1776-1839 yılları arasında yapılmıştır. II. Mahmut 1834 yılında eğitim tarihimizde büyük değer taşıyan bir ferman çıkarmıştır. Bu ferman ilköğretim zorunluluğunu getiren ilk belge olarak kabul edilmektedir. Ancak 1839 yılına kadar bu ferman yeterince uygulanamamıştır. Tüm ülkeyi kapsar biçimde ilköğretim zorunluluğunun getirilmesi Tanzimat dönemine rastlamaktadır (Akyüz,1997,131).

Osmanlı İmparatorluğu döneminde, 1913 yılında ilköğretim için çıkarılan geçici kanunun "Tedrisat-ı İptidaiye Kanun-u Muvakkatı"nın birinci maddesinde "İlköğretimin zorunlu ve devlet okullarında ücretsiz" sunulacağı belirtilmiştir. Cumhuriyet döneminin başlangıcında 1924 yılında çıkarılan Anayasa'da bu uygulama yasal bir zorunluluğa dönüştürülmüştür. "Zorunlu parasız ilköğretim" ilkesi 1961 ve 1982 anayasalarında aynen devam ettirilmiştir (Akyüz,1997,141).

Cumhuriyetle birlikte bütün çocukların fırsat eşitliği içinde ilköğretimden yararlanmasını amaçlayan bir eğitim politikası izlenmiş, ülkenin eğitsel kalkınması toplumun tüm bireylerini kapsayan bir "seferberlik ruhu" içinde ele alınmıştır. 1949'da imzalanan Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nden çeyrek yüzyıl önce Ülkemiz, Anayasası'nın 87. maddesi ile ilköğretimin 7-16 yaş çocukları için zorunlu ve devlet okullarında parasız olması yasal olarak getirmiştir. Yasal olarak 5 yıl

olan ilköğretim süresi bir çok köyde olanak yetersizlikleri nedeni ile uzun süre 3 yıl olarak devam etmiştir (Kaya, 1981). 222 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Yasası'nda (1961), "öğrenim çağı" kavramı getirilmiş ve 6-14 yaş grubundaki çocuklar için zorunlu ilköğretim çağı, çocuğun 6 yaşını bitirdiği yılın eylül ayından, 14 yaşını bitirip 15 yaşına girdiği yılın öğretim yılı sonuna kadar geçen süre olarak tanımlanmıştır. İlkokulun öğretim süresinin en az 5 yıl olduğu da belirtilmiştir.

VIII. Milli Eğitim Şurası'nda (1970), ortaokulların genel eğitim veren tek tip bir okul olması ve tüm ortaöğretimin, lise ve dengi okulların temel ve ortak bir gövdesini oluşturması kararı benimsenmiştir. VII.(1962) ve VIII.(1970) Milli Eğitim Şuraları'nda "ortaöğretimin birinci devresi" olarak nitelendirilen ortaokullar, IX. Milli Eğitim Şurası'nda "temel eğitimin ikinci kademesi" olarak nitelendirilmiştir. Bu görüş tarzı kavramsal düzeyde, 8 yıllık kesintisiz ilköğretimin temelini oluşturmaktadır (MEB, 1974).

Bu çalışmalar sonrasında Milli Eğitim Bakanlığı aynı doğrultuda bir çok yasa uygulamaya koymuştur. 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Yasası'nda (1973) temel eğitimin genel olarak 7-14 yaşlarındaki çocukları kapsadığı, temel eğitim okullarının 5 yıllık birinci kademe ile 3 yıllık ikinci kademe eğitim kurumlarından meydana geldiği belirtilmiştir. 2842 sayılı yasa (1983) ile "temel eğitim" kavramı yerine "ilköğretim" kavramı getirilmiştir. 1739 sayılı yasada (1973) belirtilen 8 yıllık zorunlu eğitim öngörülmüş, ancak bir geçici madde ile son üç yılı (ortaokul) askıya alınarak sadece ilkokul bölümü zorunlu eğitim olarak belirtilmiştir. 4306 Sayılı Sürekli Sekiz Yıllık İlköğretim Yasası'nda, ilköğretimin 8 yıllık kesintisiz öğretim yapan okullardan oluştuğu, bitirenlere ilköğretim diploması verileceği, ortaokul sözcüğünün "ilköğretim okulu" olarak değiştirileceği, ilköğretimin 8. yılında öğrencilerin ortaöğretim okullarına ve iş alanlarına yöneltileceği okul rehberlik örgütü tarafından yöneltme yapılacağı ve milli eğitim sisteminin bu yöneltmeyi yapacak şekilde yeniden düzenleneceği belirtilmiştir.

Cumhuriyet döneminin başlangıcından bu yana, gerek anayasal gerekse ilgili özel yasa düzenlemelerinde, uluslararası araştırmalar doğrultusunda, ilköğretimin zorunlu ve devlet okullarında ücretsiz olması ilkesi gerçekleştirilmiştir. Uluslararası gelişmelere paralel olarak, ülkemizde 1970'lerden sonra, zorunlu eğitim süresinin 5 yıldan 8 yıla

çıkarılması konusu tartışılmış, ancak yasal uygulama olarak 1997 yılında gerçekleştirilmiştir (Özgüven, 2000,284).

İlköğretim, zorunlu temel eğitim, bir “vatandaşlık eğitimi” olarak kabul edilir ve devlet eliyle tüm vatandaşlara parasız olarak sağlanır. İlköğretim, öğrencilere temel bilişsel becerileri kazandırır ve toplumun etkili bir üyesi olabilmeleri için bireylerin gerekli bilgi, beceri ve tutumlarını geliştirir. İlköğretim, çok çeşitli ve farklı nitelikleri ile heterojen bir yapı gösteren toplumdaki kişilerin ulusal amaçlar doğrultusunda bütünleşmelerini sağlar. Diğer bir husus ilköğretimin, teknolojik, ekonomik, toplumsal ve mesleki becerileri ve tutumları da kazandırmasıdır (Özgüven, 2000, 286).

Ülkemizde ilköğretim, birinci ve ikinci basamak olarak ikiye ayrılmıştır. Birinci basamak 1.,2.,3.,4 ve 5. sınıfları kapsamaktadır. İlk üç yılın (1,2,3) programı ile son iki yılın (4,5) programı ayrı ayrı düzenlenmiştir. Öğrenciler ilköğretimin ilk üç yılında okuma-yazma, temel matematik becerileri, okul ortamına ve sosyal yaşama uyum gibi genel konularda eğitim alırlar. 4. ve 5. sınıflarda ise verilen genel eğitim ayrıntılandırılır ve genişletilir. İlköğretim ikinci basamak ise 6.,7. ve 8. sınıfları kapsamaktadır. İkinci basamakta, ders çeşidinde belirgin bir artış görülmektedir. İlköğretim birinci basamağa göre dersler birbirinden daha bağımsızdır (Vural, 2000).

Görüldüğü gibi 1776’da başlayan yenileşme çalışmaları cumhuriyet döneminde de Milli Eğitim Şuralarında alınan kararlarla devam ettirilmiştir. İlköğretimin yasal süresi 5 yıl iken bu süre olanaksızlıklar nedeni ile 3 yıl olarak sürdürülebiliyordu. Bugün ise ilköğretimin yasal süresi 8 yıldır. Taşınabilir eğitim ile de tüm öğrencilere 8 yıllık eğitim hizmeti sunulabilmektedir.

1. 2. İlköğretim İkinci Basamak

İlköğretim ikinci basamak, sekiz yıllık zorunlu temel eğitimin son üç yılına karşılık gelen 6. , 7. ve 8. sınıfları kapsar. İlkokullarda okullaşma oranının yüzde yüze yaklaşması, özellikle küçük yerleşme birimlerinde 5 yıl eğitim gören bütün çocukların devam edebilecekleri bir üst öğrenim basamağına gereksinim duyulmasına, ilkokuldan sonra dışa akış oranının hayli yüksek olmasına ve gelişmiş ülkelerde zorunlu eğitim süresinin en az 8 yıl olmasına koşut olarak, zorunlu eğitim süresinin 8 yıla çıkarılması

evrensel bir çizgi oluşturmıştır. İlköğretim süresinin uzatılması eğitim sağlayabildiğimiz çocukların ve gençlerin, nitelikli ve işlevsel programlara göre yetiştirilmesini önemli duruma getirmektedir (MEB,1987,11).

Türkiye’de ilköğretim ikinci basamak, Cumhuriyet’in kuruluşundan 1973 tarihli Milli Eğitim Temel Kanunu’na kadar, sistemde ortaöğretim birinci devre “ortaokul” olarak yer almış ve yalnızca liseye öğrenci yetiştiren bir kurum olarak hizmet vermiştir. İlkokula dayalı olarak kurulan üç yıl süreli ortaokul, kuruluşundan başlayarak hep liseye geçiş dönemi olarak değerlendirilmiştir. Öğrencileri bir üst öğretime hazırlayıcı nitelikte programlar uygulanmaktadır. Cumhuriyetin ilk yıllarından başlayarak toplumda duyulan eğitim gereksinimleri, genel bir ilke olarak ilkokula ya da ortaokula dayalı değişik okul türleri kurmakla karşılanmıştır. Bu bakımdan cumhuriyetin ilk 50 yılında gerek duyuldukça ilkokula dayalı ve ortaokul düzeyinde meslek okullarının açılması yoluna gidilmiştir. Bunlar, Kız ve Erkek Sanat Enstitüleri, İmam-Hatip Okulları, Ticaret Ortaokulları ve Orta Sanat Okulları gibi okullardır (MEB, 1987, 11).

Türk Milli Eğitim Sistemi’nde 1997-1998 öğretim yılından başlayarak 8 yıllık programların uygulanmasına başlanmıştır. Gürkan’ın (1993,48) da belirttiği gibi bu aşamada programlar yeniden geliştirilirken ve düzenlenirken ilköğretim ikinci basamağın yeniden ele alınması bir gereklilik olmaktan çıkıp bir zorunluluk durumuna gelmektedir. Öncelikle sekiz yıllık ilköğretim bütünlüğü içerisinde bu öğretim basamağının amaç ve işlevlerinin yeniden irdelenmesi, çalışmaların, irdelenen bu amaç ve işlevler doğrultusunda yürütülmesi gerekmektedir. Öğrencileri ilgi ve yetenekleri doğrultusunda hem üst öğrenime hem de çalışma alanlarına hazırlamayı amaç edinen bu basamaktaki programların geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır.

Türk eğitim sisteminde ilköğretim ikinci basamak, bireylerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda üst öğrenime ve çalışma alanlarına yönlendirildikleri önemli bir kavşak noktasını oluşturmaktadır. Gelişim çağları içinde ergenlik dönemi olarak adlandırılan bu dönem, çok hızlı fiziksel ve duygusal değişikliklerin olduğu kritik bir dönemdir(Gültekin,1998). Bu dönem değişme zamanıdır ve ergen sürekli bir arayış içerisinde. Ergenin cevap bulması gereken bir çok soru vardır. “Ben kimim?” sorusu çok önemli hale gelir ve rol karmaşası yaşanır(Senemoğlu,2001). Erikson’a (Akt: Senemoğlu) göre bu dönemde ergen, başarılı bir şekilde kimlik kazanma sorununu

çözerse, kendine güvenen kendinden emin bir kişi olarak yaşamını sürdürebilir ve başarılı olur. Aksi durumda ise rol karmaşası, yaşamın gelecek dönemlerinde de devam edecektir.

Gelişim açısından olduğu gibi, bu basamağın toplumsal açıdan da stratejik bir önemi vardır. Dönemin sonunda öğrencinin yaşamını kazanabilecek ve kalkınmaya katkıda bulunabilecek bir yeterliliğe ulaşabilmesi bu öğrenim basamağında alınacak önlemlere bağlıdır. Gelişmekte olan ülkemizde insan ögesinin en iyi biçimde değerlendirilmesi bu aşamada iyi yönlendirilmesine bağlı görünmektedir. Bir toplumda örgün eğitim, belli eğitim basamaklarından oluşmakta ve her eğitim basamağı genellikle insanoğlunun belli gelişim dönemlerini karşılamaktadır. İlköğretim ikinci basamağa rastlayan 12-15 yaşları arasındaki ergenlik dönemi, bireylerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda üst öğrenime ve iş alanlarına yönlendirildikleri önemli bir geçiş dönemidir (Gültekin, 1998).

Yörükoğlu'na (1987,282) göre “ortaokul yıllarına denk düşen ilk gençlik yaşlarında gencin ilgi alanları genişler ve çeşitlilik kazanır. İleride seçeceği meslekle ilgili konulara eğilir. Bir şeyler yapmak, başarılı olmak eğilimi çok güçlenmiştir. Eski yeteneklerinden kimisi sivrilir ve öne geçer.” Yine Yörükoğlu (1996) “gençlere yeteneklerine göre ayrı ayrı eğitim vermek çok lüks ve pahalı bir yöntemdir. Ancak küçük kümelerde eğitim denenebilir.” demektedir.

1.3. İlköğretim İkinci Basamak ve Program Geliştirme

İlköğretim, bir yandan daha hızlı artan nüfusun eğitim gereksinimlerine yanıt verme çabası içindeyken, diğer yandan, bu nüfusun etkili bir biçimde eğitilmesi konusuna önem vermek zorundadır. Bu etkililiğin sağlanması da ancak eğitim programlarının geliştirilmesi yolu ile gerçekleşecektir. Program geliştirme, eğitim programının hedef, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve değerlendirme öğeleri arasındaki dinamik ilişkiler bütünü olarak tanımlanabilir (Demirel, 1998).

Eğitimde program geliştirme, programın kapsadığı amaçların sağlıklı ve etkin bir şekilde saptanması ve gerçekleşmesi için faydalanılan esasları, prensipleri ve faaliyetleri operasyonel anlamda ele alan bir çalışmadır. Program geliştirme, okul ve okul çevresindeki yaşamın ve öğrenme koşullarının geliştirilmesini amaç edinir. “Daha

geniş bir tanım yapılacak olursa; program geliştirme, gerek okul içinde ve gerekse okul dışında, Milli Eğitim'in ve okulun amaçlarını geliştirmek ve gerçekleştirmek üzere düzenlenen muhteva ve faaliyetlerin, uygun yöntem, teknik, araç ve gereçlerle geliştirilmesine yönelik koordine çabaların tümüdür”(Gözütok, 1998, 8).

Programların geliştirilmesinde başarıya ulaşmak için de konuya sistem bütünlüğü içerisinde yaklaşmak, bilimsel program geliştirme anlayışını benimsemek, parça parça düzenleme alışkanlığını bırakarak programın bütün boyutlarını göz önünde bulundurmak tek çıkar yol olarak görünmektedir(Gürkan, 1993, 48).

Varış'a(1988) göre de program geliştirme operasyonel bir süreç olarak, süreçle ilgili bütün ilgililerin katılması ile gerçekleşir. Program geliştirme, düzenlenen programın, masa başında değiştirilmesi, kimi konuların çıkarılması, kimi konuların eklenmesi olmadığına göre, programla ilgili bütün bireylerin ve programdan etkilenen herkesin geliştirme sürecine katılması gerekir. Nitekim Varış (1988, 52) bu konuda “Program geliştirme gençlerin ve çocukların yetişmesi ile ilgili insan elemanının gelişmesini amaç edinir.Bunun için de faaliyete katılanların problemlerine inilir.program geliştirmede temel ünite, okuldaki çalışma grubu, öğrenciler, öğretmenler, idareciler ve velilerdir.sürece müfettişler ve uzmanlar da katılır.” demektedir.

Sözer'e(1991) göre program geliştirme çalışmalarında öğretmen eğitimi de yeniden ele alınmak durumundadır. Sözer (1991, 5-6) öğretmenin önemini şöyle vurgulamaktadır: “Eğitim-öğretim etkinliklerinde başarının en temel ögesi öğretmendir. Eğitim programları, yönetim ve teknikler, araç-gereçler öğretimi geliştirmek için önemli etmenler olmakla birlikte, öğretmenin canlı kişiliği ile eyleme konulmadıkça istenilen ölçüdeki etki sağlamayacaktır.” Bu nedenle öğretmenlerin nitelikli bir hizmet öncesi eğitimden geçmeleri ve öğretmen eğitimi veren kurumların programlarının yeniden gözden geçirilmesi büyük önem taşımaktadır.

İlköğretim ikinci basamak programı bu ilkeler doğrultusunda geliştirilirken, bireysel ve toplumsal olgularda dikkate alınarak bazı önlemlerin alınması gerekmektedir. Öncelikle programda ortak derslerin yanında öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine göre seçebilecekleri seçimlik derslere yer verilmelidir. Öğrencilerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda gerektiği gibi yönlendirilebilmeleri bakımından seçimlik

derslerin sayısı olabildiğince artırılmalıdır. Programda yer alan derslerin içerikleri ilköğretim ikinci basamağın amaç ve fonksiyonlarını yerine getirmek bakımından günün şartlarına, bilimsel ve teknolojik gelişmelere koşut olarak yeniden düzenlenmelidir. Öğrenci kümesinin gelişim özellikleri ve ülkenin insan gücü gereksinmesi göz önünde bulundurularak bu aşamada etkili bir yöneltme sistemi kurulmalıdır. Etkili bir yöneltme sistemi, ilgi ve yeteneklere göre insan gücü yetiştirme işlevini en iyi biçimde yerine getirecek, dolayısıyla insan gücü savurganlığını önleyecektir. Ayrıca ilköğretim ikinci basamak programını bitiren ve her hangi bir nedenle üst öğretime devam etmeyecek öğrenciler için önlemler alınmalıdır. Bu bağlamda öğrencileri iş ve çalışma alanlarına yönlendirecek derslere yer verilmeli ve bu derslerin çeşidi ile program düzeni içindeki ağırlıkları artırılmalıdır. İş ve çalışma alanlarına dönük dersler, istihdam alanlarına göre zenginleştirilmelidir(Gültekin 1998).

Okuldaki eğitim programı, ergenin özellikleri dikkate alınarak hazırlanmalı ve öğretim programı zenginleştirilmelidir. Okul, faaliyetlerini her öğrencinin katılabileceği bir biçimde düzenlenmeli, öğrencilerin ilgi, beceri ve liderlik alanlarının saptanmasına ortam hazırlamalıdır. Eğitim, ergenin bir grup içinde yapıcı ve kalıcı olmasına yardım ederken, bir yandan da özerk bir kişilik geliştirmesini desteklemelidir(Yavuzer, 1990).

Gültekin'e (1998,102) göre gerek ilköğretimden ortaöğretime gerekse çocukluktan ergenliğe geçiş aşaması olan ilköğretim ikinci basamak, bireysel ve toplumsal işlevleri son derece önemli bir eğitim basamağı durumundadır. Bu nedenle söz konusu basamak için hazırlanacak programların hem bireysel hem de toplumsal bir uyarlamaya bağımlı tutulması gerekir. Zira eğitim, bireysel ve toplumsal olgulara ilişkin değişkenlerin etkileşimidir. Ortaokullar, ortaöğretim bütünlüğünden çıkartılıp temel eğitim kapsamına alındıktan sonra da yenileşmeye gidilememiş, toplum gereksinimleri doğrultusunda bir uyarlama sağlanamamıştır. Milli Eğitim Şuraları ve Devlet Planlama Teşkilatı'nın getirdiği hükümlere karşın, bireylerin ilgi ve yeteneklerine uygun bilgi ve beceri kazandıracak, bu doğrultuda bireyleri hem üst öğrenime hem de çalışma yaşamına hazırlayacak bir kurum durumuna getirilememiştir. Bu aşamada okutulan içeriğin yaklaşık olarak elli yıl içerisinde hemen hemen hiç değişmemesi ve bu eğitim basamağının gençlere geçmişle ilgili bilgileri aktarmayı amaç edinmesi, eğitimin toplumsal ve ekonomik kalkınmanın bir aracı olmaktan çıkmasına neden olmuştur.

Kaydedilen gelişmeler toplumsal, kültürel, ekonomik, politik ve teknolojik yenileşmelere uyum sağlayamamıştır. Programda yer alan derslerin içerikleri ilköğretim ikinci basamağın amaç ve fonksiyonlarını yerine getirmek bakımından günün şartlarına, bilimsel ve teknolojik gelişmelere koşut olarak yeniden düzenlenmelidir.

Gerçekten de ilköğretim ikinci basamak eğitim programları tarihsel gelişimi içerisinde incelendiğinde, programın çok az değişime uğradığı görülür. İçeriğin farklı derslere bölünmesi ya da aynı derste toplanması çalışmaları sık sık karşımıza çıkmaktadır. 1991-1992 öğretim yılında uygulamaya konan Ders Geçme ve Kredi Sistemi ile içerik zenginleştirilmiş ve esnetilmiştir. Ancak, program geliştirme çalışması olarak en çok göze çarpan Ders Geçme ve Kredi Sistemi uygulaması da amaçlarına ulaşamamış ve üç yıl sonra uygulamadan kaldırılmıştır.

Mevcut ilköğretim ikinci basamak eğitim programı, tüm öğrencilerin alması zorunlu olan ortak dersler ile seçmeli dersleri kapsamaktadır. Aşağıda seçmeli derslerin gelişim çizgisi incelenmiştir.

1.4. Seçmeli Dersler

1954-1955 öğretim yılında İstanbul Atatürk Kız Lisesi'nden 35 öğretmenin katılımıyla kurulan deneme okulu program komisyonu, Milli Eğitim Bakanlığı'nın 22.10.1954 tarih ve 230,35.24996 sayılı emirleri üzerine deneme okulu program taslağını hazırlamıştır (MEB,1983).

Komisyon, inceleme çalışmaları sonucunda bireyden hareket eden, bireyin özelliklerini ve ihtiyaçlarını ön planda tutan, iyi insan iyi vatandaş yetiştiren, öğrencinin tüm gelişmesine hizmet edecek ve aynı zamanda toplumda fonksiyonel olabilecek bireyleri yetiştirecek bir programı öngörmüştür. Böylece hazırlanmış olan program taslağı 1954-1955 ve 1955-1956 öğretim yılları sonlarında Milli Eğitim Bakanlığının tertiplelediği seminerde tartışılmış, gerekli değişiklikler yapıldıktan sonra bakanlığın tasvibine sunulmuştur.

Hazırlanan taslağa göre İstanbul Atatürk Kız Lisesi'nde 1955- 1956 eğitim ve öğretim yılı haftalık ders dağıtım çizelgesi – orta kısım - aşağıdaki şekilde düzenlenmiştir (MEB,1983):

Tablo1.4.1. İstanbul Atatürk Kız Lisesi 1955-1956 Eğitim Öğretim Yılı Ders Dağıtım Çizelgesi (orta kısım)*

GENEL DERSLER	I	II	III
Türkçe	5	5	5
Sosyal Bilgiler	5	5	5
Fen Bilgisi	5	5	5
Matematik(A ve B Kurları	5	5	5
Beden Eğitimi	3	3	2
Özel Dersler	8	8	8
Din Dersi	1	1	1
Rehberlik	1	1	1
Serbest Çalışma	2	2	3
Haftalık Ders Saati Toplamı	35	35	35
ÖZEL DERSLER			4 veya 6 saat
1. Almanca			4 veya 6 saat
2. Fransızca			4 veya 6 saat
3. İngilizce			6 saat
4. Resim İş			6 saat
5. Müzik			2saat
6. Biçki-Dikiş			2 saat
7. Yemek Pişirme			2 saat
8. Ev İdaresi			2 saat
9. Çocuk			2 saat
10. İlk Yardım			2 saat
11.Daktilo			2 saat
1 Genel dersler toplamı 23 saattir 2 Öğrenci her yıl özel dersler bölümünden (8) saat tutarında ders seçer. 3 Özel ders programları birer yıllık bütünler halinde tertiplenmiştir.. 4 Öğrenci aynı özel dersi iki veya üç yıl devamlı olarak almak zorunda değildir. 5 Özel ders seçiminde öğrenciye gerekli rehberlik yapılır.			

*MEB,1983

İstanbul Atatürk Kız Lisesi Deneme Okulu programı, ülkemizde seçmeli derslerin ilk denemesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Tablo1.3.1' de de görüldüğü gibi seçmeli dersler tabloda “özel dersler” olarak adlandırılmaktadır.

1955 Ağustos ayı içinde yapılan seminer çalışmalarını okulun orta kısmının öğrencileri hayata ve liseye hazırlaması, sınıf geçme yerine ders geçme usulünün getirilmesi, seçmeli derslerin kabulü, rehberlik hizmetlerinin faaliyete geçmesini amir bir karar (1.10.1955) izlemiştir (MEB, 1983, 200-203).

VII., VIII. ve IX. Milli Eğitim Şuraları seçmeli dersler sisteminin getirilmesi yönünde birer basamak teşkil etmektedir. Bu şuraların seçmeli dersler açısından karşılaştırılması yerinde olacaktır.

VII. Milli Eğitim Şurası'nda (5-15 Şubat 1962) ilköğretim ikinci basamak şöyle tanımlanmıştır:

Ortaöğretimin ilk kademesi olarak, ilkokulu bitirmiş olan öğrencilerin genel eğitimlerinin yaş ve fikir seviyelerine uygun surette sağlanması; çevrenin ekonomik özellikleri de göz önünde bulundurularak öğrencilerin ilgi, istidat ve kabiliyetlerinin meydana çıkarılıp geliştirilmesi; öğrencilerin daha sonraki eğitim ve öğretim kademelerini takip için gerekli olan bilgi ve becerilerle ehliyetli hale getirilmeleri ve hayata atılmak isteyenlere tutacakları işlerde başarı şartlarının kavrılması ile görevli bir kurumdur.

Ortaokula yüklenen bu yeni görevler ve yeni ortaokul anlayışı çerçevesinde VIII. Eğitim Şurasında (28 Eylül-3 Ekim 1970) ortaokul programı yeniden ele alınmıştır. Şurada ortaokulun görevleri ile ilgili şu esaslar yer almıştır:

Yanlış ve erken bir seçimi önlemek ve böyle bir seçim sonucu normal öğrenim süresini uzatabilecek herhangi bir zaman kaybına yer vermemek için bu devrede öğretim ihtisaslaşmaz. Ancak, öğrencilere seçmeli dersler, ders dışı eğitsel ve sosyal faaliyetler, öğretmen-veli ilişkileri, sürekli gözlemler ve rehberlik yolu ile istidat ve kabiliyetlerini anlama, buna göre ya ikinci devrenin çeşitli programlarına yönelme ya da hayata hazırlanma bakımından yardım edilir (MEB, 131).

Ortaokul amaç ve görevlerinin yerine getirilebilmesi için derslerin; (a) Mecburi dersler, (b) Seçmeli dersler olmak üzere iki grupta toplanması önerilmiştir (MEB, 132).

VIII. Milli Eğitim Şurası'nda görüşülen bu esaslar IX. Milli Eğitim Şurası'nda (24 Haziran-4 Temmuz 1974) ayrıntılı olarak ele alınmış ve bu yönde birtakım yenilikler getirilmiştir. Başarısız sayılan öğrenciyi ayıran ve okul dışına atan eleyici sistem yerine, öğrencilerin her eğitim kademesinde, toplum ihtiyaçlarına göre düzenlenmiş çeşitli programlar içinde, kabiliyetleri ölçüsünde ve doğrultusunda yetişmelerini sağlayan yöneltici bir sistem kurulacaktır. Bu köklü değişiklik, programların yeniden ele

alınmasını ve her eğitim kademesinde ortak bir genel kültür yanında, öğrencilerin hayata ve iş alanlarına yönelmelerine yardım edecek bilgi ve becerileri kazandıran derslere önem verilmesini zorunlu kılmaktadır. İlköğretim ikinci basamakta ve genel ortaöğretimde “seçmeli dersler” düzeni, bu amaçla geliştirilmiştir. Aynı şekilde, mesleki ve teknik eğitim programlarına, seçmeli dersler yerine, 6. sınıftan itibaren, öğrencilerin yaş ve fikir seviyelerine uygun meslek dersleri koymak suretiyle, öğrencileri hayata ve iş alanlarına yöneltme görevinin daha iyi başarılması imkanı yaratılmaya çalışılmıştır. Ortaokuldaki “seçmeli dersler” ile meslek derslerinin bu gerekçe ile incelenerek geliştirilmesi IX. Şura’dan beklenen önemli sonuçlardan biridir.

IX. Milli Eğitim Şurası’nda ortaokul (ilköğretim ikinci basamak), temel eğitimin ikinci kademesi olarak Türk Milli Eğitimi’nin genel amaçları ve temel ilkeleri uyarınca; çevrenin coğrafi, ekonomik, sosyal ve kültürel özelliklerini de göz önünde tutarak, çeşitli iş ve uğraşı alanlarında ilgi ve kabiliyetlerini deneme ve geliştirme fırsatı vermek; böylece ileride işe yönelmede ve meslek seçiminde daha isabetli karar vermelerine yardımcı olmak; ile görevli milli bir eğitim ve öğretim kurumu olarak nitelendirilmiş ve aşağıdaki kararlar alınmıştır. Ortaokul programı amaç ve görevlerini gerçekleştirmek üzere:

1. Öğrencilere temel nitelikte genel kültür kazandıran ortak dersler ile,
2. Öğrencinin ihtiyacına ve çevrenin özelliklerine cevap veren seçmeli dersleri ve
3. İlgi, istidat ve kabiliyetlerinin belirmesine, gelişmesine ve kişiliklerinin oluşmasına yardımcı olan rehberlik faaliyetlerini ve eğitsel çalışmaları kapsar.(IX. Milli Eğitim Şurası,1974, 280)

Seçmeli derslerin amaçları IX. Şura’da aşağıdaki şekilde belirtilmiştir:

1. Öğrencilerin kendilerine özgü bireysel ilgi ve yeteneklerini tanıyıp anlamalarına ve geliştirmelerine olanak sağlamak;
2. Okul ve çevrenin olanaksızlıklarından doğan eşitsizlikleri gidermeye yardımcı olmak;
3. Okul ile çevre arasında yakın bir ilişkinin kurulmasını sağlamak; böylece öğrencilerin hayata ve iş alanlarına uyumlarını kolaylaştırmak ve onları çevrelerinde etkili hale getirecek nitelikleri kazanmalarına yardımcı olmak;
4. Öğrencilerin çeşitli iş ve uğraşı alanlarına yönelmeleri için gerekli rehberlik çalışmalarına katkıda bulunmaktır (IX. Milli Eğitim Şurası,1974, 281).

IX. Şura'da seçmeli derslerle ilgili olarak alınan diğer kararlar aşağıdaki şekilde özetlenebilir:

1. Seçmeli dersler için okulun ve çevrenin olanak ve koşullarına göre kullanılmak üzere 8 ders saat yer ayrılmıştır. Ancak bu süre seçmeli dersler için gerekli koşullar hazırlanıncaya kadar, en az 4 saat olarak uygulanabilir.
2. Öğretmenler kurulu, kendi okulunda yer alacak seçmeli derslerin çeşitlerini, zamanını ve programlarını, öğrencilerin de isteklerini dikkate alarak, çevre koşulları, öğretmen durumu, eldeki araç ve gereçler ve diğer olanaklara göre kararlaştırır. seçmeli dersler için okulun ve çevrenin olanak ve koşullarına göre kullanılmak üzere 8 ders saatlik yer ayrılır. Bu süre seçmeli dersler için gerekli koşullar hazırlanıncaya kadar, en az 4 saat olarak uygulanır.
3. Belli bir seçmeli derse çeşitli sınıflardan öğrenciler katılabilir. Özelliğine göre aynı ders için birden fazla öğretmen görevlendirilebilir. Süresi bir yılı geçen seçmeli derslerde yeni başlayanlarla daha önce başlamış bulunanlar için ayrı çalışma grupları kurulur.
4. Seçmeli derslerin süresi, konunun gereklerine ve çevrenin olanaklarına göre saptanır.
5. Seçmeli derslerden bir kısmı belli mevsimlerde veya tatil aylarında yahut kısa bir dönemde olanak ve koşullara göre yoğunlaştırılmış şekilde yapılabilir. Bu takdirde, seçmeli derslerin saatleri diğer derslere eklenebilir ve yıllık toplam saatini azaltmadan bu derslerden alacağı saatleri seçmeli ders için bir arada toplanabilir.
6. Bir okulun seçmeli derslerinin uygulanmasında, diğer okulların her türlü olanaklarından da yararlanır. Bir okulun bazı öğrenci grupları için seçmeli dersleri öğretmen, atölye ve öğrenci durumu elverişli olan diğer okullarda düzenlenir.

7. Öğretmenler kurulu bakanlıkça kabul edilen bir seçmeli dersin programında, çevrenin özelliklerini ve okulun olanaklarını göz önünde bulundurarak, dersin amaçlarına bağlı kalmak kaydıyla, bazı konulara ağırlık vermek, bazılarını çıkarmak veya yenilerini eklemek gibi değişiklikleri yapabilir.
8. İl danışma kurulu, okul müdürü, öğretmenler ve çevredeki resmi ve özel kuruluşlar, seçmeli dersler listesinde bulunmayan çevrenin sosyal, ekonomik ve kültürel ihtiyaçlarına cevap verecek nitelikte gördükleri seçmeli derslerin de okul programına alınmasını önerebilirler. Önerilecek bu derslerin programları ve haftalık saatleri öğretmenler kurulunun kararı ve valiliğin görüşü üzerine bakanlıkça saptanır.
9. Öğrenciler, seçmeli dersler yerine sınıf öğretmenler kurulunun kararı ile belli günlerde iş yerlerine de gönderilebilirler.
10. Okul müdürü, öğretmenler kurulunun da görüşünü alarak, okulda mevcut öğretmenlerden seçmeli dersleri okutacak olanları seçecektir.
11. Listede gösterilen seçmeli ders saatleri bağlayıcı değil, yol gösterici niteliktedir. Öğretmenler kurulu olanak ve koşullara göre ders saatlerini saptamaya yetkilidir.

IX. Milli Eğitim Şurası'nda belirlenen seçmeli dersler Tablo 1.3.2.'de verilmektedir:

Tablo 1.4.2. IX. Milli Eğitim Şurası'nda Belirtilen Seçmeli Dersler Listesi *

Seçmeli Dersler	Yıl olarak Süresi	Haftalık Saati
1.İş ve Teknik Eğitim	1-3	4
-Ağaç İşleri	1-3	2-4
-Metal İşleri	1-3	2-4
-Modelaj İşleri	1-3	2-4
-Elektrik İşleri	1-3	2-4
-Mukavva İşleri	1-3	2-4
-Teknoloji	1-3	2-4
-Motor Bilgisi ve Uygulaması	1-3	2-4
2.Mahalli El Sanatları	1-3	2-4
3.Ev Ekonomisi	1-3	2- 4
-Giyim	1-3	2-4
-El Sanatları	1-3	2-4
-Ev Yönetimi	1-3	2-4
-Çocuk Gelişimi ve Eğitimi	1-3	2-4
-Besinler ve Beslenme	1-3	2-4
-Toplum ve Aile İlişkileri	1-3	2-4
-Pratik Sağlık Bilgisi	1-3	2-4
4.Uygulamalı Tarım	1	2
-Pratik Hayvancılık	1	2
-Pratik Ormancılık	1	2
-Pratik Balıkçılık	1	2
-Pratik Arıcılık	1	2
-Pratik Tavukçuluk	1	2
5.İşletmecilik	1-3	4
-Kooperatifçilik	1-3	1-2
-Muhasebe	1-3	1-2
-Pazarlama	1-3	1-2
-Daktilo	1-3	1-2
-Otel ve Lokanta Hizmetleri	1-3	1-2
-Turizm ve Çevre İncelemeleri	1-3	1-2
6.Güzel Sanatlar Eğitimi	1-3	4
-Koro	1-3	1-2
-Çalgı ve Çalgı Toplulukları	1-3	1-2

Tablo 1.4.2. 'nin Devamı

-Resim Çalışmaları	1-3	1-2
-Spor Faaliyetleri ve Milli Oyunlar	1-3	1-2
-Dramatizasyon	1-3	1-2
-Güzel Konuşma ve Yazma	1-3	1-2
7. Yabancı Dil	1-3	2-4
Diğerleri:		
-Fotoğrafçılık	1-3	1-2
-Kampçılık ve Yavrukurt	1	1-2
-Trafik	1	1-2
-Kütüphane Bilgisi	1	1-2

*MEB ,1974

Nitekim Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı 9 Eylül 1974 tarih ve 5000 sayılı bir genelge (Genelge no:11108) yayınlamış ve IX. Şura'da belirlenen bu yenilikler hayata geçirilmiştir. 1974-1975 öğretim yılında, 24 ortaokulda denenmeye başlanmış ve sonraki yıllarda tüm okullarda uygulamaya konmuştur. IX. Milli Eğitim Şurası'nda düzenlenen ortaokul haftalık ders dağıtım çizelgesi Tablo 1.3.3'de verilmiştir:

Tablo 1. 4. 3. IX. Milli Eğitim Şurası'nda Belirtilen Ortaokul Haftalık Ders Dağıtım Çizelgesi*

DERSLER		SINIFLARA GÖRE DERS SAATLERİ			
		VI. Sınıf	VII. Sınıf	VIII. Sınıf	Toplam
Ortak Dersler	Türkçe	5	5	5	15
	Matematik	4	4	4	12
	Sosyal Bilgiler	3	3	4	10
	Fen Bilgisi	3	3	3	9
	Yabancı Dil	3	3	3	9
	Resim	1	1	1	3
	Müzik	1	1	1	3
	Beden Eğitimi	1	1	1	3
	Ahlak	1	1	1	3
	TOPLAM	22	22	23	67
Seçmeli Dersler	Öğrenci her yıl en az 4 saatlik seçmeli ders alır.	4-8	4-8	4-8	12-24
	Din Bilgisi	(1)	(1)	-	(2)
	Haftalık ders saatleri toplamı	26(27)	26(27)	27	79(81)
	Rehberlik ve eğitsel çalışmalar	3	3	3	9

*MEB ,1974

IX. Şura sonrası yapılan çalışmaları incelediğimizde konuya kayda değer bir yeniliğin getirilemediği görülmektedir. Tebliğler Dergisinde yayınlanan kararlardaki değişiklikler de programa bazı derslerin eklenip çıkarılması ile ders adı ya da ders saati değişikliklerinden öteye gidememiştir.

1.4.1. İlköğretim İkinci Basamakta Halen Uygulanmakta Olan Seçmeli Dersler Programı

Seçmeli derslerle ilgili son olarak Eylül 1998 tarih ve 2492 Sayılı Tebliğler Dergisi'nde aşağıdaki açıklamalar yapılmıştır:

1. Türkçe'nin doğru ve güzel konuşulması için, ihtiyaç duyulması halinde; seçmeli derslere ayrılan sürenin tamamı veya bir kısmı Türkçe dersine ilave olarak ayrılabilir.

2. Okutulan Yabancı Dil dersinin takviyesi amacıyla, seçmeli derslere ayrılan sürenin en fazla iki saati Yabancı Dil dersine ayrılabilir.

3. Seçmeli derslere ait sürenin tamamının veya bir kısmının Türkçe veya Yabancı Dil derslerinden herhangi birine ayrılması halinde bu ders saatleri için ayrı ayrı not takdiri yapılmaz. Takviye edilen dersle birlikte tek notla değerlendirme yapılır.

4. Öğretim yılı başında okulun ve çevrenin şartları, öğrencilerin ilgi, istek ve ihtiyaçları ile velilerin görüşleri de dikkate alınarak "Seçmeli Dersler Listesi"nden, okutulacak seçmeli dersler okul yönetimince belirlenir.

5. Seçmeli derslerden; Drama, İkinci Yabancı Dil, Güzel Konuşma ve Yazma, Yerel El Sanatları programlarının birine dayalı ve birbirini tamamlayıcı özellik taşıması nedeniyle sıralı olarak okutulması önerilir. (Örneğin; Güzel Konuşma ve Yazma 2 programının alınması için daha önce Güzel Konuşma ve Yazma 1 dersinin alınması gerekir.)

Bu açıklamalar doğrultusunda düzenlenen ilköğretim ikinci basamak haftalık ders çizelgesi ve seçmeli dersler listesi Tablo 1.4.1.1.'de verilmiştir:

Tablo1.4.1.1. : İlköğretim İkinci Basamakta Halen Uygulanan Haftalık Ders Dağıtım Çizelgesi *

DERSLER	SINIFLAR							
	1	2	3	4	5	6	7	8
1.Türkçe	12	12	12	6	6	5	5	5
2.Hayat Bilgisi	5	5	5	-	-	-	-	-
3.Matematik	4	4	4	4	4	4	4	4
4.Fen Bilgisi	-	-	-	3	3	3	3	3
5.Sosyal bilgiler	-	-	-	3	3	3	3	-
6.Vatandaşlık ve İnsan Hakları	-	-	-	-	-	-	1	1
7.T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük	-	-	-	-	-	-	-	2
8.Yabancı Dil	-	-	-	2	2	4	4	4
9.Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	-	-	-	2	2	2	2	2
10.Resim İş	2	2	2	1	1	1	1	1
11.Müzik	2	2	2	1	1	1	1	1
12.Beden Eğitimi	2	2	2	2	2	1	1	1
13.İş Eğitimi	-	-	-	3	3	3	3	3
14.Trafik ve İlk Yardım Eğitimi	-	-	-	-	-	1	-	1
15.Bireysel ve Toplu Etkinlik	3	3	3	-	-	-	-	-
16.Seçmeli Dersler	-	-	-	3	3	2	2	2
TOPLAM	30	30	30	30	30	30	30	30

* MEB,Eylül 1998

Tablo1. 4.1.2. İkinci Basamakta Halen Uygulanan Seçmeli Dersler Listesi *

DERSİN ADI	YIL OLARAK SÜRESİ	HAFTALIK DERS SAATİ
1. Bilgisayar	1-5	1-2
2. Drama	1-3	1-2
3. Güzel Konuşma ve Yazma	1-5	1-2
4. İkinci Yabancı Dil	1-3	1-2
5. Turizm	1-3	1-2
6. Tarım	1-3	1-2
7. Yerel El Sanatları	1-3	1-2

* MEB,Eylül 1998

Görüldüğü gibi 1998 yılında yapılan değişiklikle seçmeli ders sayısı 7 olarak belirlenmiştir”. Haftalık ders saati de 1-2 saat arasında değişmektedir. Yıl olarak süresi 1-5 yıl olan dersler 4. ve 5. sınıflardan başlamaktadır. Halen ilköğretim ikinci basamak öğretim programında, bu dersler seçmeli ders olarak yer almaktadır.

Ülkemizde seçmeli dersler ilk olarak ortaöğretim kurumlarında gündeme gelmiştir. İkinci Dünya Savaşından sonra, ortaöğretimin tanım ve fonksiyonu, üst öğrenim kurumlarına kaynaklık yapmaktan, hem yüksek öğrenime gidecek öğrencilere hem de liseden sonra hayata atılacak gençlere ortak kültür, ilgi, istidat, yeteneklerine uygun gerekli meslek öncesi bilgi ve becerileri kazandıran bir kurum olarak değişmiştir(MEB, 1983).

Gerek ders çizelgesinde yer alan değişiklikleri gerekse ortaöğretimin amaç ve fonksiyonlarındaki değişiklikleri program geliştirme tekniklerine göre ele alan çalışmalar ilk olarak İstanbul Atatürk Kız Lisesi'nde başlamıştır. Bu çalışmalar, ortaöğretim muhtevasının öğrencilerin alması gerekli temel dersler ve öğrencilerin istidat, yetenek ve meslek tercihlerine göre aldıkları seçmeli dersler olarak düzenlenmesi yönünde başlamış ve gelişmiştir. İlköğretimde ise bu çalışmalar çocukların aktif bir ortamda kişisel ve sosyal yönden gelişmelerini amaç edinmiştir(MEB, 1983).

1.5. Problem Durumu

Bilgilerin ve bilim alanlarının çeşitlenmesi sonucunda, bireylerin sadece bir alanda bilgilenmiş olarak değil günümüz toplumlarının hızlı gelişimine ayak uydurabilecek çeşitli becerilerle donatılmış çok yönlü bireyler olarak eğitilmesine gereksinme duyulmaktadır. Fen, teknoloji ve uzay konusunda ortaya çıkan gelişmeler ülkelerarası yarışma, dayanışma ve globalleşmeyi ön plana çıkarırken, eğitim ve dolayısı ile programlarda bu gelişmelere önem verilmesi kaçınılmaz hale gelmektedir (Varış, 1996).

Kıncal'a (1990,57) göre eğitimin görevi; bütün istidat ve yeteneklerini geliştirmek hususunda bireye her türlü imkanı temin etmek ve onu hem kendisi, hem de mensup olduğu toplum ve bütün insanlık için yararlı hale getirmektir; bu gaye çocuğun ve gencin orijinal yönlerini bozmadan, yaratıcılıklarını teşvik ederek en büyük gelişme fırsatlarını onlara vermekle sağlanabilir. Alkan (1984,280) ise eğitimin; insanın doğuştan kazandığı gizli güçlerin ve yeteneklerin açığa çıkarılmasına, onun daha da olgun, güçlü, yaratıcı ve yapıcı bir varlık olarak gelişmesine hizmet ettiğini vurgulamaktadır.

Eğitimin planlı ve sistemli olarak verildiği kurumlardan biri okullardır. Okullar ise uzun süre çocuğu yetişkinlerden farklı bir varlık olarak düşünmemiş ve eğitimde de konuyu, yani bilgiyi tek unsur olarak görmüştür. 20. yüzyıl başlangıcından itibaren psikoloji alanında ortaya çıkan gelişmeler, çocukların ve ergenlerin özelliklerine ilişkin yeni veriler edinmemizi sağlamıştır. Böylece, çocukların yetişkinlerden farklı olduğu ve kişisel özelliklerin eğitimde dikkate alınması gerektiği görüşü, kabul görmeye başlamıştır. Günümüzde de, ferdi özelliklere gerek okul programlarının hazırlanmasında, gerekse programların uygulanmasında mümkün olduğu kadar yer verilmesi gerektiği yaklaşımı temel prensip olarak kabul edilmektedir (Kıncal, 1990,56).

Özgüven'e (2000,288) göre ise ilköğretim çağı yaş gruplarının gelişim özellikleri ve öğrenci akışı dikkate alınarak, programlar üç aşama halinde düzenlenebilir. Özgüven, bu aşamalardan üçüncüsü olan 7. ve 8. sınıflarda seçmeli derslere yer verilmesi gereğini savunmaktadır. "Seçimlik dersler uygulamalı mesleki derslerden ya da öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine göre derinleşmek istedikleri konulardan oluşabilir" demektedir.

Kuzgun (1980, 148) ise, ilköğretimde bu konuda yapılacak çalışmaların önemini şöyle belirtmektedir: "Temel eğitim süresince öğrencilere yapılacak sistemli ve sürekli yardımlar onların yetenek, ilgi ve değerleri açısından daha gerçekçi ben kavramı geliştirmelerine ve ben algılamalarına uygun olabilecek çalışma alanlarını tanımalarına yardımcı olabilir." Kuzgun'a göre bireyler, temel eğitim süresince değişik alanlarda kendilerini deneyerek yeteneklerini tanıyacak ve bu konuda bilinçleneceklerdir. Bu basamakta bireylerin bir işe yönelmelerinde ve bir meslek seçmelerinde uygun kararlar verebilmelerini sağlamak amacıyla, yeteneklerini deneme fırsatı verilmesi ve öğrencinin uzun süre gözlenmesi önem taşımaktadır.

Nitekim X. Milli Eğitim Şurası'nda "Yöneltmenin temel eğitimde ve özellikle son üç yılında bir süreç olarak yer alması, yöneltmede öğrencilerin yetenekleri, ilgileri, becerileri, başarıları yanında fırsat eşitliği ilkesine yer verilmesi benimsenmiştir." denilmekte ve yöneltmenin temel eğitim ikinci basamakta yoğunlaşması gerektiği vurgulanmaktadır. Ancak Gültekin (1998,106), "Yapılan araştırmalar ve gözlemler

yöneltme hizmetlerine gereken önemin verilmediğini göstermektedir. Bu nedenle, insan gücü savurganlığı önlenememekte, ilgi ve yeteneklere göre nitelikli insan gücü yetiştirilememektedir.” diyerek önemle üzerinde durulmasına karşın, etkili bir yöneltme sistemi oluşturulamadığını savunmaktadır:

Bireyleri nitelikli ve çok yönlü yetiştirmenin önemli kurallarından biri programları belli bir yapı etrafında oluşturmaktır. Programın esnekliği bu kuralı gerçekleştirmenin önemli yansımalarından biri olarak düşünülmektedir. Öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarının tatmini programda esnekliğin sağlanması ile mümkün olmaktadır. Esnekliğin uygulamada en önemli yansıması da seçmeli derslerle kendini göstermektedir. Buna ek olarak, günümüzde ilkokuldan üniversite düzeyine kadar uygulanan programların eğitim ve öğretim etkinliklerinin bir bütünlük içerisinde farklı gereksinme ve ilgiler dikkate alınarak geliştirilmesi yoluna gidilmektedir. Seçmeli dersler öğrencilerin ilgi alanlarında daha fazla bilgilenmesini sağlamanın yanı sıra farklı alanlarda yeteneklerini geliştirmelerine de yardımcı olmaktadır. Bu yönüyle seçmeli dersler öğrencilerin ilgi ve yetenekleri ile gizilgüçlerini tanımlarına ve sınamalarına olanak vermektedir (Demir, Ok, 1996).

Varış (1996,95), seçmeli derslerin işlevlerini aşağıdaki şekilde belirtmekte ve bu işlevlerin gerçekleşebilmesi için de “öğretmenlerin seçimlik derslere, ikinci sınıf ders gözüyle bakmalarının önlenmesi gerekmektedir.” demektedir.

1. Öğrencinin iş ve meslek alanlarına hazırlanmasına yardımcı olur.
2. Öğrencinin bir üst sınıfı, bölümü ya da kurumu etkinlikle izleyebilmesini sağlar.
3. Öğrencinin ilgi , ihtiyaç ve yeteneklerine yer verilerek eğitim almasını sağlar.
4. Genel öğretimi yüzeysel bulan yetenekli öğrencilerin belli bir konuda derinleşebilmesini sağlar.
5. Kurum amaçlarından bir kısmının gerçekleştirilmesini sağlar.

1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu (1973) ilköğretimin amaç ve görevlerini “Her Türk çocuğuna iyi bir vatandaş olmak için gerekli temel bilgi, beceri, davranış ve alışkanlıkları kazandırmak; onu milli ahlak anlayışına uygun olarak yetiştirmek; Her Türk çocuğunu ilgi, istidat ve kabiliyet yönünden yetiştirerek hayata ve üst öğrenime

hazırlamaktır.” şeklinde belirtmiştir. Varış’ın yukarıda belirttiği gibi ilköğretimin amaçlarının tam olarak gerçekleşebilmesi için seçmeli derslere ihtiyaç duyulmaktadır.

İlköğretim 6., 7. ve 8. sınıflarda öğrenim gören öğrenciler, çocuklukla yetişkinlik arasındadırlar. 12-15 yaşlarını kapsayan bu dönem, bireylerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda üst öğrenime ve iş alanlarına yönlendirildikleri önemli bir geçiş dönemini oluşturmaktadır. Bu nedenle, öğrenciler için hazırlanacak eğitim programlarının önemi bir kat daha artmaktadır. Kendini tanıma, yetenek ve gizilgüçlerini keşfetme yolunda öğrencilere sürekli ve sistemli şekilde yardımcı olunmalıdır. Bu yardımların bir gereği olan seçmeli dersler özellikle ilköğretim ikinci basamakta daha bir önem kazanmaktadır. İlköğretim ikinci basamağın toplum bakımından önemli bir yeri vardır. Dönemin sonunda öğrencinin yaşamını sağlayabilecek ve kalkınmaya katkıda bulunabilecek bir yeterliğe ulaşabilmesi, bu basamakta alınacak önlemlere bağlı görünmektedir. Bu dönem ilgi ve yeteneklerin belirginleşmeye başladığı bir süreci oluşturur. Dolayısıyla mesleğe yönlendirme açısından da önemlidir. Gelişme gereksiniminde olan ülkemizde insan ögesinin en iyi şekilde yetiştirilmesinde ve verimli kullanılmasında önemli bir eğitim basamağı durumundadır. Eğitimin kalkınmayı izleyen bir hizmet olmaktan, kalkınmayı gerçekleştiren bir hizmet durumuna gelmesi, öğrencinin bu basamakta iyi yetiştirilmesine bağlıdır. Bu da etkili eğitim programlarının uygulanması ile olmaktadır (Gültekin, 1998, 105).

Görülüyor ki eğitim programımızdaki seçmeli derslerin bu işlevleri yerine getirip getirmediği araştırmaya değer bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Gündeme getirildiği ilk yıllardan itibaren incelendiğinde, seçmeli derslerin geliştirilmesi ve iyileştirilmesi adına yeterli çalışma yapılmadığı görülmektedir. IX. Milli Eğitim Şurası(1974) kararlarının kabulünden sonra Milli Eğitim dökümanları incelendiğinde seçmeli derslerle ilgili (birkaç dersin eklenmesi ya da çıkarılması; ders saatlerinin değiştirilmesi dışında) inceleme, araştırma ya da geliştirme çalışmaları yapılmadığı görülmektedir. Oysa seçmeli dersler eğitim programımızda bireysel özellikleri destekleyen ve geliştiren yönüyle vazgeçilmez bir uygulamadır. Bu açıdan bakıldığında seçmeli dersler uygulamasının işlerliğinin belirlenmesi konusunun ihmal edilmesi düşündürücüdür.

Seçmeli dersler uygulamasından en fazla öğretmen ve öğrenciler etkilenmektedirler. Bu noktadan bakıldığında seçmeli dersler konusunda öğretmen ve öğrencilerin görüşlerinin alınması ve çalışmaların bu noktadan başlaması gerektiği düşünülmektedir. 8. sınıf öğrencileri şu ana kadar 6. ve 7. sınıf öğrencilerinden daha çok seçmeli ders almış olduklarından, anketin 8. sınıf öğrencilerine uygulanması uygun görülmektedir

Bu araştırmanın problem cümlesi : İlköğretim 6., 7. ve 8. sınıfların seçmeli ders programlarına ilişkin seçmeli ders öğretmenleri ve 8. sınıf öğrencilerinin görüşleri nelerdir?

1.6. Amaç

Bu araştırmanın genel amacı;

İlköğretim 6., 7. ve 8. sınıfların eğitim programlarında yer alan seçmeli ders programlarını, seçmeli derslere giren öğretmenler ve 8. sınıf öğrencilerinin görüşleri doğrultusunda değerlendirmektir.

Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır:

1. Öğretmen ve öğrencilerin seçmeli derslerle ilgili görüşleri nelerdir ?
2. Öğretmen ve öğrencilerin seçmeli ders programının amaçlarına ilişkin görüşleri nelerdir ?
3. Öğretmen ve öğrencilerin seçmeli ders programı içeriğine ilişkin görüşleri nelerdir ?
4. Öğretmen ve öğrencilerin seçmeli ders programı öğrenme öğretme süreçlerine ilişkin görüşleri nelerdir ?
5. Öğretmen ve öğrencilerin seçmeli ders programı değerlendirme süreçlerine ilişkin görüşleri nelerdir ?

6. Seçmeli dersler programı uygulamasında öğretmenlerden kaynaklanan sorunlar var mıdır? Var ise bunlar nelerdir ?

1.7. Önem

Toplumsal değişmelerin sonucunda, eğitimde öğrencilerin sadece akademik gelişimleri ile değil onların kişisel ve sosyal gelişimleri ile yakından ilgilenmek zorunluluğu ortaya çıkmaktadır. Öğrenciyi bir bütün olarak ele alan bireysel farklılıklara önem veren, öğrenci merkezli bir eğitim anlayışının gelişmesi ve yaygınlaşması her düzeydeki eğitim kurumlarından öğrencilerin ilgi yetenek ve gereksinmelerine yanıt verebilecek çeşitlilikte esnek programların hayata geçirilmesini de gerekli kılmıştır.

Program geliştirme çalışmaları yapılırken bu hususlar dikkate alınmalıdır. Bu güne dek bu amaca yönelik olarak bir takım çalışmalar yapılmıştır. Bunlardan bir tanesi de seçmeli dersler programının hazırlanmasıdır. Bu dersler öğrencilerin kendilerini daha iyi tanımalarına fırsatlar yaratarak ileriki yaşantılarına yön verirken daha sağlıklı kararlar alabilmelerine yardımcı olmaktadır. Ayrıca temel bir genel kültür verilmesi yanında öğrencilerin ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda gelişmeleri de sağlanmaktadır. Böylece daha nitelikli ve çok yönlü bireyler yetiştirilebilmektedir (Demir, Ok, 1996).

Eğitim araştırmaları incelendiğinde, eğitimimizde çok önemli işlevleri olan seçmeli derslerin ve bu konuda program geliştirme çalışmalarının ihmal edildiği görülür. Yapılan literatür taraması sonucunda, bu konuda ilköğretim düzeyinde hiç bir çalışmaya rastlanamamıştır. Bu ise seçmeli dersler ile ilgili çalışmalara duyulan ihtiyacı daha da belirginleştirmektedir.

Bu araştırmanın seçmeli dersler programına ve bu programın önemine dikkat çekeceği; böylelikle olumlu gelişmelere ortam yaratılmasında etken olabileceği beklenmektedir. Seçmeli derslerin mevcut durumu ve bu dersler programa alınırken beklenen yararların sağlanıp sağlanmadığı hakkında genel bir fikir vermesi bakımından da önem taşıdığı düşünülmektedir. Araştırma sonuçları program geliştirme çalışmalarına ışık tutması ve bu çalışmaların daha sağlıklı yürütülmesine yardımcı olması bakımından

da önem taşımaktadır. Bu konuda yapılacak daha sonraki araştırmalar için de bir başlangıç noktası teşkil edeceği beklenen yararlar arasındadır.

1.8. Sayıtlar

1. Geliştirilen veri toplama aracı araştırmanın amacına uygundur.
2. Araştırmaya katılan öğretmen ve öğrenciler anketi doğru ve içtenlikle yanıtlanmıştır.

1.9. Sınırlılıklar

1. Araştırma, Adana İli Yüreğir ve Seyhan Merkez İlçelerindeki seçmeli derslere giren öğretmenler ve 8. sınıf öğrencileri ile sınırlıdır.
2. Araştırma, örnekleme giren okullardaki seçmeli derslere giren öğretmen ve 8. sınıf öğrencilerinin görüşleri ile sınırlıdır.
3. Araştırma, geliştirilen anket formu ile toplanan verilerle sınırlıdır.

1.10. Tanımlar

İlköğretim Okulu: Aynı yönetim altında beş yıllık ilkokul ile üç yıllık ortaokuldan meydana gelen gündüzlü ve pansiyonlu sekiz yıllık ilköğretim kurumudur (MEB İlköğretim Kurumları Yönetmeliği,1993:5).

İlköğretim İkinci Basamak: Sekiz yıllık temel eğitimin son üç yılına karşılık gelen 6., 7. ve 8. sınıflardır.

Seçmeli Dersler: Belli bir programa girmiş öğrencinin ortak dersler dışında seçtiği derslerdir.

Ortak Dersler: Her programda, her öğrenci için zorunlu olan, öğrenciye temel nitelikte genel kültür veren derslerdir.

BÖLÜM II

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Yurtiçinde Yapılan Araştırmalar

Demir (1995) Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde yaptığı çalışmada, ODTÜ'de uygulanmakta olan seçmeli ders sistemi öğrenciler ve öğretim üyelerinin görüşleri doğrultusunda değerlendirilmiştir. Örneklem seçmeli ders veren ve değişik unvan ve kadrodaki 151 öğretim üyesi ve seçmeli ders alan 1134 üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencisinden oluşmuştur. Veri toplanması amacıyla öğretim üyesi ve öğrenciler için ayrı ayrı formlar kullanılmıştır. Araştırmacı tarafından hazırlanan anket formlarında seçmeli dersin içeriğiyle, genel olarak seçmeli ders sisteminin değerlendirilmesiyle ve seçmeli ders sistemindeki sorunlarla ilgili olarak öğrenci formunda 25, öğretim üyesi formunda 20 ifade bulunmaktadır. Araştırma sonuçları yüzde ve frekans kullanılarak yorumlanmıştır. Sonuç olarak öğretim üyesi ve öğrencilerin, seçmeli derslerin öğrencinin ilgisine göre alınmasını, öğrencilerin istediği dersi seçebilmesini ve seçmeli ders içeriklerinin güncel olmasını istedikleri belirlenmiştir. Öğrenciler pratikte bir takım sıkıntılar yaşadıklarını ve bugünkü haliyle seçmeli ders sistemini yararlı görmediklerini belirtmişlerdir. Öğretim üyeleri ise genel olarak seçmeli ders sisteminin yararlı ve verimli olduğu görüşünde birleşmişlerdir (Demir, 1995).

Ok ve Demir (1996) yaptıkları çalışma ile ODTÜ'de uygulanmakta olan seçmeli ders sistemine ilişkin öğretim üyeleri ve öğrencilerin görüşleri incelenmiştir. ODTÜ'nün tüm bölümlerinde değişik ünvanlarda bulunan ve seçmeli ders veren 91 öğretim üyesi ile bu dersleri alan ve değişik bölümlerde okumakta olan 189 öğrenciye görüşleri sorulmuştur. Toplanan öğrenci ve öğretim üyelerinin görüşleri ayrı ayrı gözden geçirildikten sonra görüşlerdeki ortak noktalar belirtilmiştir. Sonuç olarak seçmeli ders sisteminin geliştirilmesi için bazı önlemlere gerek duyulduğu belirtilmiştir:

1. Seçmeli ders sayıları, öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine yanıt verecek çeşitlilikte artırılmalıdır.
2. Seçmeli derslerde varolan gruplamalar yeniden gözden geçirilmelidir. Öğrencilerin istedikleri dersi alabilmelerine olanak sağlayacak bir sistem uygulanmalıdır.
3. Bölümlerde açılması planlanan seçmeli dersler bir broşürde toplanmalı ve programlarıyla birlikte duyurulmalı, bilgilendirme zamanında ve en üst düzeyde yapılmalıdır.
4. Tüm seçmeli derslerin nitelik yönünden geliştirilme çabalarına hız verilmelidir.
5. Bölümler arası işbirliği ve koordinasyon daha artırılarak, karşılaşılan sorunlara ortak çözümler bulunmalıdır.

Bu önlemlerin diğer üniversiteler için de geçerli olabileceği belirtilmiştir (Demir, Ok, 1996).

2.2. Yurtdışında Yapılan Araştırmalar

Bu konuda yurtdışında yapılan çalışmaların bir kaç aşağıda belirtilmiştir.

Kore’de Nam 1995 yılında ilk ve orta dereceli okullardaki , seçmeli olarak verilen çevre eğitimi dersi üzerine bir araştırma yapmıştır. Araştırmada Kore’de çevre eğitimi etkili değilken gelişen endüstrinin de etkisiyle, hava kirliliği büyük bir sorun olduğu belirtilmektedir. Bu sorunun çözümü için 1977 de Kore Eğitim Gelişimi Enstitüsü iki araştırmayı yönetmiştir. Bunlar; “Çevre eğitimi için temel program geliştirme araştırmaları” ve “Çevre eğitiminde ünite modellerinin gelişimi üzerine bir araştırma”dır. Bu program geliştirme çalışmaları ile çevre eğitiminin ilk ve orta dereceli okullarda seçmeli ders olarak verilmesi kararı alınmış, bu çalışmalar sonucu çevre kirliliği Kore’de sorun olmaktan çıkmıştır(Nam, Sang-Joon, 1995, <http://search.epnet.com/direct.asp?an>)

Babad (2001), 655 üniversite son sınıf öğrencisi üzerinde yaptığı çalışma ile öğrencilerin ilk tercih ettikleri seçmeli dersler ile son seçtikleri derslerdeki memnuniyetlerini araştırmıştır. İlk seçilen derslerde, öğrencilerin kültür seviyeleri, öğrenme potansiyelleri, derslerin kredisi, ders saatleri, derslerin seçimi memnuniyet konusunda önemli bir etkidir. Bu nedenle ilk derslerdeki memnuniyet daha yüksek olarak belirlenmiştir. Son seçilen derslerde ise dersin kolaylığı ya da zorluğunun önem kazandığı belirlenmiştir. Son seçilen derslerde memnuniyet daha düşük olarak belirlenmiştir. Sonuç olarak öğrenciler memnuniyetlerinin ya da memnuniyetsizliklerinin en önemli nedenini eğitimin kalitesine bağlamışlardır(Babad, Elisha, 2001, Israel elisha@vms.huji.ac.il)

Yurtiçinde yapılan araştırmalarda üniversite düzeyindeki seçmeli dersler sistemi öğretmen ve öğrenci görüşleri doğrultusunda değerlendirilmiş, karşılaşılan sorunlar belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışmalar daha çok, seçmeli derslerin amaçları, içeriği ve seçmeli derslerin genel olarak değerlendirilmesine yönelik olarak yapılmıştır. Öğrenme-öğretme ve değerlendirme süreçlerine değinilmemiş ya da çok genel olarak değinilmiştir. Mevcut sorunlar belirlenmeye çalışılmış, bu çalışmalar sonucunda seçmeli derslerde geliştirme çalışmalarına ihtiyaç duyulduğu belirlenmiştir. Yurtiçinde seçmeli dersler konusunda ilköğretim ya da ortaöğretim düzeyinde bir çalışmaya rastlanamamıştır.

Yurtdışında yapılan çalışmalar incelenecek olursa, ulaşılabilen az sayıdaki araştırmada seçmeli dersler programının genel bir değerlendirmesinin yapılmadığı, bunun yerine seçmeli derslerin daha verimli yürütülebilmesi ve işlerlik kazanması yönünde çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Seçmeli derslerin çeşitli toplumsal sorunların çözümünde kullanılabileceği; bu amaçla günün koşullarına uygun derslerin seçmeli dersler programına eklenebileceği ve içeriğin yine günün koşullarına göre düzenlenebileceği de çıkarılabilecek sonuçlar arasındadır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma genel tarama modelinde, betimsel bir çalışmadır. “Tarama modelleri, geçmişte ya da halen varolan bir durumu varolduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez. Bilinmek istenen şey vardır ve oradadır. Önemli olan onu uygun bir biçimde gözleyip belirleyebilmektir”(Karasar, 1994, 77)

Genel tarama modelleri, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varabilmek için evrenin tümü ya da evrenden alınacak örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir. Bu araştırma ile de seçmeli derslerin şu anki durumu, var olduğu şekliyle ortaya konmaya çalışılmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın çalışma evrenini, Adana İli Yüreğir ve Seyhan Merkez İlçeleri’ndeki ilköğretim okullarında görev yapmakta olan, 6., 7. ve 8. sınıfların seçmeli derslerine giren öğretmenler ve 8. sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Çalışmanın 8. sınıf öğrencileri ile yapılmasının nedeni, onların şu ana kadar 6 ve 7. sınıflardan daha çok seçmeli ders almış olmalarıdır. Bu sayede sorulara daha sağlıklı yanıtlar alınabileceği düşünülmüştür.

İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nden Seyhan ve Yüreğir merkez ilçelerindeki ilköğretim okullarının listesi alınmıştır. Küme örnekleme yöntemi ile 17 ilköğretim okulu belirlenmiştir. Bu okullar belirlenirken, örneklemin evreni temsil edebilmesi için okulların alt, orta ve üst sosyoekonomik düzeyleri dikkate alınmıştır. Okulların

sosyoekonomik düzeyleri belirlenirken Milli Eğitim Müdürlüğü' nün yapmış olduğu sınıflama dikkate alınmıştır.

Örnekleme alınan okullar, okulların sosyoekonomik düzeyleri, anket uygulanan öğretmen ve öğrenci sayıları ile bu okullarda okutulan seçmeli dersler Tablo 3.2.1.'de belirtilmiştir:

Tablo 3.2.1. Örnekleme Alınan Okullar, Öğretmen ve Öğrenci Sayıları

	Okullar	SED	Seçmeli Ders Veren Öğretmen Sayısı	Öğrenci Sayısı
1	S. Nihat Oral İÖO	Üst	5 Güzel Konuşma ve Yazma	33
2	80.Yıl İÖO	Alt	2 Güzel Konuşma ve Yazma	37
3	Bahçeli evler İÖO	Alt	3 Güzel Konuşma ve Yazma	28
4	M. Kemal Atatürk İÖO	Orta	2 Bilgisayar	24
5	Mehmet Akif İÖO	Orta	3 Güzel Konuşma ve Yazma	40
6	Seyhan Belediyesi İÖO	Alt	2 Turizm 2 Tarım	61
7	Ömer Kanaat Bilen İÖO	Orta	2 Bilgisayar 2 Yerel El Sanatları	56
8	Emine Sapmaz İÖO	Üst	1 Bilgisayar 2 Turizm	49
9	Efendi Halil İÖO	Alt	4 Güzel Konuşma ve Yazma	31
10	M. Adil İkiz İÖO	Orta	5 Güzel Konuşma ve Yazma	35
11	Fevziye Çelik İÖO	Alt	3 Güzel Konuşma ve Yazma	33
12	Seyhan İÖO	Üst	1 Bilgisayar	28
13	Yeşiloba İÖO	Orta	3 Güzel Konuşma ve Yazma	18
14	Sait Korkmaz İÖO	Alt	3 Güzel Konuşma ve Yazma	34
15	Recep Birsin Özen İÖO	Üst	6 Tarım	27
16	Celalettin Sayhan İÖO	Üst	5 Turizm 4 Tarım	33
17	Ahmet Karabucak İÖO	Orta	2 Güzel Konuşma ve Yazma 1 Tarım	48

Örnekleme alınan 17 ilköğretim okulunda görev yapan ve ilköğretim ikinci basamakta seçmeli ders veren 62 öğretmene ve 615 8. sınıf öğrencisine anket uygulanmıştır. Alt sosyoekonomik düzeyden 6 okulda, 19 öğretmen ve 224 öğrenci; orta sosyoekonomik düzeyden 6 okulda, 20 öğretmen ve 221 öğrenci; üst sosyoekonomik düzeyden 5 okulda, 23 öğretmen ve 170 öğrenci bulunmaktadır. Bu okullarda beş çeşit seçmeli dersin okutulduğu görülmektedir. En çok okutulan dersler ise sırasıyla, Güzel Konuşma ve Yazma, Bilgisayar, , Tarım, Turizm ve Yerel El Sanatları dersleridir.

3.3. Veriler ve Toplanması

Bu araştırmada veriler, araştırmanın amaçlarına uygun olarak öğretmen ve öğrenciler için ayrı ayrı hazırlanan anket formları ile elde edilmiştir. Anket formları ile örnekleme alınan okullardaki seçmeli ders öğretmenleri ve 8. sınıf öğrencilerinin, seçmeli dersler programı öğelerine ve seçmeli dersler uygulamasına ilişkin görüşleri belirlenmiştir.

Anket; seçmeli derslerin amaç, içerik, öğrenme-öğretme süreçleri ve değerlendirme boyutlarına ilişkin soruları, seçmeli derslerle ilgili genel soruları ve anketin uygulandığı öğretmen ve öğrencilerle ilgili kişisel bilgileri içermektedir. Sorular genellikle kapalı uçlu olarak sorulmuştur. Ancak ankette açık uçlu sorular da yer almaktadır. Öğretmen ve öğrenci anketlerinde birçok ortak soru bulunmakla birlikte; öğrencilerin sağlıklı bilgilere sahip olamayacağının düşünüldüğü öğretim programı ile ders ve dersin işleniş ile ilgili bazı sorular yalnızca öğretmenlere sorulmuştur.

Araştırmacı tarafından geliştirilen anket formu aşağıdaki aşamalardan geçmiştir:

1. Anket soruları oluşturulurken öğretmen ve öğrencilerle informal görüşmeler yapılmıştır.
2. Hazırlanan anket soruları uzman görüşleri alınarak düzeltilmiştir.
3. Anketin pilot uygulaması yapılmış, anket soruları 22 öğretmen ve 35 öğrenci tarafından yanıtlanmıştır.

4. Uygulama sonucunda yine uzman görüşleri doğrultusunda değişiklikler yapılmıştır. Anlaşılmayan ya da yanlış anlaşılan maddeler düzeltilmiştir.

Yapılan düzeltmelerle son şekli oluşturulan anketler yeterli sayıda çoğaltılarak, örnekleme alınan öğretmen ve öğrencilere araştırmacı tarafından uygulanmıştır.

3.4. Verilerin Analizi

Verilerin çözümü SPSS-10.0 paket programında gerçekleştirilmiştir. Anket uygulamaları sonucu elde edilen veriler bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Seçmeli ders öğretmenleri ve öğrencilerden alınan yanıtların ayrı ayrı frekans ve yüzdeleri hesaplanmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde ilk olarak öğretmen ve öğrenciler ile ilgili kişisel bilgiler verilmektedir. Daha sonra da araştırmanın alt amaçlarına koşut olarak toplanan veriler doğrultusunda ulaşılan bulgulara yer verilmektedir.

4.1. Ankete Katılan Öğrencilerin Kişisel Bilgilerine İlişkin Bulgular

Ankete, 17 ilköğretim okulunda bulunan toplam 615 sekizinci sınıf öğrencisi katılmaktadır. Ankete katılan öğrencilerin cinsiyet ve yaşa göre dağılımı Tablo 4.1.1'de belirtilmektedir..

Tablo 4.1.1 : Ankete Katılan Öğrencilerin Cinsiyete ve Yaşa Göre Dağılımı

Cinsiyet				Yaş						Toplam	
Kadın		Erkek		14		15		16			
f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
272	44.2	343	55.8	449	73.3	109	17.7	57	9.3	615	100

Ankete katılan 615 öğrencinin, 272'si (%44.2) kız öğrenci, 343'ü (%55.8) de erkek öğrencidir.

Öğrencilerin, 449'u (%73.0) 14 yaşında; 109'u (%17.7) 15 yaşında; 57'si (%9.3) de 16 yaşındadır.

4.2. Ankete Katılan Öğretmenlerin Kişisel Bilgilerine İlişkin Bulgular

Ankete, örnekleme alınan 17 ilköğretim okulunda görev yapan, 62 seçmeli ders öğretmeni katılmaktadır. Ankete katılan öğretmenlerin cinsiyete, görev sürelerine ve en son mezun oldukları öğretim kurumuna göre dağılımı Tablo 4.2.1 ve Tablo 4.2.2'de verilmektedir.

Tablo 4.2.1 : Ankete Katılan Öğretmenlerin Cinsiyete ve Görev Süresine Göre Dağılımı

Cinsiyet				Görev Süresi										Toplam	
Kadın		Erkek		0-5		5-10		10-15		15-20		20 ve üzeri			
f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
34	54.8	28	45.2	9	30.6	18	9.0	10	16.1	2	3.2	13	21.0	62	100

Tabloda görüldüğü gibi, anket uygulanan 62 seçmeli ders öğretmenin 34'ü (%54.8) kadın; 28'i (%45.2) de erkektir.

Ankete katılan öğretmenlerin 19'u (%30.6), 0-5 yıllık bir mesleki kıdeme sahiptir. 18 öğretmen (%29.0), 5-10 yıllık, 10 öğretmen (%16.1), 10-15 yıllık, 2 öğretmen (%3.2), 15-20 yıllık, 13 öğretmen (%21.0) ise 20 yıl ve üzeri bir kıdeme sahiptirler.

Tablo 4.2.2 : Ankete Katılan Öğretmenlerin En Son Mezun Oldukları Öğretim Kurumuna Göre Dağılımı

Mezun Olunan Kurum										Toplam	
Eğitim Fakültesi		Eğitim Enstitüsü		Fen Edebiyat Fakültesi		Teknik Eğitim Fakültesi		Mesleki Eğitim Fakültesi			
f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
31	50.0	13	21.0	13	21.0	4	6.4	1	1.6	62	100

Öğretmenlerin yarısının eğitim fakültesi mezunu, 13'ünün (%21.0) eğitim enstitüsü, 13'ünün fen edebiyat fakültesi, 4'ünün (%6.4) teknik eğitim fakültesi, 1'inde mesleki eğitim fakültesi mezunu olduğu belirlenmiştir.

4.3. Birinci Alt Amaca İlişkin Bulgular

Birinci alt amaç "Öğretmen ve öğrencilerin seçmeli derslerle ilgili görüşleri nelerdir?" şeklinde belirtilmiştir. Bu amaca ilişkin olarak öğretmen ve öğrencilere yöneltilen sorular ve bu sorulara verilen yanıtların frekans ve yüzdeleri Tablo 4.3.1, Tablo 4.3.2., Tablo 4.3.3. ve Tablo 4.3.4.'de belirtilmektedir.

Tablo 4.3.1 : Öğretmenlerin ve Öğrencilerin Seçmeli Derslerle İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular

	Öğretmen Görüşleri		Öğrenci Görüşleri	
	f	%	f	%
Okutulacak Seçmeli Dersleri Kimler Belirliyor?				
1. Öğretmenler Kurulu	15	24.2	162	26.3
2. Okul İdaresi	10	16.1	138	22.4
3. Okul idaresi ve öğretmenler kurulu	35	56.5	282	45.9
4. Okul idaresi ve veliler	---	---	1	0.2
5. Öğrenciler	---	---	8	1.3
6. Veliler	---	---	4	0.7
7. Öğrenci, öğretmen, veli, okul idaresi	2	3.2	20	3.3
Toplam	62	100	615	100
Okutulacak Seçmeli Dersler Belirlenirken Öğrenci Fikirleri Alınmalı mı?				
Alınmalı	44	71.0	451	73.3
Bazen alınmalı	15	24.2	140	22.8
Alınmamalı	3	4.8	24	3.9
Toplam	62	100	615	100
Seçmeli dersleri gerekli buluyor musunuz ?				
Gerekli	52	83.9	476	77.4
Biraz gerekli	9	14.5	101	16.4
Gerekli değil	1	1.6	38	6.2
Toplam	62	100	615	100
Seçmeli dersleri yararlı buluyor musunuz?				
Yararlı	41	66.1	489	79.5
Biraz Yararlı	14	22.6	102	16.6
Yararlı değil	7	11.3	24	3.9
Toplam	62	100	615	100
Öğrenciler seçmeli derslerle ilgili bilgilendiriliyorlar mı?				
Bilgilendiriliyorlar.	32	51.6	211	34.3
Biraz bilgilendiriliyorlar.	4	6.5	213	34.6
Bilgilendirilmiyorlar.	26	41.9	191	31.1
Toplam	62	100	615	100
Öğrenciler seçmeli derslerle ilgili bilgilendirilmeliler mi?				
Bilgilendirilmeliler.	51	82.3	497	80.8
Biraz bilgilendirilmeliler.	9	14.5	88	14.3
Bilgilendirilmemeliler.	2	3.2	30	4.9
Toplam	62	100	615	100
Seçmeli Dersleri Zorunlu Derslere Göre Nasıl Değerlendirirsiniz?				
Diğer Derslerden daha kolay.	24	38.7	273	44.4
Diğer derslerden daha zor.	---	---	38	6.2
Diğer derslerden daha kolay ya da daha zor değil	20	32.3	130	21.1
Bazı seçmeli dersler diğerlerinden daha kolay, bazıları zor.	18	29.0	174	28.3
Toplam	62	100	615	100
Seçmeli Dersler Verimli Yürütülüyor mu?				
Verimli yürütülüyor	17	27.4	155	25.2
Kısmen verimli yürütülüyor	23	37.1	308	50.1
Verimli yürütülüyor	22	35.5	152	24.7
Toplam	62	100	615	100

Tablo 4.3.1.'de görüldüğü gibi, okutulacak seçmeli derslerin kimler tarafından belirlendiğine ilişkin soruya, ankete katılan 62 öğretmenin; 15'i (%24.2) öğretmenler kurulunun belirlediği yanıtını verirken, 10'u (%16.1) seçmeli dersleri okul idaresinin belirlediğini, 35'i (%56.5) ise en büyük yüzde ile bu dersleri okul idaresi ve öğretmenler kurulunun birlikte belirlediğini, 2 (%3.2) öğretmen de öğrenci, öğretmen, veli ve okul idaresinin belirlediğini ifade etmektedir.

Ankete katılan 615 öğrencinin 282'si (%45.9) okutulacak seçmeli dersleri, okul idaresi ve öğretmenler kurulunun birlikte belirledikleri yanıtını verirken bu yanıtı sırasıyla öğretmenler kurulu (%26.3); okul idaresi (%22.4); öğrenci, öğretmen, veli, okul idaresi birlikte (%3.3); öğrenciler (%1.3); veliler (%0.7); okul idaresi ve veliler (%0.2) yanıtları izlemektedir.

Ankete katılan öğretmenlerin 44'ü (%71.0) öğrencilere okutulacak seçmeli ders ya da dersler belirlenirken öğrencilerin fikirlerinin alınması gerektiğini savunurken 15'i (%24.2) öğrenci fikirlerinin bazen alınması gerektiğini; 3'ü de (%4.8) öğrencilerin fikirlerinin alınmaması gerektiğini ifade etmektedir.

Öğrencilerin 451'i (%73.3) okuyacakları seçmeli ders ya da dersler belirlenirken kendi fikirlerinin alınması gerektiğini savunurken, 140'ı (%22.8) bazen öğrenci fikirlerinin alınması gerektiğini; 24'ü de (%3.9) öğrencilerin fikirlerinin alınmaması gerektiğini ifade etmektedir.

Görüldüğü gibi %73.3 gibi büyük bir oranla öğrenciler okuyacakları seçmeli derslerin belirlenmesinde söz sahibi olmak istemektedirler. Benzer şekilde, öğretmenlerin de %71'i öğrencilerin fikirlerinin alınması gereğini belirtmektedir. Oysa Tablo 4.3.1'de görüldüğü gibi öğrencilerin bu konuda hiçbir etkisi bulunmamaktadır.

Anket sorularını yanıtlayan öğretmenlerin 52'si (%83.9) seçmeli dersleri gerekli bulduğunu, 9'u (%14.5) biraz gerekli bulduğunu, 1 (%1.6) öğretmen de gerekli bulmadığını belirtmektedir. Öğretmenlerin büyük bir kısmı seçmeli dersleri gerekli ve biraz gerekli bulurken, %1.6'sı seçmeli dersleri gerekli bulmamaktadır.

Anket sorularını yanıtlayan öğrencilerin 476'sı (%77.4) seçmeli dersleri gerekli bulurken, 101'i (%16.4) seçmeli dersleri biraz gerekli bulup, 38'i de (%6.2) seçmeli dersleri gerekli bulmadığını ifade etmektedir. Öğrencilerin büyük bir kısmı seçmeli dersleri gerekli ve biraz gerekli bulurken, %6.2'si seçmeli dersleri gerekli bulmamaktadır. Yanıtlar incelendiğinde, hem öğretmenlerin hem de öğrencilerin seçmeli dersleri öğrenciler için gerekli buldukları görülmektedir.

Tablo 4.3.1'de görüldüğü gibi, ankete katılan öğretmenlerin 41'i (%66.1) seçmeli dersleri öğrenciler için yararlı bulurken 14'ü (%22.6) seçmeli dersleri biraz yararlı bulup 7'si (%11.3) ise seçmeli dersleri öğrenciler için yararsız bulmaktadır.

Ankete katılan öğrencilerin 489'u (%79.5) seçmeli dersleri kendileri için yararlı bulurken 102 öğrenci (%16.6) seçmeli dersleri biraz yararlı bulup 24 (%3.9) öğrenci de seçmeli dersleri yararsız bulmaktadır. Sonuçlar incelendiğinde; öğretmen ve öğrencilerin, seçmeli dersleri genel olarak yararlı buldukları görülmektedir.

Ankete katılan öğretmenlerin 32'si (%51.6) sene başında okuyacakları seçmeli derslerle ilgili öğrencilerin bilgilendirildiklerini belirtirken 4'ü (%6.5) biraz bilgilendirildiklerini, 26'sı da (%41.9) bilgilendirilmediklerini belirtmektedir. Diğer yandan öğretmenlerin 51'i (%82.3) okuyacakları seçmeli derslerle ilgili öğrencilerin bilgilendirilmeleri gerektiğini, 9'u (%14.5) biraz bilgilendirilmeleri gerektiğini, 2'si (%3.2) de bilgilendirilmemeleri gerektiğini belirtmektedir.

Ankete katılan öğrencilerin 211'i (%34.3) sene başında okuyacakları seçmeli derslerle ilgili bilgilendirildiklerini, 213 öğrenci (%34.6) biraz bilgilendirildiklerini, 191 öğrenci (%31.1) de bilgilendirilmediklerini belirtmektedir. Anlaşılmaktadır ki öğrenciler bazı okullarda bilgilendirilip bazılarında bilgilendirilmemektedir. Bazı okullar ise öğrencileri yetersiz bilgilendirmektedir. Oysa öğrencilerin 497'si (%80.8) okuyacakları seçmeli derslerle ilgili bilgilendirilmeleri gerektiğini, 88'i (%14.3) biraz bilgilendirilmeleri gerektiğini, 30'u (%4.9) da bilgilendirilmemeleri gerektiğini belirtmektedir. Sonuçlar incelendiğinde, öğretmen ve öğrencilerin seçmeli derslerle ilgili öğrencilere yeterli bilginin verilmesi gerektiği görüşünde birleştikleri görülmektedir.

Anket sorularını yanıtlayan öğretmenlerin 24'ü (%38.7) seçmeli derslerin zorunlu derslerden daha kolay olduğunu düşünürken 20'si (%32.3) seçmeli derslerin zorunlu derslerden daha kolay ya da daha zor olmadığını; 18'i (%29.0) ise bazı seçmeli derslerin daha kolay, bazı seçmeli derslerinse daha zor olduğunu belirtmektedir.

Anket sorularını yanıtlayan öğrencilerin 273'ü (%44.4) seçmeli derslerin zorunlu derslerden daha kolay olduğunu, 38'i (%6.2) seçmeli derslerin diğer derslerden daha zor olduğunu belirtmektedir. Öğrencilerin 130'u (%21.1) seçmeli derslerin zorunlu derslerden daha kolay ya da daha zor olmadığını vurgularken 174'ü (%28.3) bazı seçmeli derslerin daha kolay, bazı seçmeli derslerinse daha zor olduğunu belirtmektedir. Ayrıca Öğrencilerin 6'sı da (%1.0) seçmeli derslerin zor olmadığını, ancak daha az çalıştıkları için zorlandıklarını belirtmektedir. Görülmektedir ki, hem öğretmen hem de öğrenci yanıtlarında, seçmeli derslerin zorunlu derslerden biraz daha kolay olduğu görüşü çoğunluktadır.

Ankete katılan 62 öğretmenin 17'si (% 27.4) seçmeli derslerin verimli yürütüldüğünü, 23'ü (%37.1) kısmen verimli yürütüldüğünü, 22'si (%35.5) de verimli yürütülmediğini belirtmektedir.

Ankete katılan 615 öğrenciden 155'i (%25.2) seçmeli derslerin verimli yürütüldüğünü, 308'i (%50.1) kısmen verimli yürütüldüğünü, 152'si (%24.7) de seçmeli derslerin verimli yürütülmediğini belirtmektedir.

Sonuçlar incelendiğinde seçmeli dersler programı uygulamalarının kısmen verimli yürütüldüğü görülmektedir. Hem öğretmenlerin hem de öğrencilerin yalnızca dörtte biri seçmeli derslerin verimli yürütüldüğünü belirtmektedir. Seçmeli derslerin verimli yürütülmediğini öğretmenlerin, öğrencilerden daha çok vurguladığı görülmektedir.

Ankete katılan öğretmenlerin seçmeli derslerin neden verimli yürütülmediğine ilişkin görüşleri Tablo 4.3.2' de verilmektedir. Tablo, "Kısmen verimli yürütülüyor" ve "Verimli yürütülüyor" yanıtını veren 43 öğretmen ve 460 öğrenciden elde edilen verilere göre oluşturulmaktadır.

Tablo 4.3.2 : Seçmeli Derslerin Neden Verimli Yürütülmediğine İlişkin Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerine İlişkin Bulgular

Verimli Yürütülmeme Nedenleri	Katılıyorum		Kısmen katılıyorum		Katılmıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Öğretmen Görüşleri								
1.Öğrencilerin istemedikleri dersi alması	24	55.8	12	27.9	7	16.3	43	100
2.Öğrencilerin dersi bilinçsiz seçmesi	19	44.2	6	14.0	18	41.9	43	100
3.Dersi o alanda yetersiz öğretmenlerin vermesi	12	27.9	16	37.2	15	34.9	43	100
4.Öğrencilerce ciddiye alınmaması	22	51.2	13	30.2	8	18.6	43	100
5.Öğretmenlerce ciddiye alınmaması	10	23.3	12	27.9	21	48.8	43	100
6.Seçmeli ders anlayış ve felsefesinin anlaşılamaması	28	65.1	10	23.3	5	11.6	43	100
7. Seçilen derslerin okula uygun olmaması	14	32.6	13	30.2	16	37.2	43	100
8.Seçilen derslerin öğrenciye uygun olmaması	16	37.2	14	32.6	13	30.2	43	100
9. Seçilen derslerin çevreye uygun olmaması	18	41.9	9	20.9	16	37.2	43	100
Öğrenci Görüşleri								
1.Öğrencilerin istemedikleri dersi alması	168	36.4	119	25.8	174	37.8	460	100
2.Öğrencilerin dersi bilinçsiz seçmesi	143	31.2	131	28.5	186	40.3	460	100
3.Dersi o alanda yetersiz öğretmenlerin vermesi	149	32.5	101	21.8	210	45.7	460	100
4.Öğrencilerce ciddiye alınmaması	200	43.4	134	29.2	126	27.5	460	100
5.Öğretmenlerce ciddiye alınmaması	68	14.6	106	23.1	286	62.3	460	100
6.Seçmeli ders anlayış ve felsefesinin anlaşılamaması	126	27.2	173	37.7	161	35.1	460	100
7. Seçilen derslerin okula uygun olmaması	67	14.6	93	19.9	300	65.5	460	100
8. Seçilen derslerin öğrenciye uygun olmaması	108	23.4	81	17.6	271	59.0	460	100
9. Seçilen derslerin çevreye uygun olmaması	82	17.7	124	26.9	254	55.4	460	100

Anket sorularını yanıtlayan 24 (%55.8) öğretmen derslerin verimli olamamasını öğrencilerin istemedikleri dersleri alıyor olmalarına bağlarken 12 (%27.9) öğretmen derslerin verimli yürütülmemesini kısmen bu nedene bağlayıp, 7 (%16.3) öğretmen verimsizliğin öğrencilerin istemedikleri dersleri almalarından kaynaklanmadığını belirtmektedir.

Anket sorusunu yanıtlayan 168 (%36.4) öğrenci, derslerin verimli olamamasını öğrencilerin istemedikleri dersleri alıyor olmalarına bağlarken 119 (%25.8) öğrenci derslerin verimli yürütülmemesini kısmen bu nedene bağlamakta, 174 (%37.8) öğrenci de derslerin verimsizliğini bu nedene bağlamamaktadır.

Öğretmen ve öğrenci görüşleri incelendiğinde öğretmenlerin büyük bir oranla öğrencilerin istemedikleri dersleri aldığını belirttikleri, öğrencilerinse öğretmenlerden daha düşük bir oranla bu görüşe katıldıkları görülmektedir.

Öğretmenlerin 19'u (%44.2) seçmeli derslerin verimli yürütülmemesinin öğrencilerin dersi bilinçsizce seçmesinden kaynaklandığını, 6'sı (%14.0) kısmen bu nedenden kaynaklandığını belirtmekte; 18'i ise (%41.9) derslerin verimsizliğini bu nedenle ilişkilendirmemektedir.

Öğrencilerin 143'ü (%31.2) seçmeli derslerin verimli yürütülmemesinin öğrencilerin dersi bilinçsizce seçmesinden kaynaklandığını, 131'i (%28.5) öğrencilerin dersi bilinçsiz seçmesinden kısmen kaynaklandığını belirtmekte; 186'sı ise (%40.3) derslerin verimsizliğini bu nedenle ilişkilendirmemektedirler.

Öğretmen ve öğrencilerin üçte birinden fazlası öğrencilerin dersi bilinçsizce seçmesinin, dersin verimsiz yürütülmesine neden olmadığını belirtmektedir. %50'nin üzerinde bir grup ise bilinçsiz ders seçiminin, dersin verimsiz yürütülmesine neden olduğunu ya da kısmen neden olduğunu ifade etmektedir.

Öğretmenlerin 12'si (%27.9) seçmeli derslerin, o alanda yetersiz öğretmenler tarafından verilmesi nedeniyle verimli yürütülmediğini belirtirken; 16'sı (%37.2) bu düşünceye kısmen katılıp 15'i (%34.9) bu fikre katılmadıklarını vurgulamaktadır.

Öğrencilerin 149'u (%32.5) seçmeli derslerin, o alanda yetersiz öğretmenler tarafından verildiği için verimli yürütülmediğini belirtirken; 101'i (%21.8) bu düşünceye kısmen katılıp 210'u (%45.7) bu fikre katılmadıklarını vurgulamaktadır.

Ankete katılan öğretmenlerin 22'si (%51.2) öğrencilerin seçmeli dersleri ciddiye almadıklarını ve bu nedenle de derslerin verimli yürütülemediğini belirtirken 13'ü (%30.2) derslerin verimsizliğini kısmen bu nedene bağlayıp; 8'i (%18.6) ise derslerin verimsizliğinin, öğrencilerin seçmeli dersleri ciddiye almamalarından kaynaklanmadığını belirtmektedir. Diğer taraftan öğretmenlerin 10'u (%23.3) seçmeli derslerin verimsiz yürütülmesinin öğretmenlerin dersi ciddiye almamasından kaynaklandığını belirtirken, 12'si (%27.9) bu fikre kısmen katıldığını belirtip, 21'i (%48.8) ise derslerin verimsiz yürütülmesinin öğretmenlerin dersleri ciddiye almamalarından kaynaklanmadığını belirtmektedir.

Ankete katılan 200 (%43.4) öğrenci öğrencilerin seçmeli dersleri ciddiye almadıklarını ve bu nedenle de derslerin verimli yürütülemediğini belirtmektedir. Öğrencilerin 134'ü (%29.2) derslerin verimsizliğini kısmen bu nedene bağlayıp; 126'sı (%27.5) ise derslerin verimsizliğinin, öğrencilerin dersleri ciddiye almamalarından kaynaklanmadığını belirtmektedir. Öte yandan öğrencilerin 68'i (%14.6) öğretmenlerin seçmeli dersleri ciddiye almamaları nedeni ile için derslerin verimsiz yürütüldüğünü belirtirken, 106'sı (%23.1) de bu fikre kısmen katıldığını belirtip; 286'sı (%62.3) ise derslerin verimsiz yürütülmesinin öğretmenlerin dersleri ciddiye almamalarından kaynaklanmadığını belirtmektedir.

Öğretmen ve öğrenciler çoğunlukla öğrencilerin dersi ciddiye almadıkları görüşünde birleşmektedir. Öğretmenler bu görüşe öğrencilerden daha büyük bir oranla katıldıklarını ya da kısmen katıldıklarını ifade etmektedir.

Öğretmenlerin 28'i (%65.1) seçmeli derslerin verimli yürütülemediğinin, seçmeli ders anlayış ve felsefesinin anlaşılmasından kaynaklandığını belirtirken 10'u (%23.3) bu görüşe kısmen katıldığını belirtmekte; 5'i (%11.6) ise bu görüşe katılmadığını belirtmektedir.

Öğrencilerin 126'sı (%27.2) seçmeli derslerin verimli yürütülemeyişinin, seçmeli ders anlayış ve felsefesinin anlaşılmasından kaynaklandığı belirtirken 173'ü (%37.7) bu görüşe kısmen katıldığını belirtmekte; 161'i (%35.1) ise bu görüşe katılmadığını belirtmektedir.

Anket uygulanan 14 (%32.6) öğretmen seçilen derslerin okula uygun olmadığını; 13 (%30.2) öğretmen kısmen uygun olmadığını; 16 (%37.2) öğretmen ise seçilen derslerin okula uygun olmadığı görüşüne katılmadıklarını belirtmektedir. Ankete katılan öğretmenlerin 16'sı (%37.2) da seçilen derslerin öğrenciye uygun olmadığını ve derslerin buna bağlı olarak verimli yürütülmediğini belirtirken 14'ü (%32.6) verimsizliğin kısmen bu nedene bağlanabileceğini, 13 öğretmen (%30.2) ise verimsizliğin bu nedene bağlanamayacağını belirtmektedir. Öğretmenlerin 18'i (%41.9), seçmeli derslerin verimli yürütülememe nedeni olarak seçilen derslerin çevreye uygun olmamasını gösterirken 9'u (%20.9) bu görüşe kısmen katılıp 16'sı (%37.2) katılmadığını belirtmektedir.

Anket uygulanan 67 (%14.6) öğrenci seçilen derslerin okula uygun olmadığını; 93 (%19.9) öğrenci kısmen uygun olmadığını; 300 (%65.5) öğrenci ise seçilen derslerin okula uygun olmadığı görüşüne katılmadıklarını belirtmektedir. Ankete katılan öğrencilerin 108'i (%23.4) da seçilen derslerin öğrenciye uygun olmadığını ve derslerin buna bağlı olarak verimli yürütülmediğini belirtirken 81'i (%17.6) verimsizliğin kısmen bu nedenden kaynaklandığını, 271'i (%59.0) ise verimsizliğin bu nedenden kaynaklanmadığını belirtmektedir. Seçmeli derslerin verimli yürütülememe nedeni olarak öğrencilerin 82'si (%17.7), seçilen derslerin çevreye uygun olmamasını gösterirken 124'ü (%26.9) bu görüşe kısmen katılıp 254'ü (%55.4) ise katılmadığını belirtmektedir.

Ankete katılan öğretmenlerin ve öğrencilerin, okutulacak seçmeli derslerin belirlenmesinde hangi etkenlerin ne derece dikkate alınması gerektiğine ilişkin görüşlerinin frekans ve yüzde dağılımları Tablo 4.3.3' de verilmektedir.

Tablo 4.3.3 : Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerine Göre Okutulacak Seçmeli Dersler Belirlenirken Hangi Etkenlerin Ne Derece Dikkate Alınması Gerektiğine İlişkin Bulgular

	Çok		Biraz		Hiç		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Öğretmen Görüşleri								
1.Okulun şartları ve olanakları	51	82.3	11	17.7	0	0	62	100
2.Çevrenin yapısı ve ihtiyaçları	40	64.5	16	25.8	6	9.7	62	100
3.Öğrenci gereksinimleri	39	62.9	12	19.4	11	17.7	62	100
4.Öğrencinin ilgi ve isteği	33	53.2	14	22.6	15	24.2	62	100
5.Dersi verecek öğretmen olup olmaması	42	67.7	16	25.8	4	6.5	62	100
Öğrenci Görüşleri								
1.Okulun şartları ve olanakları	327	53.2	251	40.8	37	6.0	615	100
2.Çevrenin yapısı ve ihtiyaçları	221	35.48	281	45.7	113	18.5	615	100
3.Öğrenci gereksinimleri	338	55.0	206	33.7	71	11.5	615	100
4.Öğrencinin ilgi ve isteği	422	68.6	153	24.9	40	6.5	615	100
5.Dersi verecek öğretmen olup olmaması	386	62.8	163	26.5	66	10.7	615	100

Ankete katılan 62 öğretmenin 51'i (%82.3) okulun şartları ve olanaklarının çok dikkate alınması gerektiğini, 11'i (%17.7) biraz dikkate alınması gerektiğini belirtmektedir. Öğretmenlerin hiç biri okulun şartları ve olanaklarının hiç dikkate alınmaması gerektiği yanıtını vermemektedir. Anket sorularını yanıtlayan 40 öğretmen (%64.5) çevrenin yapısı ve ihtiyaçlarının çok dikkate alınmasını; 16 öğretmen (%25.8) biraz dikkate alınmasını; 6 öğretmen de (%9.7) hiç dikkate alınmamasın gerektiğini belirtmektedir. Öğretmenlerin 39'u (%62.9) öğrenci gereksinimlerinin çok dikkate alınması gerektiğini; 12'si (%19.4) biraz dikkate alınması gerektiğini; 11'i (%17.7) hiç dikkate alınmaması gerektiğini belirtmektedir. Ankete katılan 33 (%53.2) öğretmen

öğrenci ilgi ve isteklerinin çok dikkate alınmasını; 14 (%22.6) öğretmen biraz dikkate alınmasını; 15 (%24.2) öğretmen ise dikkate alınmaması gerektiğinin belirtmektedir.

Ankete katılan 615 öğrenciden 327'si (%53.2) okulun şartları ve olanaklarının çok dikkate alınması gerektiğini, 251'i (%40.8) biraz dikkate alınması gerektiğini, 37'si de (%6.0) hiç dikkate alınmaması gerektiğini belirtmektedir. Anket sorularını yanıtlayan 221 (%35.48) öğrenci çevrenin yapısı ve ihtiyaçlarının çok dikkate alınmasını; 281 (%45.7) öğrenci biraz dikkate alınmasını; 113 (%18.5) öğrenci de hiç dikkate alınmamasını istemektedir. Öğrencilerin 338'i (%55.0) öğrenci gereksinimlerinin çok dikkate alınması gerektiğini; 206'sı (%33.7) biraz dikkate alınması gerektiğini; 71'i (%11.5) hiç dikkate alınmaması gerektiğini belirtmektedir. Ankete katılan 422 öğrenci (%68.6) öğrenci ilgi ve isteklerinin çok dikkate alınmasını; 153 öğrenci (%24.9) biraz dikkate alınmasını; 40 (%6.5) öğrenci ise dikkate alınmaması gerektiğinin belirtmektedir.

Öğretmenlerin 42'si (%67.7) okulda alınacak dersi verebilecek öğretmen olup olmasının çok dikkate alınması gerektiğini, 16'sı (%25.8) biraz dikkate alınması gerektiğini; 4'ü de (%6.5) hiç dikkate alınmaması gerektiğini belirtmektedir.

Öğrencilerin 386'sı (%62.8) okutulacak seçmeli dersi verebilecek öğretmen olup olmasının çok dikkate alınması gerektiğini, 163'ü (%26.5) biraz dikkate alınması gerektiğini; 66'sı (%10.7) hiç dikkate alınmaması gerektiğini belirtmektedir.

Okutulacak seçmeli derslerin belirlenmesine ilişkin bulgular incelendiğinde öğretmenlerin, en çok “okulun şartları ve olanaklarına” (%82.3) göre ders seçimi yapılması gerektiğini belirttikleri görülmektedir. Bunu sıra ile “dersi verecek öğretmen olup olmaması” (%67.7), “çevrenin yapısı ve ihtiyaçları” (%64.5), “öğrenci gereksinimleri” (%62.9), “öğrencinin ilgi ve isteği” (%53.2) takip etmektedir.

Öğrencilerin yanıtları incelendiğinde ise, en çok “kendi ilgi ve isteklerine” (%68.6) göre ders seçmek istedikleri görülmektedir. Bunu sıra ile “dersi verecek öğretmen olup olmaması” (%62.8), “öğrenci gereksinimleri” (%55.0), “okulun şartları ve olanakları” (%53.2), “çevrenin yapısı ve ihtiyaçları” (%35.48) takip etmektedir.

Seçmeli derslerin beklentilerini karşılayıp karşılamadığına, karşılayamıyorsa bunun nedenine ve seçmeli dersleri alış nedenlerine ilişkin yalnızca öğrencilere sorulan sorulara alınan yanıtlar frekans ve yüzdeleri Tablo 4.3.4' de belirtilmektedir.

Tablo 4.3.4 : Seçmeli Derslere İlişkin Öğrenci Görüşlerine İlişkin Bulgular

	f	%
Seçmeli dersler beklentilerinizi karşılayabiliyor mu?		
Beklentilerimi karşılıyor	262	42.6
Beklentilerimi biraz karşılıyor	290	47.2
Beklentilerimi karşılamıyor	63	10.2
Toplam	615	100
Seçmeli dersler beklentilerinizi karşılayamıyorsa bunun nedeni nedir?		
Derslerle ilgili yeterli bilgim olmadığından yanlış beklentilere kapılıyorum.	72	24.7
O derste öğrenmem gerektiğini düşündüğüm konular dersimizde yer almıyor.	67	23.0
Yapılmasını istediğim etkinliklere yer verilmiyor.	94	32.3
Ders konuları gerektiği gibi işlenmiyor.	53	18.2
Öğretmenler bazen yetersiz kalıyor.	5	0.8
Toplam	291	100
Seçmeli dersler beklentilerinizi karşılayabiliyorsa bunun nedeni nedir?		
Derslerle ilgili yeterli bilgim olduğundan o derste neyi bulabileceğimi biliyorum.	111	30.2
O derste öğrenmem gerektiğini düşündüğüm konular dersimizde yer alıyor.	102	22.7
Yapılmasını istediğim etkinliklere yer veriliyor.	40	10.8
Ders konuları gerektiği gibi işleniyor.	113	30.7
Öğretmenlerimiz dersi zevkli hale getiriyor.	3	0.5
Toplam	369	100
Seçmeli dersleri alma nedeniniz nedir?		
Zorunlu olduğum için alıyorum.	231	37.6
İsteyerek ve severek alıyorum.	200	32.5
Bazılarını isteyerek, bazılarını zorunlu olduğum için alıyorum.	169	27.5
Sevmiyorum, ama beni geliştireceği için istiyorum.	15	2.4
Toplam	615	100

Ankete katılan 615 öğrencinin 262'si (%42.6) aldığı seçmeli derslerin beklentilerini karşılayabildiğini, 290'ı öğrenci (%47.2) kısmen karşılayabildiğini, 63'ü (%10.2) ise karşılayamadığını belirtmektedir.

Öğrencilerin 72'si (%24.7) seçmeli derslerle ilgili yeterli bilgiye sahip olmadıklarını ve bu nedenle yanlış beklentilere kapıldıklarını; dolayısıyla seçmeli derslerden beklentilerinin karşılanamadığını belirtmektedir. Öğrencilerin 67'si (%23.0) aldıkları seçmeli derslerde öğrenmesi gerektiğini düşündüğü konuların derslerinde yer almadığını belirtip; beklentilerinin karşılanamamasını buna bağlamaktadır. 94 öğrenci (%32.3) seçmeli derslerin beklentilerini karşılayamama nedeni olarak, derste yapmak istedikleri etkinliklere yer verilmemesini işaret etmektedir. Öğrencilerin 53'ü (%18.2) ders konularının gerektiği gibi işlenmediğini, beklentilerinin bu nedenle karşılanamadığını belirtirken öğrencilerin 5'i (%0.8) öğretmenlerin konu ile ilgili yeterli bilgiye sahip olmadığından beklentilerinin karşılanamadığını belirtmektedir.

Sonuçlar incelendiğinde öğrencilerin yapmak istedikleri etkinliklere yer verilmemesi %32.3'lük bir payla öğrenci beklentilerinin karşılanamamasında en büyük etken olarak görülmektedir. Bunu sırasıyla “yeterli bilgileri olmadığı için yanlış beklentilere kapılmaları” ve “öğrencilerin öğrenmeyi umdukları konuların derslerinde yer almaması” takip etmektedir.

Seçmeli derslerden beklentilerinin karşılanabildiğini belirten öğrencilerin 111'i (%30.2) derslerle ilgili yeterli bilgiye sahip olduklarını ve neyi bulup neyi bulamayacaklarını bildiklerini; bu nedenle de beklentilerinin karşılanabildiğini belirtmektedir. Öğrencilerin 102'si (%22.7) aldıkları seçmeli derslerde öğrenmesi gerektiğini düşündüğü konuların derslerinde yer aldığını belirtip; beklentilerinin karşılanabiliyor olmasını buna bağlamaktadır. 40 (%10.8) öğrenci seçmeli derslerin beklentilerinin karşılayabilme nedeni olarak, derste yapmak istedikleri etkinliklere yer veriliyor olmasını işaret etmektedir. Öğrencilerin 113'ü (%30.7) ders konularının gerektiği gibi işlendiğini, beklentilerinin bu nedenle karşılanabildiğini; 3'ü (%0.5) de öğretmenlerin dersi zevkli hale getirdiğini, bu nedenle beklentilerinin karşılanabildiğini ayrıca belirtmektedir.

Anket sorularını yanıtlayan öğrencilerin 231'i (%37.6) seçmeli dersleri zorunlu oldukları için, 200'ü (%32.5) isteyerek ve severek aldıklarını ifade etmektedir. 169 öğrenci (%27.5) bazı seçmeli dersleri severek bazılarını ise zorunlu olduğu için aldığını belirtirken, 15 (%2.4) öğrenci de seçmeli dersleri sevmediğini ama kendini geliştireceğini düşündüğü için istediğini ifade etmektedir.

4.4. İkinci Alt Amaca İlişkin Bulgular

İkinci alt amaç "Öğretmen ve öğrencilerin seçmeli ders programının amaçlarına ilişkin görüşleri nelerdir?" şeklinde belirtilmektedir. Bu amaca ilişkin öğretmen ve öğrencilere yöneltilen sorular ve bu sorulara alınan yanıtların frekans ve yüzdeleri Tablo 4.4.1., Tablo 4.4.2. ve Tablo 4.4.3.'de belirtilmektedir.

Tablo 4.4.1 : Seçmeli Derslerin Öğrencilere Hangi Davranışları Kazandırması Gerektiğine İlişkin Bulgular

	Katılıyorum		Biraz katılıyorum		Katılmıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Öğretmen Görüşleri								
1.Araştırmaya ve kendini geliştirmeye teşvik etmeli.	58	93.5	4	6.5	0	0	62	100
2.Genel kültür kazandırma.	52	83.9	7	11.3	3	4.8	62	100
3.Meslek seçimine katkıda bulunmalı.	47	75.8	12	19.4	3	4.8	62	100
4.Kişilik ve sosyal ilişkileri geliştirmeli.	55	88.7	5	8.1	2	3.2	62	100
5.Günlük hayatta işe yarayabilecek pratik bilgi ve beceriler kazandırma.	57	91.9	5	8.1	0	0	62	100
6.Mevcut dersleri takviye etmeli.	33	53.2	14	22.6	15	24.2	62	100
7.İlgi alanları geliştirmeli	59	95.2	2	3.2	1	1.6	62	100
Öğrenci Görüşleri								
1.Araştırmaya ve kendini geliştirmeye teşvik etmeli.	456	74.1	104	16.8	53	8.6	615	100
2.Genel kültür kazandırma.	432	70.2	117	19.0	64	10.4	615	100
3.Meslek seçimine katkıda bulunmalı.	371	60.2	145	23.4	96	15.7	615	100
4.Kişilik ve sosyal ilişkileri geliştirmeli.	381	62.0	155	25.2	77	12.5	615	100
5.Günlük hayatta işe yarayabilecek pratik bilgi ve beceriler kazandırma.	438	71.2	122	19.8	53	8.6	615	100
6.Mevcut dersleri takviye etmeli.	234	38.0	218	35.4	161	26.1	615	100
7.İlgi alanları geliştirmeli.	353	57.4	156	25.4	104	16.9	615	100

Tablo 4.4.1.'de görüldüğü gibi, ankete katılan öğretmenlerin 58'i (%93.5) seçmeli derslerin, öğrencileri araştırmaya ve kendini geliştirmeye teşvik etmesi gerektiğini belirtirken, 4'ü (%6.5) biraz bu fikre katıldığını belirtmektedir. Bu görüşe katılmadığını belirten hiçbir öğretmen bulunmamaktadır. Öğretmenlerin 52'si (%83.9) seçmeli derslerin öğrencilere genel kültür kazandırması gerektiğini belirtmekte; 7'si (%11.3) biraz genel kültür kazandırması gerektiğini; 3'ü (%4.8) ise seçmeli derslerin genel kültür kazandırması gerekmediğini belirtmektedir.

Ankete katılan 456 (%74.1) öğrenci seçmeli derslerin, öğrencileri araştırmaya ve kendini geliştirmeye teşvik etmesi gerektiğini belirtirken, 104 (%16.8) öğrenci biraz bu fikre katıldığını, 53 (%8.6) öğrenci de bu fikre katılmadığını belirtmektedir. Öğrencilerin 432'si (%70.2) seçmeli derslerin kendilerine genel kültür kazandırması gereğini belirtip; 117 (%19.0) öğrenci biraz genel kültür kazandırması gerektiğini; 64 (%10.4) öğrenci ise seçmeli derslerin genel kültür kazandırması gerekmediğini belirtmektedir.

Anket sorularını yanıtlayan öğretmenlerin 47'si (%75.8) seçmeli derslerin, meslek seçiminde öğrencilere katkıda bulunması gereğini belirtirken 12'si (%19.4) bu görüşe biraz katıldığını, 3'ü (%4.8) de bu görüşe katılmadığını belirtmektedir. Seçmeli derslerin, kişilik ve sosyal ilişkileri geliştirmesi gerektiği görüşüne 55 (%88.7) öğretmen katıldığını; 5 (%8.1) öğretmen biraz katıldığını; 2 (%3.2) öğretmen ise katılmadığını belirtmektedir.

Öğrencilerin 371'i (%60.2) seçmeli derslerin, meslek seçiminde kendilerine katkıda bulunması gerektiğini belirtirken 145'i (%23.4) bu görüşe biraz katıldığını, 96'sı (%15.7) da bu görüşe katılmadığını belirtmektedir. Seçmeli derslerin, kişilik ve sosyal ilişkileri geliştirmesi gerektiği görüşüne 381 (%62.0) öğrenci katıldığını; 155 (%25.2) öğrenci biraz katıldığını; 77 (%12.5) öğrenci ise katılmadığını belirtmektedir.

Anket uygulanan öğretmenlerin 57'si (%91.9) seçmeli derslerin, günlük hayatta işe yarayabilecek pratik bilgi ve beceriler kazandırması gerektiğini belirtmektedir. Öğretmenlerin 5'i (%8.1) bu görüşe biraz katıldığını belirtirken, hiçbir öğretmen bu görüşe katılmadığını belirtmemektedir.

Anket uygulanan öğrencilerin 438'i (%71.2) seçmeli derslerin, günlük hayatta işe yarayabilecek pratik bilgi ve beceriler kazandırması gerektiğini belirtirken 122'si (%19.8) bu görüşe biraz katıldığını belirtip, 53'ü (%8.6) de katılmadıklarını belirtmektedir.

Öğretmenlerin 33'ü (%53.2) seçmeli derslerin mevcut dersleri takviye etmesi gerektiğini ifade etmektedir. 14 (%22.6) öğretmen bazen bu görüşe katılmakta, 15 (%24.2) öğretmen ise seçmeli derslerin mevcut dersleri takviye eder nitelikte olmaması gerektiğini belirtmektedir.

Öğrencilerin 234'ü (%38.0) seçmeli derslerin mevcut dersleri takviye etmesi gerektiğini belirtirken 218 (%35.4) öğrenci bazen bu görüşe katılmakta, 161 (%26.1) öğrenci ise seçmeli derslerin mevcut dersleri takviye eder nitelikte olmaması gerektiğini belirtmektedir.

Seçmeli derslerin, öğrencilere ilgi alanları kazandırması gerektiği görüşüne öğretmenlerin 59'u (%95.2) katıldığını, 2'si (%3.2) biraz katıldığını, yalnızca 1'i (%1.6) de katılmadığını belirtmektedir.

Seçmeli derslerin, öğrencilere ilgi alanları geliştirmesi gerektiği görüşüne 353 (%57.4) öğrenci katıldığını belirtirken, 156 (%25.4) öğrenci bu görüşe kısmen katıldığını, 104 (%16.9) öğrenci de katılmadığını belirtmektedir. Yalnızca 1 (%1.6) öğretmen de seçmeli derslerin öğrencilerin kendine güvenini artırması gerektiğini belirtmektedir.

Hem öğretmen hem de öğrenci yanıtlarına göre seçmeli derslerin en çok, "araştırmaya ve kendini geliştirmeye teşvik etmesi" ve "günlük hayatta işe yarayacak pratik bilgi ve beceriler kazandırması" gerektiği düşünülmektedir.

Tablo 4.4.2 : Uygulanan Seçmeli Dersler Programının Öğrencilere Hangi Davranışları Kazandırdığına İlişkin Bulgular

	Katılıyorum		Biraz katılıyorum		Katılmıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Öğretmen Görüşleri								
1.Araştırmaya ve kendini geliştirmeye teşvik ediyor.	10	16.1	21	33.9	31	50.0	62	100
2.Genel kültür kazandırıyor.	33	53.2	17	27.4	12	19.4	62	100
3.Meslek seçimine katkıda bulunuyor.	7	11.3	20	32.3	35	56.5	62	100
4.Kişilik ve sosyal ilişkileri geliştiriyor.	20	32.3	16	25.8	26	41.9	62	100
5.Günlük hayatta işe yarayabilecek pratik bilgi ve beceriler kazandırıyor.	21	33.9	20	32.3	21	33.9	62	100
6.Mevcut dersleri takviye ediyor.	16	25.8	15	24.2	31	50.0	62	100
7.İlgi alanları geliştiriyor.	16	25.8	21	33.9	25	40.3	62	100
Öğrenci Görüşleri								
1.Araştırmaya ve kendini geliştirmeye teşvik ediyor.	270	43.9	161	26.2	182	29.5	615	100
2.Genel kültür kazandırıyor.	306	49.8	167	27.2	140	22.7	615	100
3.Meslek seçimine katkıda bulunuyor.	250	40.7	145	23.6	218	35.4	615	100
4.Kişilik ve sosyal ilişkileri geliştiriyor.	227	36.9	198	32.2	188	30.6	615	100
5.Günlük hayatta işe yarayabilecek pratik bilgi ve beceriler kazandırıyor.	312	50.7	161	26.2	140	22.8	615	100
6.Mevcut dersleri takviye ediyor.	129	20.9	240	39.0	243	39.5	615	100
7.İlgi alanları geliştiriyor.	198	32.2	187	30.4	228	37.1	615	100

Ankete katılan öğretmenlerin 10'u (%16.1) seçmeli derslerin, öğrencileri araştırmaya ve kendini geliştirmeye teşvik ettiğini belirtmekte; 21 (%33.9) öğretmen bazen bu görüşe katılırken, 31 (%50.0) öğretmen de bu fikre katılmadıklarını belirtmektedir. Öğretmenlerin 33'ü (%53.2) seçmeli derslerin öğrencilere genel kültür kazandırdığını belirtirken, 17'si (%27.4) bazen genel kültür kazandırdığını, 12'si (%19.4) ise seçmeli derslerin genel kültür kazandırmadığını belirtmektedir.

Ankete katılan 270 (%43.9) öğrenci seçmeli derslerin, öğrencileri araştırmaya ve kendini geliştirmeye teşvik ettiğini, 161 (%26.2) öğrenci bazen teşvik ettiğini, 182 (%29.5) öğrenci de teşvik etmediğini belirtmektedir. Öğrencilerin 306'si (%49.8) seçmeli derslerin kendilerine genel kültür kazandırdığını belirtip; 167'si (%27.2) bazen genel kültür kazandırdığını; 140'ı (%22.7) ise genel kültür kazandırmadığını belirtmektedir.

Tablo 4.4.2.'de görüldüğü gibi, öğretmenlerin 7'si (%11.3) seçmeli derslerin, öğrencilerin meslek seçimine katkıda bulunduğunu belirtip 20'si (%32.3) bu görüşe biraz katılırken, 35 öğretmen (%56.5) de katılmadığını belirtmektedir. Seçmeli derslerin, öğrencilerin kişilik ve sosyal ilişkilerini geliştirdiği görüşüne 20 (%32.3) öğretmen katıldığını; 16 (%25.8) öğretmen biraz katıldığını; 26 (%41.9) öğretmen ise katılmadığını belirtmektedir.

Öğrencilerin 250'si (%40.7) seçmeli derslerin, meslek seçiminde kendilerine katkıda bulunduğunu belirtmekte, 145'i (%23.6) bu görüşe biraz katıldığını, 218'i (%35.4) de katılmadığını belirtmektedir. Seçmeli derslerin, kişilik ve sosyal ilişkileri geliştirdiği görüşüne 227 (%36.9) öğrenci katıldığını; 198 (%32.2) öğrenci biraz katıldığını; 188 (%30.6) öğrenci ise katılmadığını belirtmektedir.

Ankete katılan öğretmenlerin 21'i (%33.9) seçmeli derslerin, günlük hayatta işe yarayabilecek pratik bilgi ve beceriler kazandırdığını belirtirken 20'si (%32.3) bu görüşe biraz katıldığını belirtmekte, 21'i (%33.9) de katılmadığını belirtmektedir.

Anket uygulanan öğrencilerin 312'si (%50.7) seçmeli derslerin, günlük hayatta işe yarayabilecek pratik bilgi ve beceriler kazandırdığını görüşüne katıldığını, 161'i (%26.2) biraz katıldığını, 140'ı (%22.8) da bu görüşe katılmadığını belirtmektedir.

Öğretmenlerin 16'sı (%25.8) seçmeli derslerin mevcut dersleri takviye ettiğini görüşünü vurgularken, 15'i (%24.2) bazen bu görüşe katılıp, 31'i (%50.0) ise katılmadığını belirtmektedir.

Öğrencilerin 129'u (%20.9) seçmeli derslerin mevcut dersleri takviye ettiğini belirtip, 240'ı (%39.0) biraz bu görüşe katılırken, 243'ü (%39.5) ise seçmeli derslerin mevcut dersleri takviye eder nitelikte olmadığını belirtmektedir.

Seçmeli derslerin, öğrencilere ilgi alanları geliştirdiği görüşüne 16 (%25.8) öğretmen katıldığını, 21 (%33.9) öğretmen biraz katıldığını, 25 (%40.3) öğretmen de katılmadığını belirtmektedir.

Seçmeli derslerin, öğrencilere ilgi alanları geliştirdiği görüşüne 198 (%32.2) öğrenci katıldığını belirtmekte, 187 (%30.4) öğrenci bu görüşe biraz katılırken 228 (%37.1) öğrenci de katılmadıklarını belirtmektedir.

Öğretmenlerin seçmeli dersler programındaki hedef ve davranışları nasıl değerlendirdikleri, frekans ve yüzdeleri ile Tablo 4.4.3' de verilmektedir. Bu soru yalnızca öğretmenlere yöneltilmektedir.

Tablo 4.4.3 : Seçmeli Ders Programındaki Hedef ve Davranışların Öğretmenlerce Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular

	Katılıyorum		Biraz katılıyorum		Katılmıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%
1.Kazandırılacak davranışlar net bir biçimde belirtilmemiştir.	10	16.1	17	27.4	35	56.5	62	100
2.Amaçlar daha çok bilgi kazandırmaya yöneliktir.	30	48.2	20	32.2	12	19.4	62	100
3.Amaçlar daha çok beceri kazandırmaya yöneliktir.	14	22.6	16	25.8	32	51.6	62	100
4.Amaçlar daha çok değer ve tutum kazandırmaya yöneliktir.	10	16.1	17	27.4	35	56.4	62	100
5.Uygulamaya ve beceri kazandırmaya ilişkin amaçlar yetersizdir.	26	41.9	13	21.0	23	37.1	62	100
6.Duyuşsal alanla ilgili amaçlar ihmal edilmiştir.	16	25.4	26	42.4	20	32.2	62	100
7.Amaçlar okutulacak sınıf seviyesinin altındadır.	9	13.6	8	11.9	45	74.6	62	100
8. Amaçlar okutulacak sınıf seviyesinin üstündedir.	13	21.0	6	9.7	43	69.3	62	100

Ankete katılan 10 (%16.1) öğretmen kazandırılacak davranışların net bir biçimde belirtilmediğine işaret belirtirken öğretmenlerin 17'si (%27.4) bu görüşe biraz katılıp, 35'i de (%56.5) katılmadığını belirtmektedir.

Öğretmenlerin 30'u (%48.2) amaçların, daha çok bilgi kazandırmaya yönelik olduğunu görüşüne katıldığını, 20'si (%32.2) biraz katıldığını, 12'si (%19.4) ise katılmadığını belirtmektedir. Öğretmenlerin 14'ü (%22.6) amaçların beceri kazandırmaya yönelik olduğunu belirtip; 16'sı (%25.8) bu görüşe biraz katıldığını; 32'si (%51.6) ise katılmadığını belirtmektedir. Anket uygulanan öğretmenlerin 10'u (%16.1) seçmeli derslerde amaçların değer ve tutum kazandırmaya yönelik olduğunu belirtirken, 17'si (%27.4) bu görüşe biraz katıldığını belirtmekte 35'i (%56.4) ise amaçların değer ve tutum kazandırmaya yönelik olmadığını belirtmektedir.

Uygulamaya ve beceri kazandırmaya ilişkin amaçların yetersizliği görüşüne; öğretmenlerin 26'sı (%41.9) katıldığını, 13'ü (%21.0) biraz katıldığını, 23'ü (%37.1) katılmadığını belirtmektedir. Öğretmenlerin 16'sı (%25.4) seçmeli derslerde duyuşsal alanla ilgili amaçların ihmal edildiği görüşüne katıldığını, 26'sı (%42.4) biraz katıldığını, 20'si (%32.2) ise katılmadığını belirtmektedir.

Ankete katılan öğretmenlerin 9'u (%13.6) amaçların okutulacak sınıf seviyesinin altında olduğunu belirtip 8'i (%11.9) bu görüşe biraz katıldığını 45'i (%74.6) katılmadığını ifade etmektedir. "Amaçlar, okutulacak sınıf seviyesinin üzerindedir" görüşüne öğretmenlerin 13'ü (%21.0) katıldığını, 6'sı (%9.7) kısmen katıldığını, 43'u (%69.3) ise katılmadığını belirtmektedir.

Yanıtlar incelendiğinde öğretmenlerin seçmeli derslerin bilgi kazandırdığını ve uygulamaya dönük amaçların yetersiz olduğunu düşündükleri ortaya çıkmaktadır.

4.5. Üçüncü Alt Amaca İlişkin Bulgular

Üçüncü alt amaç "Öğretmen ve öğrencilerin seçmeli ders programının içeriğine ilişkin görüşleri nelerdir?" şeklinde belirtilmektedir. Bu amaca ilişkin olarak öğretmen ve öğrencilere yöneltilen sorular ve bu sorulara verilen yanıtların frekans ve yüzdeleri Tablo 4.5.1., Tablo 4.5.2. ve Tablo 4.5.3'de belirtilmektedir.

Tablo 4.5.1 : Okutulan Seçmeli Derslerin İçeriğine İlişkin Bulgular

	Katılıyorum		Biraz Katılıyorum		Katılmıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Öğretmen Görüşleri								
Gereksiz ayrıntılarla dolu.	29	46.8	10	16.1	23	37.1	62	100
Yetersiz, daha kapsamlı olmalı.	11	17.7	11	17.7	40	64.5	62	100
İçerik güzel.	10	16.1	17	27.4	35	56.5	62	100
İçerik, amaçlar ile tutarlı değil.	13	21.0	13	21.0	36	58.1	62	100
Güncelleştirilmesi gerekiyor.	49	79.0	5	8.1	8	12.9	62	100
Öğrenci Görüşleri								
Gereksiz ayrıntılarla dolu.	158	25.6	127	20.6	330	53.8	615	100
Yetersiz, daha kapsamlı olmalı.	185	30.2	191	31.1	239	38.7	615	100
İçerik güzel.	207	33.7	216	35.1	192	31.2	615	100
İçerik, amaçlar ile tutarlı değil.	123	20.0	204	33.2	288	46.8	615	100
Güncelleştirilmesi gerekiyor.	316	51.5	136	22.1	162	26.5	615	100

Tablo 4.5.1.'de görüldüğü gibi, ankete katılan 62 öğretmenin 29'u (%46.8) seçmeli dersler içeriğinin gereksiz ayrıntılarla dolu olduğu görüşüne katıldığını, 10'u (%16.1) biraz katıldığını, 23'ü (%37.1) ise katılmadığını belirtmektedir. Öğretmenlerin 11'i (%17.7) seçmeli dersler içeriğini yetersiz bulup daha kapsamlı olması gereğini belirtmekte, yine 11'i (%17.7) bu görüşe bazen katılırken, 40'ı (%64.5) katılmadığını belirtmektedir.

Anket sorularını yanıtlayan öğrencilerin 158'i (%25.6) seçmeli dersler içeriğinin gereksiz ayrıntılarla dolu olduğunu ifade etmektedir. Öğrencilerin 127'si (%20.6) buna bazen katılırken 330 öğrenci (%53.8) katılmadığını belirtmektedir. Öğrencilerin 185'i (%30.2) seçmeli dersler içeriğini yetersiz bulup konuların daha kapsamlı olması gerektiğini belirtirken, 191'i (%31.1) içeriğin yetersiz olduğu görüşüne biraz katılıp; 239'u (%38.7) da içeriği yeterli bulduklarını belirtmektedir.

Anket uygulanan öğretmenlerin 10'u (%16.1) içeriği güzel bulduğunu, 17'si (%27.4) bazen güzel bulduğunu, 35'i (%56.5) ise güzel bulmadığını belirtmektedir. Öğretmenlerin 13'ü (%21.0) içeriğin amaçlarla tutarlı olmadığını belirtirken, yine 13'ü (%21.0) bu görüşe bazen katıldığını, 36'sı (%58.1) ise katılmadığını belirtmektedir.

Tablo 4.5.1.'de görüldüğü gibi, öğrencilerin 207'si (%33.7) seçmeli dersler içeriğini güzel bulduğunu belirtirken, 216'sı (%35.1) içeriği bazen güzel bulduğunu, 192'si (%31.2) de güzel bulmadığını belirtmektedir. Öğrencilerin 123'ü (%20.0) içerik ile amaçların tutarlı olmadığını, 204'ü (%33.2) bu görüşe biraz katıldığını, 288'i (%46.8) ise içerik ile amaçların tutarlı olduğunu belirtmektedir.

Öğretmenlerin 49'u (%79.0) seçmeli dersler içeriğinin güncelleştirilmesi gerektiğini, 5'i (%8.1) biraz güncelleştirilmesi gerektiğini 8'i (%12.9) de güncelleştirilmesine gerek olmadığını belirtmektedir.

Öğrencilerin 316'sı (%51.5) seçmeli dersler içeriğinin güncelleştirilmesi gerektiğini vurgularken 136 (%22.1) öğrenci içeriğin güncelleştirilmesi gereğine biraz katıldığını, 162 (%26.5) öğrenci ise güncelleştirilmesine gerek olmadığını ifade vurgulamaktadır.

Öğretmenlerin büyük çoğunluğu seçmeli dersler içeriğinin güncelleştirilmesi gerektiğini düşünmektedir. İkinci olarak en çok vurgulanan konu ise seçmeli derslerin içeriğinde gereksiz ayrıntılar olduğudur. Öğrencilerin de yarısından fazlası öğretmenler gibi seçmeli ders içeriğinin güncelleştirilmesi gereğini vurgulamaktadır. İkinci sırada çoğunluğu oluşturan diğer bir grup ise seçmeli derslerin içeriğini güzel bulduğunu belirtmektedir.

Öğretmenlerin ve öğrencilerin, programda yer almasını istemedikleri seçmeli dersler Tablo 4.5.2'de gösterilmektedir. Anket sorularını yanıtlayan öğretmen ve öğrenciler istemedikleri derslerin bir ya da iki tanesini belirtmişlerdir. 20 öğretmen ve 33 öğrenci programda yer almasını istemediği dersler bulunmadığından bu soruyu yanıtlamamıştır.

Tablo 4.5.2. Programda Yer Almasını İstemedikleri Seçmeli Derslere İlişkin Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri Dağılımı

	Öğretmen Görüşleri				Öğrenci Görüşleri			
	I. Yanıt		II. Yanıt		I. Yanıt		II. Yanıt	
	f	%	f	%	f	%	f	%
Drama	5	11.9	---	---	168	28.9	---	---
Tarım	16	38.1	1	4.3	141	24.2	34	9.0
Yerel El Sanatları	1	2.4	---	---	63	10.8	63	16.8
Bilgisayar	1	2.4	1	4.3	99	17.0	57	15.2
Güzel Konuşma ve Yazma	1	2.4	2	8.7	36	6.2	43	11.4
İkinci Yabancı Dil	16	38.1	6	26.1	59	10.1	104	27.7
Turizm	2	4.8	13	56.5	16	2.7	75	19.9
Toplam	42	100	23	100	582	100	376	100

Tablo 4.5.2.'de, birinci öğretmen yanıtları incelendiğinde, öğretmenlerin %38.1'inin Tarım ve bir o kadarının da İkinci Yabancı Dil dersinin seçmeli dersler programında yer almasını istemedikleri görülmektedir. İkinci yanıtlara bakıldığında ise öğretmenlerin %56.5'inin Turizm dersini istemedikleri anlaşılmaktadır.

Birinci öğrenci yanıtlarına baktığımızda, %28.9'unun Drama dersini istemedikleri; %24.2'sinin Tarım dersini; %17.0'sinin Bilgisayar dersini; %10'unun oranlarla Yerel El Sanatları ve yine %10'unun İkinci Yabancı Dil dersini seçmeli dersler arasında görmek istemedikleri anlaşılmaktadır. İkinci öğrenci yanıtları incelendiğinde ise öğrencilerin %27.7'sinin İkinci Yabancı Dil; %19.9'unun Turizm; %16.8'inin Yerel El Sanatları; %15.2'sinin Bilgisayar; %11.4'ünün Güzel Konuşma ve Yazma; %9.0'unun Tarım derslerini, seçmeli dersler programında yer almasını istemedikleri görülmektedir.

Seçmeli ders çeşitleri ve bu derslerin haftalık ders saatlerine ilişkin görüşleri Tablo 4.5.3'de belirtilmektedir. Tablodaki, seçmeli derslerin haftalık ders saatinin neden yetersiz olduğuna ilişkin veriler, seçmeli derslerin haftalık ders saatini "yetersiz" veya "biraz yeterli" bulan öğretmen ve öğrencilerden elde edilmektedir.

Tablo 4.5.3 : Seçmeli Ders Çeşitleri ve Haftalık Ders Saatlerine İlişkin Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri Dağılımı

	Öğretmen Görüşleri		Öğrenci Görüşleri	
	f	%	f	%
Seçmeli ders çeşitleri yeterli mi ?				
Yeterli	27	43.5	224	36.4
Biraz yeterli	14	22.6	207	33.7
Yetersiz	21	33.9	184	29.9
Toplam	62	100	615	100
Bir yılda alınabilen seçmeli ders sayısı yeterli mi?				
Yeterli	41	65.1	232	37.7
Biraz yeterli	12	19.4	195	31.7
Yetersiz	9	14.5	188	30.6
Toplam	62	100	615	100
Seçmeli derslerin haftalık ders saati yeterli mi?				
Yeterli	31	50.0	329	53.5
Biraz yeterli	6	9.7	129	21.0
Yetersiz	25	40.3	157	25.5
Toplam	62	100	615	100
Seçmeli dersler ne şekilde okutulmalıdır?				
Dönemlik ders olarak okutulmalıdır.	18	29.0	357	58.1
Senelik ders olarak okutulmalıdır.	44	71.0	258	41.9
Toplam	62	100	615	100
Seçmeli derslerin haftalık ders saatini yetersiz buluyorsanız nedeni nedir?				
Konuları yetiştiremiyoruz.	4	12.9	77	27.2
Uygulama çalışmalarına vakit ayıramıyoruz.	19	61.3	88	31.1
Öğrenci istekleri doğrultusunda etkinliklere zaman ayıramıyoruz.	7	22.6	88	31.1
Tekrarlar ile konuları pekiştirmek istiyoruz.	1	3.2	27	9.5
Toplam	31	100	280	100

Tablo 4.5.3'de görüldüğü gibi öğretmenlerin %43'ü seçmeli ders çeşitlerini yeterli bulduğunu, %22.6'sı biraz yeterli bulduğunu, %33.9'u da yetersiz bulduğunu belirtmektedir. Ankete katılan öğretmenlerin 41'i (%65.5) öğrencilerin bir yıl içerisinde alabilecekleri ders sayısını yeterli bulduğunu, 12'si (%19.4) biraz yeterli bulduğunu, 9'u (%14.5) ise yeterli bulmadığını belirtmektedir.

Ankete katılan 615 öğrencinin 224'ü (%36.4) seçmeli ders çeşitlerini yeterli bulurken 207'si (%33.7) biraz yeterli olduğunu belirtmekte, 184'ü (%29.9) ise alabilecekleri seçmeli ders çeşitlerinin yetersiz olduğunu belirtmektedir. Öğrencilerin 232'si (%37.7) bir öğretim yılı boyunca alabildikleri seçmeli ders sayısını yeterli bulduğunu belirtirken, 195'i (%31.7) alınan seçmeli ders sayısını biraz yeterli bulup, 188'i (%30.6) de aldıkları seçmeli ders sayısını yetersiz bulduğunu belirtmektedir.

Sonuçlar incelendiğinde öğretmenlerin çoğunlukla öğretim yılı içerisinde alınabilen seçmeli dersleri yeterli buldukları görülmektedir. Ancak öğrenciler bu konuda birbirine yakın oranlarda, farklı görüşlere sahiptirler.

Öğretmenlerin 31'i (%50.0) seçmeli derslerin haftalık ders saatini yeterli bulduğunu, 6'sı (%9.7) biraz yeterli bulduğunu, 25'i (%40.3) ise yetersiz bulduğunu ifade etmektedir. Yeterli ve yetersiz yanıtını veren öğretmenlerin sayısı birbirine oldukça yakındır.

Öğrencilerin 329'u (%53.5) haftalık ders saatini yeterli bulduğunu ifade ederken 129'u (%21.0) biraz yeterli bulup 157'si de (%25.5) seçmeli derslerin haftalık ders saatini yetersiz bulduğunu ifade etmektedir.

Anket uygulanan öğretmenlerin %61.3'ü, uygulama çalışmalarına vakit ayıramadığını, bu nedenle de ders saatlerinin yetersiz geldiğini belirtmektedir. Bunu sırasıyla, "Öğrenci istekleri doğrultusunda etkinliklere zaman ayıramama" (%22.6), "Konuları yetiştirememe" (%12.9) ve "Tekrarlar ile konuları pekiştirmek isteme" (%3.2) takip etmektedir.

Anket sorusunu yanıtlayan 280 öğrencinin 77'si (%27.2) konuları çok hızlı geçtiklerini, bu nedenle ders saatlerinin yetersiz kaldığını belirtmektedir. Öğrencilerin 88'i (%31.1) ders saatleri yeterli gelmediği için uygulama çalışmalarına vakit ayıramadıklarını belirtirken 88'i (%31.1) o derste yapmak istedikleri etkinlikleri süreleri yeterli gelmediği için yapamadıklarını vurgulamaktadır. Öğrencilerin 27'si (%9.5) ise tekrarlar yapıp konuları pekiştirmek istediklerini, ancak ders saatlerinin yetersizliğinden buna olanaklarının olmadığını belirtmektedir.

Öğretmenlerin 44'ü (%71.0) seçmeli derslerin senelik olarak okutulması gerektiğini savunup 18'i ise (%29.0) dönemlik okutulması gerektiğini vurgulamaktadır.

Ankete katılan 615 öğrencinin 357'si (%58.1) seçmeli derslerin dönemlik ders olarak okutulmasını isteyip 258 öğrenci (%41.9) ise seçmeli derslerin senelik ders olarak okutulması gerektiğini belirtmektedir.

4.6. Dördüncü Alt Amaca İlişkin Bulgular

Dördüncü alt amaç "Öğretmen ve öğrencilerin seçmeli ders programı öğrenme öğretme süreçlerine ilişkin görüşleri nelerdir?" şeklinde belirtilmektedir. Bu amaca ilişkin olarak öğretmen ve öğrencilere yöneltilen sorular ve bu sorulara verilen yanıtların frekans ve yüzdeleri Tablo 4.6.1., Tablo 4.6.2., Tablo 4.6.3., Tablo 4.6.4., Tablo 4.6.5., Tablo 4.6.6. ve Tablo 4.6.7.'de belirtilmektedir. Seçmeli derslerde neden araç gereçlerin kullanılmadığı sorusuna alınan yanıtlar, derslerde araç gereç kullanılmadığını ya da kısmen kullanıldığını belirten 33 öğretmen ve 457 öğrenciden elde edilmektedir.

Tablo 4.6.1 : Seçmeli Ders Programı Öğrenme Öğretme Sürecine İlişkin Bulgular

	Öğretmen Görüşleri		Öğrenci Görüşleri	
	f	%	f	%
Seçmeli derslerde yazılı kaynaklar yeterli mi?				
Yeterli	22	35.5	212	34.5
Biraz yeterli	16	25.8	162	26.3
Yetersiz	24	38.7	241	39.2
Toplam	62	100	615	100
Kullandığınız bir ders kitabı var mı?				
Evet	45	72.6	246	40.0
Hayır	17	27.4	303	49.3
Kısmen	---	---	66	10.7
Toplam	62	100	615	100
Seçmeli dersleriniz nasıl yürütülüyor?				
Temel bir kaynak izleniyor, yardımcı kaynak öneriliyor.	32	51.6	246	40.0
Not tutturuluyor.	22	35.5	315	51.0
Tekser ya da fotokopi veriliyor.	4	6.5	35	5.7
Yardımcı kaynaklar öneriliyor, not tutturuluyor, fotokopi veriliyor.	4	6.5	20	3.3
Toplam	62	100	615	100
Öğrencilerin seçmeli derslere katılımları nasıldır?				
Katılım yeterli	31	50.0	372	60.5
Katılım kısmen yeterli	21	33.9	199	32.4
Katılım yetersiz	10	16.1	44	6.1
Toplam	62	100	615	100
Seçmeli derslere katılımın az olduğunu düşünüyorsanız bunun nedeni nedir?				
Derse karşı ilgisizlik	8	33.7	82	34.0
Dersi önemsememe	11	45.8	48	19.9
Dershanenin fiziksel yetersizliği	---	---	20	8.3
Derse motive olamama	2	8.2	52	21.6
Verilen bilgilerin güncel olmaması	1	4.1	36	14.9
Sınıfların kalabalık oluşu	2	8.2	3	1.2
Toplam	24	100	241	100
Seçmeli derslerde araçgereç kullanılıyor mu?				
Kullanılıyor.	23	37.1	158	25.7
Kullanılmıyor.	23	37.1	354	57.5
Kısmen kullanılıyor.	16	25.8	103	16.8
Toplam	62	100	615	100
Seçmeli derslerde araç gereç kullanılmıyorsa sizce bunun nedeni nedir?				
Araç gereçlerin okulda olmayışı	17	51.5	190	41.3
Araç gereçleri kullanmada bilgi eksikliği	2	6.1	58	12.9
Sınıfların kalabalık oluşu	1	3.0	39	8.7
Araç gerece ihtiyaç duyulmaması	13	39.4	170	37.1
Toplam	33	100	457	100
Seçmeli derslerle ilgili çeşitli etkinlikler düzenleniyor mu?				
Düzenleniyor	18	29.0	100	16.3
Bazen düzenleniyor	44	71.0	210	34.1
Düzenlenmiyor	---	---	305	49.6
Toplam	62	100	615	100

Tablo 4.6.1.'de belirtildiği gibi, öğretmenlerin 22'si (%35.5) seçmeli derslerde yazılı kaynakların yeterli olduğunu, 16'sı (%25.8) biraz yeterli olduğunu, 24'ü (%38.7) ise yetersiz olduğunu belirtmektedir. Ankete katılan öğretmenlerin 45'i (%72.6) bir ders kitabı izlediklerini; 17'si (%27.4) ise bir ders kitabı izlemediklerini belirtmektedir.

Anket uygulanan öğrencilerin 212'si (%34.5) yazılı kaynakları yeterli bulduğunu, 162'si (%26.3) biraz yeterli bulduğunu, 241'i (%39.2) de yetersiz bulduğunu belirtmektedir. Öğrencilerin 246'sı (%40.0) bir ders kitabı izlediklerini, 303'ü (%49.3) herhangi bir ders kitabı izlemediklerini, 66'sı da (%10.7) kısmen izlediklerini belirtmektedir.

Öğretmenlerin 32'si (%51.6) temel bir kaynak izlediğini ve yardımcı kaynaklar önerdiğini, 22'si (%35.5) not tutturduğunu, 4'ü (%6.5) teksir ya da fotokopi verdiğini belirtirken, yine 4 (%6.5) öğretmen de yardımcı kaynak önerdiğini, not tutturduğunu ve fotokopi verdiğini belirtmektedir.

Ankete katılan öğrencilerin 246'sı (%40.0) dersin yürütülmesine ilişkin olarak, temel bir kaynak izlediklerini, bunun yanında yardımcı kaynaklar önerildiğini, 315'i (%51.0) öğretmenlerinin not tutturduğunu, 35'i (%5.7) öğretmenlerinin teksir ya da fotokopi verdiğini belirtirken 20 öğrenci de (%3.3) yardımcı kaynaklar önerildiğini, fotokopi verildiğini ve bunun yanında not da tutturulduğunu ifade etmektedir.

Öğretmenlerin yarısı öğrencilerin seçmeli derslere katılımını yeterli bulduğunu, 21 öğretmen (%33.9) kısmen yeterli bulduğunu, 10 öğretmen (%16.1) ise öğrencilerin derse katılımını yetersiz bulduğunu belirtmektedir.

Öğrencilerin 372'si (%60.5) seçmeli derslere katıldıklarını, 199 (%32.4) öğrenci az katıldıklarını belirtip, 44 (%6.1) öğrenci de seçmeli derslere katılmadıklarını belirtmektedir.

Tablo 4.6.2: Öğrenci Görüşlerine Göre zorunlu ve Seçmeli Derslere Öğrenci Katılımlarına İlişkin Bulgular

	Zorunlu Derslere		Seçmeli Derslere	
	f	%	f	%
Katılırim	439	71.4	372	60.5
Az katılırim	141	22.9	199	32.4
Katılmam	35	5.7	44	6.1
Toplam	615	100	615	100

Tablo 4.6.2' de görüldüğü gibi anket sorularını yanıtlayan öğrencilerin 439'u (%71.4) zorunlu derslere katıldıklarını, 141'i (%22.9) az katıldıklarını, 35 öğrenci (%5.7) ise katılmadıklarını belirtmektedir.

Tablo 4.6.1.'de belirtildiği gibi derse katılmadıklarını belirten öğrencilerin 82'si (%34.0) derse karşı ilgilerinin olmadığını, bu nedenle de derse katılımlarının yetersiz olduğunu, 48'i (%19.9) derse önemsemedikleri için katılımlarının az olduğunu belirtmektedir. Öğrencilerin 20'si (%8.3) dershanenin fiziksel yetersizliğini derse katılmama nedeni olarak görürken 52'si (%21.6) seçmeli derslere yeterince motive olamadığını belirterek derse katılımının az oluşunu buna bağlamaktadır. Anket sorusunu yanıtlayan öğrencilerin 36'sı (%14.9) seçmeli derslerde verilen bilgilerin güncel olmadığını ifade ederek derse katılımlarının bu nedenle az olduğunu belirtip, 3'ü (%1.2) sınıfların kalabalık oluşu nedeniyle derse katılımlarının az olduğunu belirtmektedir. Kalabalık sınıflarda gürültünün çok olduğu da öğrenciler tarafından ayrıca belirtilmektedir.

Öğretmen yanıtları incelendiğinde Tablo 4.6.1.'de görüldüğü gibi öğrencilerin derse katılmama nedeni olarak öğrencilerin derse önemsemiyor olmaları (%45.8) ve derse karşı ilgisiz olmaları (% 33.7) gösterilmektedir. Diğer yanıtlar öğretmenlerin çok az bir bölümü tarafından ifade edilmektedir.

Tablo 4.6.1 incelendiğinde derslerinde araç gereç kullanan öğretmenler ile kullanmayan öğretmenler eşit sayıda (23) olduğu görülmektedir. 16 öğretmen ise derslerinde kısmen araç gereç kullandığını ifade etmektedir.

Anket sorularını yanıtlayan öğrencilerin 158'i (%25.7) seçmeli derslerinde araç gereç kullanıldığını, 103'ü (%16.8) kısmen kullanıldığını, 354'ü (%57.5) kullanılmadığını ifade etmektedir. Öğrenci yanıtları, seçmeli derslerinde büyük çoğunlukla (%57.5) araç gereç kullanılmadığını işaret etmektedir.

Tablo 4.6.1'de görüldüğü gibi öğretmenlerin 17'si (%51.5) okulda yeterli araç gereç bulunmadığını, bu nedenle derslerde kullanamadıklarını, 13 öğretmen (%39.4) ise derslerinde araç gerece ihtiyaç duymadıklarından kullanmadıklarını belirtmektedir. Öğretmenlerin 2'si araç gereç kullanmada bilgi eksikliğini; 2'si de sınıfların kalabalık oluşunu neden olarak göstermektedir.

Öğrencilerin 190'ı (%41.3), seçmeli derslerde araç gereç kullanılmamasını, gerekli araçların okulda bulunmayışından kaynaklandığını belirtmektedir. Öğrencilerin 58'i (%12.9) seçmeli derslerde araç gereçlerin kullanılmamasına neden olarak, onları kullanmadaki bilgi eksikliğini, 39'u (%8.7) sınıfların kalabalık oluşunu göstermektedir. Öğrencilerin 170'i (%37.1) seçmeli derslerinde araç gerece ihtiyaç duyulmadığını, bu nedenle de kullanılmadığını belirtmektedir.

Öğretmen ve öğrencilerin araç gereç kullanılmama nedenlerine ilişkin görüşleri benzerlik göstermektedir. Her iki grup da ya gerekli araçların okulda olmadığını ya da dersin işlenişinde bunlara gerek olmadığını belirtmektedir.

Ankete katılan öğretmenlerin 18'i (%29.0) seçmeli derslerle ilgili çeşitli etkinliklerin düzenlendiğini belirtirken 44 (%71.0) öğretmen bazen düzenleniyor yanıtını vermektedir. Öğretmenlerin hiç biri etkinlik düzenlenmiyor yanıtını vermemektedir.

Ankete katılan öğrencilerin 100'ü (%16.3) okullarında seçmeli derslerdeki çalışmaları ile ilgili etkinlikler düzenlendiğini, 210'u (%34.1) da bu etkinliklerin bazen düzenlendiğini 305'i (%49.6) ise okullarında bu tür etkinlikler düzenlenmediğini belirtmektedir.

Tablo 4.6.3: Öğrenci Görüşlerine Göre Seçmeli Derslerde Çeşitli Etkinliklerin Düzenlenip Düzenlenmemesi Gereğine İlişkin Bulgular

	f	%
Düzenlenmeli	450	73.1
Bazen düzenlenmeli	113	18.4
Düzenlenmemeli	52	8.5
Toplam	615	100

Anket uygulanan öğrencilerin 450'si (%73.1) bu tür etkinliklerin düzenlenmesi gerektiği, 113'ü (%18.4) bazen düzenlenmesi gerektiğini, 52'si (%8.5) de düzenlenmemesi gerektiğini belirtmektedir.

Seçmeli derslerde çeşitli etkinliklerin düzenlenmemesinin nedenlerine ilişkin öğretmen görüşleri Tablo 4.6.4'de belirtilmektedir. Yanıtlar, bu tür etkinliklerin bazen düzenlendiğini ifade eden 43 öğretmenden alınmıştır.

Tablo 4.6.4 : Öğretmen Görüşlerine Göre Seçmeli Derslerde Yapılan Çalışmalarla İlgili Çeşitli Etkinliklerin Neden Düzenlenmediğine İlişkin Bulgular

	f	%
1.Gerekli görmüyorum.	23	53.5
2.Maddi olanaksızlıklar nedeniyle yapamıyorum.	13	30.2
3.Yönetici, öğretmen ve velilerle koordinasyon sağlayamıyorum.	7	16.3
Toplam	43	100

Tablo 4.6.4 incelendiğinde öğretmenlerin büyük çoğunluğunun (%53.5) bu tür etkinlikleri gerekli bulmadığı görülmektedir. Öğretmenlerin 13'ü (%30.2) maddi olanaksızlıklar nedeniyle yapamadığını, 7'si (%16.3) ise gerekli koordinasyonu sağlayamadığını belirtmektedir.

Öğretmenlere, öğrencilerin derse katılımlarını artırmak için neler yaptıkları sorulmuştur. Bu soruya alınan yanıtların yüzde ve frekansları Tablo 4.6.5’de verilmektedir.

Tablo 4.6.5 : Seçmeli Derslere Öğrencilerin Katılımını Artırabilmek için Öğretmenlerin Kullandıkları Yöntemlere İlişkin Bulgular

	Daima		Sık sık		Ara sıra		Hiç		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1.Ders sırasında sorular soruyorum	39	62.9	15	24.2	8	12.9	---	---	62	100
2.Dersi değişik materyallerle destekliyorum.	7	11.3	22	35.5	29	46.8	4	6.5	62	100
3.Uygulamaya dönük etkinlikler düzenliyorum.	19	30.6	16	25.8	22	35.5	5	8.1	62	100
4.Grup çalışmalarıyla konuyu öğrencilere anlattırıyorum.	4	6.5	8	12.9	24	38.7	26	41.9	62	100
5.Bireysel çalışmalarla konuyu öğrencilere anlattırıyorum.	8	12.9	9	14.5	26	41.9	19	30.6	62	100
6.Derse katılımın önemi hakkında konuşuyorum.	29	46.8	24	38.7	7	11.3	2	3.2	62	100

Öğretmenlerin 39’u (%62.9) en yüksek oranla ders sırasında sorular sorarak katılımı artırmaya çalıştıkları görülmektedir. Öğretmenlerin 29’u (%46.8) öğrencilerle derse katılımlarının önemi hakkında konuştuğunu 19’u (%30.6) ise uygulamaya dönük etkinlikler düzenlediğini belirtmektedir.

Seçmeli dersler işlenirken kullanılan yöntemlerin hangi sıklıkta kullanıldığına ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri Tablo 4.6.6’de verilmiştir.

Tablo 4.6.6 : Seçmeli Dersler İşlenirken Kullanılan Yöntemlere İlişkin Bulgular

	Daima kullanılıyor		Sık sık kullanılıyor		Arasıra kullanılıyor		Hiç kullanılmıyor		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Öğretmen Görüşleri										
Anlatım	42	67.7	13	21.0	7	11.3	---	---	62	100
Soru-cevap	33	53.2	23	37.1	6	9.7	---	---	62	100
Tartışma	9	14.5	18	29.0	31	50.0	4	6.5	62	100
Problem çözme	3	4.8	9	14.5	20	32.3	30	48.4	62	100
Deney, drama gibi uygulamalı yöntemler	12	19.4	14	22.6	20	32.3	16	25.8	62	100
Bireysel çalışmalar	8	12.9	17	27.4	21	33.9	16	25.8	62	100
Grup çalışmaları	3	4.8	12	19.4	28	44.1	19	30.6	62	100
Öğrenci Görüşleri										
Anlatım	285	46.3	139	22.6	153	24.9	38	6.2	615	100
Soru-cevap	123	19.9	149	24.3	236	38.4	107	17.4	615	100
Tartışma	88	14.3	86	14.0	286	46.4	155	25.2	615	100
Problem çözme	61	9.9	54	8.8	164	26.7	336	54.6	615	100
Deney, drama gibi uygulamalı yöntemler	78	12.7	57	9.3	144	23.4	336	54.6	615	100
Bireysel çalışmalar	76	12.4	89	14.5	209	34.0	239	39.1	615	100
Grup çalışmaları	83	13.5	96	15.6	196	32.0	240	39.2	615	100

Öğretmenlerin 42'si (%67.7) anlatım yöntemini daima kullandıklarını, 13'ü (%21.0) sık sık kullandıklarını, 7'si (%11.3) ara sıra kullandıklarını ifade etmektedir. Öğretmenlerin hiç biri anlatım yöntemini hiç kullanmadığını belirtmemektedir. Soru-cevap yöntemini, 33 (%53.2) öğretmen daima kullandığını, 23 (%37.1) öğretmen sık sık kullandığını, 6 (%9.7) öğretmen ara sıra kullandığını belirtirken öğretmenlerin hiç biri bu yöntemi "hiç kullanmıyorum" yanıtını vermemektedir.

Tablo 4.6.6.'da görüldüğü gibi öğrencilerin 285'i (%46.3) "anlatım" yönteminin seçmeli derslerde daima kullanıldığını, 139'u (%22.6) sık sık kullanıldığını, 153'ü (%24.9) ara sıra kullanıldığını belirtirken 38'i (%6.2) de anlatım yönteminin derslerinde hiç kullanılmadığını belirtmektedir. Öğrencilerin 123'ü (%19.9) "soru- cevap" yönteminin daima kullanıldığını, 149'u (%24.3) sık sık kullanıldığını, 236'sı (%38.4) ara sıra kullanıldığını belirtirken 107 (%17.4) öğrenci de hiç kullanmadıklarını belirtmektedir.

Tartışma yöntemini 9 öğretmen (%14.5) daima kullandığını, 18 öğretmen (%29.0) sık sık kullandığını, 31 öğretmen (%50.0) ara sıra kullandığını, 4 öğretmen (%6.5) ise hiç kullanmadığını belirtmektedir. Öğretmenlerin 3'ü (%4.8) problem çözme yöntemini; daima kullandıklarını, 9'u (%14.5) sık sık kullandıklarını, 20'si (%32.3) ara sıra kullandıklarını, 30'sı (%48.4) ise hiç kullanmadıklarını belirtmektedir. Uygulamalı yöntemleri, 12 öğretmen (%19.4) daima kullandığını, 14 öğretmen (%22.6) sık sık kullandığını, 20 öğretmen (%32.3) ara sıra kullandığını, 16 öğretmen (%25.8) ise hiç kullanmadığını belirtmektedir.

Tartışma yöntemini, 88 (%14.3) öğrenci daima kullandıklarını; 86 (%14.0) öğrenci sık sık kullandıklarını; 286 (%46.4) öğrenci ara sıra kullandıklarını; 155 (%25.2) öğrenci de hiç kullanmadıklarını belirtmektedir. Anket uygulanan öğrencilerin 61'i (%9.9) seçmeli derslerinde "problem çözme" yöntemini daima kullandıklarını, 54'ü (%8.8) sık sık kullandıklarını; 164'ü (%26.7) ara sıra kullandıklarını belirtirken, 336'sı (%54.69) ise bu yöntemi hiç kullanmadıklarını belirtmektedir. Öğrencilerin 78'i (%12.7) uygulamalı yöntemlerin seçmeli derslerinde daima kullanıldığını, 57 (%9.3) öğrenci sık sık kullanıldığını belirtirken 144 (%23.4) öğrenci ara sıra kullanıldığını belirtmektedir. Öğrencilerin 336'sı (%54.6) ise uygulamalı yöntemlerinin derslerinde hiç kullanılmadığını belirtmektedir.

Öğretmenlerin 8'i (%12.9) derslerinde bireysel çalışmaları daima kullandıklarını, 17'si (%27.4) sık sık kullandıklarını, 21'i (%33.9) ara sıra kullandıklarını, 16'sı (%25.8) ise hiç kullanmadıklarını belirtmektedir. Grup çalışmalarını ise ankete katılan öğretmenlerin 3'ü (%4.8) derslerinde daima kullandığını, 12'si (%19.4) sık sık kullandığını, 28'i (%44.1) ara sıra kullandığını, 19'u (%30.6) da hiç kullanmadığını belirtmektedir.

Tablo 4.6.6.'da belirtildiği gibi, öğrencilerin 76'sı (%12.4) bireysel çalışmalara seçmeli derslerinde daima yer verildiğini, 89 (%14.5) öğrenci sık sık yer verildiğini, 209 (%34.0) öğrenci ara sıra yer verildiğini belirtirken 239 (%39.1) öğrenci de hiç yer verilmediğini belirtmektedir. Anket uygulanan öğrencilerin 83'ü (%13.5) seçmeli derslerinde grup çalışmalarını daima; 96 öğrenci (%15.6) sık sık; 196 öğrenci (%32.0) ara sıra yer verdiklerini belirtmektedir. Öğrencilerin 240'ı (%39.2) ise seçmeli derslerinde grup çalışmalarından faydalanmadıklarını ifade etmektedir.

Öğretmenlerin en çok anlatım (%67.7 daima) yöntemini tercih ettikleri görülmektedir. Bunu sıra ile soru- cevap yöntemi (%53.2 daima) ve uygulamalı yöntemler (%19.4 daima) izlemektedir. Tartışma, problem çözme, bireysel çalışmalar ve grup çalışmaları ise seçmeli ders öğretmenleri tarafından çok az bir düzeyde kullanılmaktadır. Öğrenci yanıtları da öğretmenlerinkine benzer şekilde "anlatım" ve "soru-cevap" yöntemlerinde yoğunlaşmaktadır.

Seçmeli derslerde öğrenme öğretme yöntemini belirlerken nelerin etkili olduğuna ilişkin öğretmen görüşleri Tablo 4.6.7'de belirtilmektedir. Bu soru yalnızca öğretmenlere yöneltilmiştir.

Tablo 4.6.7 : Öğretmen Görüşlerine Göre Seçmeli Derslerde Hangi Öğrenme Öğretme Yöntemlerinin Kullanılacağına Belirlenmesine İlişkin Bulgular

	Etkili		Biraz etkili		Etkili değil		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%
1. Dersin amaçları	53	85.5	8	12.9	1	1.6	62	100
2. Diğer öğretmenlerin kullandığı yöntemleri kullanma eğilimi	8	12.9	15	24.2	39	62.9	62	100
3. Dersin süresi	53	85.5	5	8.1	4	6.5	62	100
4. Okulun fiziki olanakları	49	79.0	7	11.3	6	9.7	62	100
5. Yöntemin maliyeti	31	50.0	13	21.0	18	29.0	62	100
6. Öğrenci sayısı	41	66.1	8	12.9	13	21.0	62	100
7. Dersin özelliği	45	72.6	15	24.2	2	3.2	62	100
8. Öğrencilerde oluşturulacak davranış değişikliği	53	85.5	9	14.5	---	---	62	100

Ankete katılan 53 (%85.5) öğretmen dersin amaçlarının etkili olduğunu, 8 (%12.9) öğretmen biraz etkili olduğunu, 1 (%1.6) öğretmen ise etkili olmadığını belirtmektedir. Öğretmenlerin 8'i (%12.9) diğer öğretmenlerin kullandığı yöntemlerin etkili olduğunu, 15'i (%24.2) biraz etkili olduğunu, 39'u (%62.9) ise etkili olmadığını ifade etmektedir.

Dersin süresini, yöntem belirlemede 53 (%85.5) öğretmen etkili bulurken 5 (%8.1) öğretmen biraz etkili olduğunu, 4 (%6.5) öğretmen ise etkili olmadığını düşündüğünü belirtmektedir.

Tablo4.6.7.'de görüldüğü gibi, öğretmenlerin 49'u (%79.0) okulun fiziki olanaklarının etkili olduğunu, 7'si (%11.3) biraz etkili olduğunu, 6'sı (%9.7) ise etkili olmadığını ifade etmektedir. Ankete katılan 31 (%50.0) öğretmen kullanılacak yönteme karar verirken yöntemin maliyetinin etkili olduğunu, 13 (%21.0) öğretmen biraz etkili olduğunu, 18 (%29.0) öğretmen ise etkili olmadığını belirtmektedir.

Öğretmenlerin 41'i (%66.1) öğrenci sayısının yöntemini belirlemede etkili olduğunu, 8'i (%12.9) biraz etkili olduğunu, 13'ü (%21.0) ise etkili olmadığını belirtmektedir. Öğretmenlerin 45'i (%72.6) göre dersin özelliğinin kullanılacak yöntemi belirlemede etkili olduğunu ifade ederken 15'i (%24.2) dersin özelliğini biraz etkili bulmakta yalnızca 2 (%3.2) öğretmen etkisiz bulunduğunu belirtmektedir.

Öğrencilerde oluşturulmak istenen davranış değişikliği, 53 (%85.5) öğretmenin yöntemini belirlemesinde etkili; 9 (%14.5) öğretmeninkinde ise biraz etkilidir. Öğretmenlerin hiç biri öğrencilerde oluşturulmak istenen davranış değişikliğinin etkili olmadığını belirtmemektedir.

Yanıtlar incelendiğinde “dersin amaçları”, “dersin süresi” ve “ öğrencilerde oluşturulmak istenen davranış değişikliği” öğretmenlerin yöntemlerini belirlemede en etkili gördükleri seçeneklerdir. Öğretmenlerin yöntemlerini belirlenmesinde en az etkili olan “başka öğretmenlerin kullandıkları yöntemler” olarak belirtilmektedir. Yine en az verilen yanıtlardan bir diğeri de yöntemin maliyetidir. Diğer etkenler ise birbirine yakın oranlarda yöntem belirlemede etkili olmaktadır.

4.7. Beşinci Alt Amaca İlişkin Bulgular

Beşinci alt amaç “Öğretmen ve öğrencilerin seçmeli ders programı değerlendirme süreçlerine ilişkin görüşleri nelerdir ?” şeklinde belirtilmektedir. Bu amaca ilişkin olarak öğretmen ve öğrencilere yöneltilen sorular ve bu sorulara verilen yanıtların frekans ve yüzdeleri Tablo 4.7.1, Tablo 4.7.2, Tablo 4.7.3 ve Tablo 4.7.4’de belirtilmektedir.

Tablo 4.7.1 : Seçmeli Derslerde Değerlendirme Yapılırken Kullanılan Tekniklere İlişkin Bulgular

	Daima kullanıyorum		Sık sık kullanıyorum		Arasıra kullanıyorum		Hiç kullanmıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Öğretmen Görüşleri										
1.Objektif testler	6	9.7	16	25.8	28	45.2	12	19.4	62	100
2.Yazılı	15	24.2	27	43.5	13	21.0	7	11.3	62	100
3.Yazılı Anlatım	28	45.2	8	12.9	10	16.1	16	25.8	62	100
4.Sözlü	12	19.4	19	30.6	20	32.3	11	17.7	62	100
5.Ödev ya da proje	8	12.9	16	25.8	34	54.8	4	6.5	62	100
Öğrenci Görüşleri										
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
1.Objektif testler	101	16.4	72	11.7	172	28.0	270	43.9	615	100
2.Yazılı	306	49.7	132	21.5	136	22.1	41	6.7	615	100
3.Yazılı Anlatım	170	27.6	161	26.2	177	28.7	107	17.4	615	100
4.Sözlü	146	23.7	114	18.5	252	41.1	103	16.7	615	100
5.Ödev ya da proje	156	25.4	106	17.2	186	30.2	167	27.2	615	100

Ankete katılan öğretmenlerin 6’sı (%9.7) değerlendirme yaparken objektif testleri daima kullandığını, 16’sı (%25.8) sık sık kullandığını, 28’i (%45.2) ara sıra kullandığını, 12’si (%19.4) de hiç kullanmadığını belirtmektedir. Öğretmenlerin 15’i (%24.2) yazılı sınavların daima kullandığını, 27’si (%43.5) sık sık kullandığını, 13’ü (%21.0) ara sıra kullandığını, 7’si (%11.3) ise hiç kullanmadığını belirtmektedir.

Anket uygulanan öğrencilerin 101'i (%16.4) değerlendirme yöntemlerinden objektif testlerin daima kullanıldığını, 72'si (%11.7) sık sık kullanıldığını, 172'si (%28.0) ara sıra kullanıldığını, 270'i (%43.9) ise hiç kullanılmadığını ifade etmektedir. Öğrencilerin 306'sı (%49.7) yazılı sınavların seçmeli derslerinde daima kullanıldığını belirtmektedir. 132 öğrenci (%21.5) sık sık kullanıldığını, 136 öğrenci (%22.1) ara sıra kullanıldığını, 41 öğrenci (%6.7) de hiç kullanılmadığını belirtmektedir.

Tablo 4.7.1.'de görüldüğü gibi, bir değerlendirme yöntemi olarak yazılı anlatımı, öğretmenlerin 28'i (%45.2) daima kullandığını, 8'i (%12.9) sık sık kullandığını, 10'u (%16.1) ara sıra kullandığını, 16'sı (%25.8) hiç kullanmadığını ifade etmektedir. Öğretmenlerin 12'si (%19.4) bir değerlendirme yöntemi olarak sözlü yoklamaları daima kullandığını, 19'u (%30.6) sık sık kullandığını, 20'si (%32.3) ara sıra kullandığını, 11'i (%17.7) ise hiç kullanmadığını belirtmektedir.

Öğrencilerin 170'i (%27.6) değerlendirme yöntemi olarak yazılı anlatımın seçmeli derslerinde daima kullanıldığını, 161'i (%26.2) sık sık kullandıklarını, 177'si (%28.7) ara sıra kullandıklarını, 107'si (%17.4) ise hiç kullanılmadığını belirtmektedir. Öğrencilerin 146'sı (%23.7) sözlü sınavların seçmeli derslerinde daima kullanıldığını, 114'ü (%18.5) sık sık kullanıldığını, 252'si (%41.1) ara sıra kullanıldığını, 103'ü (%16.7) de hiç kullanılmadığını belirtmektedir.

Bir değerlendirme yöntemi olarak ödev ve projeleri 8 (%12.9) öğretmen daima kullandığını, 16 (%25.8) öğretmen sık sık kullandığını, 34 (%54.8) öğretmen ara sıra kullandığını, 4 (%6.5) öğretmen ise hiç kullanmadığını belirtmektedir.

Öğrencilerin 156'sı (%25.4) değerlendirme yöntemi olarak ödev ya da projeleri seçmeli derslerinde daima kullanıldığını, 106 öğrenci (%17.2) sık sık kullandıklarını, 186 öğrenci (%30.2) ara sıra kullandıklarını, 167 öğrenci (%27.2) ise hiç kullanılmadığını belirtmektedir.

Öğretmen ve öğrenci yanıtlarının yoğunlaştığı iki değerlendirme yöntemi göze çarpmaktadır: "Yazılı" ve "yazılı anlatım". Hem öğretmenler hem de öğrenciler tarafından en az kullanıldığı belirtilen yöntem ise "objektif testlerdir".

**Tablo 4.7.2 : Öğretmenlerin ve Öğrencilerin Seçmeli Ders Programı
Değerlendirme Süreçleri İle İlgili Görüşlerine İlişkin Bulgular**

	Öğretmen Görüşleri		Öğrenci Görüşleri	
	f	%	f	%
Seçmeli derslerde öğrenci başarısını nasıl değerlendirilmektedir?				
Başarılı	46	74.2	404	65.7
Az başarılı	13	21.0	176	28.6
Başarısız	3	4.8	35	5.7
Toplam	62	100	615	100
Seçmeli derslerde öğrencileri başarısız buluyorsanız sizce bunun nedeni nedir?				
Öğrencilerin dersi sevmemesi	5	31.3	81	37.5
Öğrencilerin derse yeterince motive olamaması	6	37.5	74	34.8
Çeşitli araç gereçlerin kullanılmaması	2	12.5	29	14.4
Derse ve öğrenciye uygun etkinliklerin düzenlenmemesi	3	18.7	27	13.4
Toplam	16	100	211	100
Kullanılan değerlendirme yöntemine göre öğrenci başarısı değişiyor mu?				
Değişiyor	36	58.1	190	30.9
Bazen değişiyor	13	21.0	248	40.3
Değişmiyor	13	21.0	177	28.8
Toplam	62	100	615	100
Öğrencilerin en başarılı oldukları değerlendirme teknikleri hangileridir?				
Objektif testler	27	47.4	129	29.5
Yazılı	17	29.8	132	30.2
Yazılı anlatım	5	8.8	43	9.8
Sözlü	2	3.5	41	9.4
Ödev ya da proje	6	10.5	92	21.1

Tablo 4.7.2.'de görüldüğü gibi, ankete katılan 46 (%74.2) öğretmen, öğrencileri seçmeli derslerde başarılı olarak değerlendirirken 13 (%21.0) öğretmen öğrencileri az başarılı bulup, 3 (%4.8) öğretmen de öğrencilerin başarısız olduklarını belirtmektedir.

Öğrencilerin 404'ü (%65.7) seçmeli derslerde kendini başarılı bulurken 176'sı (%28.6) az başarılı olduğunu belirtmekte, 35'i (%5.7) ise kendini başarısız bulduğunu belirtmektedir.

Öğrencilerin başarısızlık nedenlerine ilişkin soru yalnızca seçmeli derslerde öğrencileri başarısız ya da az başarılı bulan 13 öğretmen ve 211 öğrenci tarafından yanıtlanmaktadır.

Anketin uygulandığı öğretmenlerin çoğu öğrencileri başarısız olarak değerlendirmemektedir. Başarısız olarak değerlendiren öğretmenlerin ise en önemli gördükleri iki neden %37.5' lik bir yüzde ile "öğrencilerin derse yeterince motive olamaması" ve %31.3'lük bir yüzde ile " öğrencilerin dersi sevmemesi" olarak belirtilmektedir.

Ankete katılan 81 öğrenci (%37.5) aldıkları seçmeli dersleri sevmediklerini ve bu nedenle başarısız olduklarını belirtmektedir. Öğrencilerin 74'ü (%34.8) başarısızlıklarını derslerin sıkıcı bir şekilde işlenmesine bağlamaktadır. Öğrencilerin 29'u (%14.4) ise seçmeli derslerinde çeşitli araç gereçlerin kullanılmadığını belirterek bu nedenle başarısız olduklarını belirtirken 27'si (%13.4) de derse uygun etkinlikler düzenlenmediği için seçmeli derslerinde başarısız olduklarını belirtmektedir.

Ankete katılan öğretmenlerin 36'sı (%58.1) değerlendirme yöntemi değişince öğrenci başarısının da değiştiğini belirtirken, 13'ü (%21.0) bazen değiştiğini belirtip bir o kadarı da değişmediğini belirtmektedir.

Anket uygulanan öğrencilerin 190'ı (%30.9) değerlendirme yöntemi değişince başarısının da değiştiğini 248'i (%40.3) başarısının bazen değiştiğini, 177'si (%28.8) de değerlendirme yöntemine göre başarısının değişmediğini belirtmiştir.

Öğrencilerin en başarılı oldukları değerlendirme yöntemine ilişkin veriler, değerlendirme yöntemine göre öğrenci başarılarının değiştiğini ya da bazen değiştiğini ifade eden öğretmenlerden ve öğrencilerden elde edilmektedir.

Tablo 4.7.2 incelendiğinde görülmektedir ki, öğretmenlere göre öğrencilerin en başarılı oldukları değerlendirme yöntemi objektif testlerdir (%47.4). Bunu sırasıyla yazılı (%29.8), ödev ya da projeler (%10.5), yazılı anlatım (%8.8) ve sözlü (%3.5) yöntemleri takip etmektedir.

Başarılarının değerlendirme yöntemine göre değişiklik gösterdiğini ifade eden öğrencilerin 129'u (%29.5) objektif testlerde en başarılı olduğunu belirtmektedir. Öğrencilerin 132'si (%30.2) yazılı sınavlar ile 43'ü yazılı anlatım ile değerlendirme yapıldığında başarılarının daha yüksek olduğunu belirtirken, 41'i (%9.4) sözlü değerlendirmelerde kendisini en başarılı bulduğunu belirtip, 92'si (%21.1) de değerlendirmede ödev ve projeler kullanıldığında daha başarılı olduklarını belirtmektedir.

Hem öğretmen hem de öğrenci yanıtlarında “objektif testler” ve “yazılı yoklamaların” en başarılı olunan değerlendirme yöntemi olduğu görülmektedir. Buna karşılık “objektif testler” aynı zamanda en az kullanılan değerlendirme yöntemi olarak da karşımıza çıkmaktadır.

Tablo 4.7.3: Öğrenci Görüşlerine Göre zorunlu ve Seçmeli Derslerde Öğrenci Başarısına İlişkin Bulgular

	Zorunlu Derslerde		Seçmeli Derslerde	
	f	%	f	%
Başarılıyım	385	62.7	404	65.7
Az başarılıyım	205	33.4	176	28.6
Başarısızım	25	3.9	35	5.7
Toplam	615	100	615	100

Öğrencilerin 385'i (%62.7) zorunlu derslerde başarılı olduklarını belirtmektedir. 205 öğrenci (%33.4) az başarılı olduğunu ifade ederken 25 öğrenci (%3.9) başarısız olduğunu belirtmektedir.

Öğrencilerin seçmeli derslerdeki başarılarının artırılması için neler yapılması gerektiğine ilişkin öğretmen görüşleri dağılımı frekans ve yüzdeleri ile Tablo 4.7.4'de belirtilmektedir. Bu soru yalnızca öğretmenlere yöneltilmiştir.

Tablo 4.7.4 : Öğretmen Görüşlerine Göre Seçmeli Derslerde Öğrenci Başarısını Artırmak İçin Neler Yapılması Gerektiğine İlişkin Bulgular

	1. Yanıt		2. Yanıt		3. Yanıt	
	f	%	f	%	f	%
1.Konuları basitçe anlatmaya çalışıyorum.	39	62.9	---	---	---	---
2.Dersi işlerken farklı yöntem ve teknikler deniyorum.	14	22.6	22	37.9	---	---
3.Öğrencilerin derse katılımını artırmaya çalışıyorum.	7	11.3	26	44.8	21	40.1
4.Ölçme ve değerlendirme tekniğinde değişiklik yapıyorum.	---	---	2	3.4	2	4.0
5.Sınavlarda kolay sorular soruyorum.	---	---	---	---	2	4.0
6.Yarışma ve ödüller ile öğrencileri motive etmeye çalışıyorum.	1	1.6	6	10.3	8	16.0
Toplam	62	100	58	100	50	100

Tablo 4.7.4.'de birinci yanıtlar incelendiğinde, öğretmenlerin öğrenci başarısını artırmak için en çok (%62.9), konuları basitçe anlatmaya çalıştıkları görülmektedir. Öğretmenlerin 14'ü (%22.6) dersi işlerken farklı yöntem ve teknikleri kullandığını, 7'si (%11.3) ise öğrencilerin derse katılımını artırmaya çalıştığını belirtmektedir.

Verilen ikinci yanıtlar incelendiğinde en yüksek yüzde ile 26 öğretmen (%44.8) derse katılımı artırmaya çalıştığını, 22 öğretmen (%37.9) ise dersi işlerken farklı yöntem ve teknikleri denediğini ifade etmektedir.

Üçüncü yanıtlarda en çok vurgulanan seçenekler ise; 21 öğretmen ile (%40.1) öğrencilerin derse katılımının artırılmaya çalışılması ve 17 öğretmen ile (%34.1) sık tekrarlar yapılmasıdır.

4.8. Altıncı Alt Amaca İlişkin Bulgular

Seçmeli dersler programı uygulamasında öğretmenlerden kaynaklanan sorunlar var mıdır? Var ise bunlar nelerdir? şeklinde belirlenmektedir. Bu amaca ilişkin olarak öğretmen ve öğrencilere yöneltilen sorular ve bu sorulara verilen yanıtların frekans ve yüzdeleri Tablo 4.8.1, Tablo 4.8.2 ve Tablo 4.8.3’de belirtilmektedir.

Tablo 4.8.1’de seçmeli derslere giren 62 öğretmenin mezuniyet branşları ve girdikleri seçmeli dersler yüzde ve frekansları ile verilmektedir.

Tablo 4.8.1 : Öğretmenlerin Branşlarına ve Okuttukları Seçmeli Derslere Göre Dağılımı

Öğretmenlerin Branşları	f	%	Okuttukları Seçmeli Dersler
1. Türkçe-Türk Dili ve Edebiyatı	27	43.8	Güzel konuşma ve yazma
2. İngilizce	1	1.6	Güzel konuşma ve yazma
3. Sınıf Öğretmenliği	1	1.6	Güzel konuşma ve yazma
4. Tesisat Teknolojisi	1	1.6	Güzel konuşma ve yazma
5. Fars Dili ve Edebiyatı	1	1.6	Güzel konuşma ve yazma
6. Makine Eğitimi	1	1.6	Güzel konuşma ve yazma
7. Biyoloji	1	1.6	Tarım
8. Fen Bilgisi Öğretmenliği	13	21.0	Tarım
9. Bilgisayar Öğretmenliği	5	8.0	Bilgisayar
10. Ev Ekonomisi	1	1.6	Yerel el sanatları
11. Resim Öğretmenliği	1	1.6	Yerel el sanatları
12. Ticaret	1	1.6	Turizm
13. Tarih	1	1.6	Turizm
14. Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	6	9.6	Turizm
15. Turizm Otelcilik	1	1.6	Turizm
Toplam	62	100	

Tablo 4.8.1’de görülmektedir ki ankete katılan 7 öğretmen (%11.2) girdiği seçmeli dersle ilgisi olmayan bir branş mezunudur. Diğer öğretmenler ya kendi branşlarında ya da ilgili bir branşta derse girmektedir.

Öğretmenlerin bir seçmeli ders öğretmeni olarak kendileri hakkındaki görüşlerine ilişkin bulgular Tablo 4.8.2’de belirtilmektedir.

Tablo 4.8.2 : Öğretmenlerin Bir Seçmeli Ders Öğretmeni Olarak Kendileri Hakkındaki Görüşlerine İlişkin Bulgular

	Her zaman doğru		Bazen doğru		Doğru değil		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%
1.Branşım ile ilgili bir seçmeli dersi okuttuğum için önemli bir sorun yaşamıyorum.	44	71.0	14	22.6	4	6.4	62	100
2.Branşım ile ilgisiz bir dersi okuttuğum için kendimi yetersiz hissediyorum.	8	12.9	12	19.3	42	67.8	62	100
3.Branşım değil, ama yeterli bilgiye sahip olduğumu düşünüyorum.	12	20.3	19	32.2	28	47.5	62	100
4.Dersin uygulamalı olarak yürütülmesi gereği beni çok yoruyor.	6	9.7	8	12.9	48	77.4	62	100
5.Ders öncesi hazırlıklar çok fazla vaktimi alıyor.	4	6.5	16	25.8	42	67.7	62	100
6.Derste alışık olmadığım yöntem ve teknikleri kullanmam gerektiğinden zorlanıyorum.	4	6.5	11	17.7	47	75.8	62	100
7.Bu dersi zorunluluktan okutuyorum.	8	12.9	8	12.9	46	74.2	62	100

Ankete katılan öğretmenlerin 44’ü (%71.0) branşı ile ilgili bir dersi okuttuğu için sorun yaşamadığını belirtip, 14’ü (%22.6) bu soruya bazen doğru yanıtını verirken 4’ü (%6.4) de doğru değil yanıtını vermektedir.

Branşı ile ilgisi olmayan bir seçmeli dersi okuttuğu için kendini yetersiz hissettikleri seçeneğine, öğretmenlerin 8’i (%12.9) doğru, 12’si (%19.3) bazen doğru, 42’si (%67.8) ise doğru değil yanıtını vermektedir.

Anket sorusunu yanıtlayan 12 (%20.3) öğretmen okuttuğu seçmeli dersin kendi branşıyla ilgili olmadığını ancak bu dersler için yeterli bilgiye sahip olduğunu düşündüğünü belirtmektedir. Öğretmenlerin 19'u (%32.2) bu ifade için bazen doğru yanıtını verirken, 28 (%47.5) öğretmen de doğru değil yanıtını vermektedir.

Tablo 4.8.2.'de görüldüğü gibi, ankete katılan 6 (%9.7) öğretmen dersin uygulamalı olarak yürütülmesi gereğinin çok yorucu olduğunu ifade edip, 8 (%12.9) öğretmen bazen yorucu olduğunu, 48 (%77.4) öğretmen ise yorucu olmadığını belirtmektedir.

Öğretmenlerin 4'ü (%6.5) ders öncesi hazırlıkların fazla vaktini aldığını belirtip; 16'sı (%25.8) bu görüşün bazen doğru olduğunu, 42 öğretmen (%67.7) ise doğru olmadığını belirtmektedir.

Öğretmenlerin 4'ü (%6.5), derste alışık olmadığı yöntemleri kullanması gerektiğinden zorlandığını, 11'i (%17.7) bazen zorlandığını, 47'si (%75.8) ise zorlanmadığını belirtmektedir.

Ankete katılan öğretmenlerin 8'i (%12.9) okuttuğu seçmeli dersi zorunluluktan okuttuğunu belirtmektedir. Bir o kadar öğretmen daha bu görüşe bazen katıldığını belirtirken, 46 öğretmen (%74.2) zorunluluktan okutmadığını belirtmektedir.

Ankete katılan öğretmenlere "İlköğretim Seçmeli Dersler Programı" ile ilgili olarak sorular yöneltilmektedir. Bu sorular ve alınan yanıtlar Tablo 4.8.3' de belirtilmektedir.

Tablo 4.8.3 : Öğretmen Görüşlerine Göre İlköğretim Seçmeli Dersler Programına İlişkin Bulgular

Kazandırılacak hedef ve davranışlara yer veriliyor mu?	Mevcut durum		Olması istenen durum	
	f	%	f	%
Tamamen veriliyor.	24	38.7	62	100
Kısmen veriliyor.	30	48.4	---	---
Hiç verilmiyor.	8	12.9	---	---
Toplam	62	100	62	100
Dersin işlenişinde yardımcı olabilecek bilgilere yer veriliyor mu?				
Tamamen veriliyor.	19	30.6	60	96.8
Kısmen veriliyor.	23	37.1	1	1.6
Hiç verilmiyor.	20	32.3	1	1.6
Toplam	62	100	62	100
Değerlendirme aşamasında yardımcı olabilecek bilgilere yer veriliyor mu?				
Tamamen veriliyor.	20	32.3	61	98.4
Kısmen veriliyor.	19	30.6	---	---
Hiç verilmiyor.	23	37.1	1	1.6
Toplam	62	100	62	100

Öğretmenlerin 24'ü (%38.7) programda hedef ve davranışlara tamamen yer verildiğini, 30'u (%48.4) kısmen yer verildiğini, 8'i (%12.9) ise yer verilmediğini belirtmektedir. Ancak öğretmenlerin tamamı yer verilmesi gerektiğini düşünmektedir.

Ankete katılan öğretmenlerin 19'u (%30.6) programda dersin işlenişine yardımcı olabilecek bilgiler bulunduğunu; 23'ü (%37.1) kısmen bulunduğunu, 20'si (%32.3) bulunmadığını belirtmektedir. Öğretmenlerin neredeyse tamamı, seçmeli dersler

programında derslerin işlenişinde öğretmenlere yardımcı olabilecek birtakım bilgiler olması gerektiğini savunmaktadır.

Tablo 4.8.3 incelendiğinde öğretmenlerin 20'sinin (%32.3) değerlendirmeye ilişkin bilgilerin seçmeli dersler programında bulunduğunu, 19'unun (%30.6) kısmen bulunduğunu, 23'ünün (%37.1) ise bulunmadığını belirttiği görülmektedir. Öğretmenlerin neredeyse tamamı (%98.4) seçmeli dersler programında bu tür bilgilerin bulunması gerektiğini belirtmektedir.

BÖLÜM V

TARTIŞMA VE YORUM

Bu bölümde verilerin çözümlenmesi sonucu elde edilen bulgulara ilişkin tartışma ve yorumlara yer verilmiştir. Tartışma ve yorumlar bulgular bölümündeki sıraya uygun olarak yapılmıştır.

Bu araştırmada, ilköğretim okulunda görevli seçmeli ders öğretmenleri ile sekizinci sınıf öğrencilerinin “seçmeli dersler” hakkındaki görüşleri alınmıştır. Seçmeli derslerin seçimlik olması ilk olarak okutulacak seçmeli dersleri kimlerin seçtiği sorusunu getirmektedir. Bu nedenle öncelikle bu soruya yanıt aranması uygun görülmüştür. Elde edilen bulgular ilköğretim okullarında okutulacak seçmeli dersleri “ öğretmenler kurulu ve okul idaresinin” belirlediğini göstermektedir. Her yıl öğretmenler kurulu toplantısında, okutulacak seçmeli dersler okulun olanakları dikkate alınarak belirlenmektedir. Çeşitli olanaksızlıklar nedeniyle öğrenci fikirlerinin alınamadığı görülmektedir. Buna karşılık hem öğretmenler hem de öğrenciler bu dersler belirlenirken öğrenci fikirlerinin alınması gerektiği yönünde görüş belirtmişlerdir. Gerekli şartlar sağlanabilirse öğretmenler ders seçiminde öğrencilerin de söz sahibi olmalarını istemektedir. Aynı şekilde öğrenciler de ders seçiminde söz sahibi olmak istemektedir. Demir (1995) tarafından yapılan araştırmada da öğrencilerin görüşlerine yer verilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Benzer şekilde Demir ve Ok (1996) birlikte yaptıkları çalışmada öğretim üyeleri ve öğrencilerin seçmeli derslerin belirlenmesinde öğrenci görüşüne yer verilmesi gerektiği görüşünde birleşimini ifade etmişlerdir.

Seçmeli derslerin gerekli olup olmadığı yanıt aranan başka bir sorudur. Öğretmen ve öğrenci görüşleri seçmeli derslerin gerekli olduğu yönündedir. Gerçekten de bu derslerin verimli şekilde yürütüldüğü düşünüldüğünde öğrencilerin hem akademik hem kişisel hem de sosyal gelişimlerine büyük katkılar yapacağı XI. Milli Eğitim Şurasında da belirtilen bir durumdur. Seçmeli derslerin yararlılığı konusunda ise öğretmen ve öğrenciler yine genel olarak seçmeli dersleri yararlı bulduklarını ifade

etmişlerdir. Demir' in (1995) araştırmasına göre ise öğretim üyeleri yüksek bir oranla seçmeli dersleri yararlı bulurken (%72.8) öğrenciler daha düşük bir oranla (%33.3) yararlı bulduklarını belirtmişlerdir.

Seçmeli dersler konusunda öğrencilere gerekli bilgilerin verilir verilmediği konusunda öğretmen ve öğrenciler benzer yanıtlar vermişlerdir. Ancak öğretmenler, öğrencilerin bilgilendirilme düzeyinin daha yüksek olduğunu düşünmektedirler. Yanıtlar arasındaki bu fark öğrencilerin verileden daha fazla bilgiye ihtiyaç duymalarından kaynaklanabilir. Öte yandan öğrencilerin seçmeli dersler hakkında bilgilendirilmeleri gerektiği öğretmen ve öğrencilerin tamamına yakın bir kısmı tarafından vurgulanmıştır. Buna rağmen verilen bilgiler öğrencilerin bir çoğu için doyurucu olmamaktadır. Öğrencilerin bir kısmı ise hiç bilgilendirilmediğini belirtmiştir. Öğretmen ve idareciler seçmeli derslere öğrencilerin bir etkisi ya da katkısı bulunmadığından onları bilgilendirmeyi de gereksiz görebilirler. Öğrencilerin eksik bilgilendirilmesi ya da hiç bilgilendirilmemesinin bu düşünce tarzından kaynaklandığı düşünülebilir.

Öğretmen ve öğrencilerin ortak olarak yoğunlaştığı bir diğer yanıt seçmeli derslerin diğer derslerden daha kolay olduğudur. Öğrenciler daha yüksek bir oranla seçmeli derslerin kolay olduğu yönünde görüş belirtmişlerdir. Seçmeli derslerin daha kolay olarak nitelendirilmesi öğretmenlerin öğrencileri zorlamamalarından kaynaklanabilir.

Öğretmenlerin büyük bir bölümü , seçmeli derslerin verimli yürütülmediğini (%35.5) ya da kısmen verimli yürütüldüğünü (%37.1) belirtmişlerdir. Öğrenci yanıtları da öğretmen yanıtlarına benzer şekilde olmakla birlikte, yanıtlar daha çok kısmen verimli yürütüldüğü yönünde yoğunlaşmıştır. Demir' in (1995) çalışmasında ise öğretim üyeleri ve öğrenciler yüksek oranlarla seçmeli derslerin verimli olduğuna inandıklarını belirtmişlerdir. Bu durum üniversitelerdeki seçmeli ders sisteminin ve seçmeli ders uygulamalarının ilköğretimden farklı olması ile açıklanabilir.

Bu kadar gerekli ve yararlı bulunan seçmeli derslerin verimli yürütülmediğinin düşünülmesi dikkate değer bir durumdur. Buradan, öğretmen ve öğrencilerin, yeterli olanaklar da sağlanır ise, seçmeli derslerin daha verimli yürütülebileceğini düşündükleri sonucu çıkarılabilir. Gerçekten de Nam S. J. (1995) ilk ve orta dereceli okullarda

seçmeli olarak verilen Çevre Eğitimi dersine ilişkin yaptığı çalışmada, dersin son derece verimli yürütüldüğü belirtilmiştir. Bu verimliliğin sürekli olması da çevre sorunlarının azalmasında etkili olmuştur.

Seçmeli derslerin verimsiz ya da kısmen verimli yürütülüyor olması seçmeli derslerin neden verimli yürütülmediği sorusunu akla getirmektedir. Öğretmen ve öğrencilerin ortak olarak vurguladıkları iki neden “öğrencilerin istemedikleri dersleri alması” ve “öğrencilerin seçmeli dersleri ciddiye almamaları” olarak karşımıza çıkmaktadır. Derslerin yetersiz öğretmenler tarafından verildiği konusunda öğretmen ve öğrencilerin yanıtları arasında bir farklılık görülmektedir. Öğretmenlerin çoğu bu görüşe katılmazken öğrencilerin büyük bir çoğunluğu bu görüşü vurgulamıştır. Bu farklı sonuçlar öğretmenlerin kendilerini iyi bir öğretmen olarak görme eğiliminden kaynaklanabilir. Diğer yandan programdaki bir takım eksiklikler, araç-gereç ve yazılı kaynakların yetersizliği gibi olumsuzluklar da öğrencilerin öğretmenlerini yetersiz olarak değerlendirmesine neden olabilir. Öğretmen ve öğrencilerin farklılaştıkları bir diğer yanıt da seçmeli ders anlayış ve felsefesinin anlaşılabilmesidir. Öğretmenler öğrencilerden daha yüksek bir oranla seçmeli derslerin verimli yürütülmemesini bu nedene bağlamıştır. Öğrencilerin seçmeli dersler hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları düşünülünce öğretmenlere oranla bu görüşe daha az katılıyor olmaları doğal karşılanabilir.

Günümüzde LGS ve ÖSS sınavları eğitimin en büyük amacı olarak görülmektedir. Öğrencinin tüm hayatını bu sınavların sonuçları belirlemektedir. Sınavlarda ise seçmeli derslere ilişkin sorular bulunmamaktadır. Bu şartlar, öğrencilerin seçmeli dersleri ciddiye almamaları sonucunu doğurmuş olabilir (Oğuz, 2001).

Öğretmen ve öğrencilerin ortak olarak yoğunlaştığı görüşlerden biri de öğrencilerin istemedikleri dersleri almalarıdır. Bu durum gerçekten de seçmeli dersler anlayışıyla bağdaşmamaktadır. Çünkü seçmeli dersler, VIII. Milli Eğitim Şura’sında belirtilen şekli ile “öğrencilerin istek ve ihtiyaçlarına ve çevrenin özellik ve koşullarına göre seçme hakkı tanınan derslerdir.”

Benzer şekilde Paykoç ve Ark. (1989) tarafından, üniversite düzeyinde yapılan çalışmada da seçmeli derslerde gözlenen en önemli sorunların “seçmeli ders anlayış ve felsefesinin ortadan kalkmış olması”, “öğretim elemanı yetersizliği” ve “ öğrencilerin her zaman istedikleri seçmeli dersleri alamamaları” olduğu belirtilmiştir.

Öğrencilerin istemedikleri dersleri alması, okutulacak seçmeli dersler belirlenirken farklı etkenlerin dikkate alındığını göstermektedir. Hangi derslerin okutulacağı belirlenirken bu etkenlerin ne derece dikkate alınması gerektiği sorusuna alınan yanıtlar incelenecek olursa öğretmen ve öğrencilerin farklı etkenleri ön plana aldıkları görülür. Öğretmenler sırası ile; okulun şartları ve olanaklarını, dersi verecek öğretmen olup olmasını, çevrenin yapısı ve ihtiyaçlarını, öğrenci gereksinimlerini ve öğrencinin ilgi ve isteğini önemli bulmuştur. Öğretmenlerin %95’ i seçmeli dersler belirlenirken daima ya da bazen öğrenci fikirlerinin alınması gerektiğini savunmaktadır. Öğretmen yanıtlarındaki sıralamada ise öğrencinin isteği ve gereksinimleri son iki sırada yer almıştır. Bir takım olanaksızlıklar nedeniyle öğrencilerin ilgi, istek ve gereksinimlerinin, yeterince göz önüne alınamadığı görülmektedir. Öğrenci yanıtlarında ise bu sıralama; öğrencinin ilgi ve isteği, dersi verecek öğretmen olup olmaması, öğrenci gereksinimleri, okulun şartları ve olanakları, çevrenin yapısı ve ihtiyaçları şeklindedir. Anlaşıldığı gibi, öğrenciler daha çok kendi ilgi ve ihtiyaçlarını ön planda tutarken; öğretmenler, okulun ve çevrenin olanak ve ihtiyaçlarını ön plana almaktadırlar. “Dersi verecek öğretmen olup olmaması” ise hem öğretmenlerin hem de öğrencilerin önemsedikleri bir durumdur. Öğrencilerin, dersi verecek öğretmen olup olmamasından doğrudan etkileniyor olması, bu konuyu önemsemelerinde bir neden olarak karşımıza çıkmaktadır.

Öğrenciler, çevrenin yapısı ve ihtiyaçlarının, %11.3 oranında hiç dikkate alınmaması gerektiğini, %45.7 oranında da kısmen dikkate alınması gerektiğini belirtmişlerdir. Bu durum öğrencilerin seçmeli derslerin belirlenmesinde kendi ilgi ve isteklerinin en önemli olması gerektiği görüşünü bir kez daha vurgulamaktadır.

Öğretmenlerden farklı olarak, öğrencilere bazı sorular daha sorulmuştur. Bunlardan birincisi seçmeli derslerin beklentilerini karşılayıp karşılayamadığıdır.

Yanıtlar beklentilerin karşılanabildiği ya da kısmen karşılanabildiği yönünde yoğunlaşmıştır. Öğrencilerin yalnızca %10'u beklentilerinin karşılanamadığını belirtmiştir. Bu oldukça düşük bir oran olmasına karşın öğrencilerin %47.2 gibi büyük bir çoğunluğu da beklentilerinin kısmen karşılanabildiğini belirterek tam olarak tatmin olmadığını ortaya koymuştur. Beklentilerinin karşılanamadığını ya da kısmen karşılanabildiğini belirten 291 öğrenciye neden beklentilerinin karşılanamadığı sorulmuştur. En çok vurgulanan yanıtlar; yapılmasını istedikleri etkinliklere yer verilmemesi, öğrencilerin derslerle ilgili yeterli bilgileri olmadığından yanlış beklentilere kapılmaları, o derste öğrenmeleri gerektiğini düşündükleri konuların derslerinde yer almıyor olması şeklinde sıralanmıştır. Bununla birlikte öğrencilerin %30.2' si seçmeli derslerde neyi bulabileceklerini bildikleri için beklentilerinin olması gerekenden yüksek düzeyde olmadığını, dolayısı ile beklentilerinin de karşılanabildiğini belirtmişlerdir.

Öğrencilere yöneltilen bir diğer soru da seçmeli dersleri niçin aldıklarıdır. % 37.6' lık bir öğrenci grubu seçmeli dersleri zorunlu olduğu için aldığını belirtmiştir. Bu azımsanmaması gereken bir orandır. Demek oluyor ki seçmeli dersler isteğe bağlı bir ders olsa öğrencilerin üçte birinden fazlası bu dersleri almak istemeyecektir. Öte yandan öğrencilerin %32.5' i seçmeli dersleri isteyerek ve severek aldığını ifade etmiştir. Bu birbirine yakın sonuçlar öğrencilerin aldıkları farklı seçmeli derslerden kaynaklanıyor olabilir. Öğrencilerin bir kısmı da (%27.5) seçmeli derslerin bazılarını isteyerek bazılarını ise zorunluluktan aldığını belirtmiştir. Bu öğrencilerin ise farklı seçmeli dersleri alma imkanı bulmuş öğrenciler olduğu ve karşılaştırma yapabildikleri düşünülmektedir. Çünkü okullar genellikle her yıl yalnızca bir seçmeli ders okutmakta ve şartlarda bir değişme olmadığı sürece ertesi yıl yine aynı dersi seçmektedir.

Öğretmen ve öğrencilerin seçmeli dersler ile öğrencilere hangi davranışların kazandırılması gerektiğine ilişkin görüşleri de alınmıştır. Öğretmen ve öğrencilerin ortak olarak vurguladıkları iki seçenek "araştırmaya ve kendini geliştirmeye teşvik etmeli" ve "günlük hayatta işe yarayabilecek bilgi ve beceriler kazandırmalı" görüşleridir. Farklı olarak öğretmenler seçmeli derslerin öğrencilere ilgi alanları kazandırması gerektiğini düşünürken öğrenciler genel kültür kazandırması gerektiğini belirtmişlerdir. Demir de (1995) çalışmasında öğrencilerin %53' ünün seçmeli dersleri genel kültürünü artırmak için aldığını belirtmiştir. Paykoç ve Ark. (1989), Eğitim Fakültesi öğrencilerinin seçmeli ders almadaki amaçlarını önem sırasına göre özel ilgi alanları geliştirme (%73), genel

kültür geliştirme (%63), kişilik-sosyal ilişkiler geliştirme (%43) ve yabancı dilini geliştirme (%27) olarak belirlemişlerdir. Bölüm başkanlıkları tarafından en çok üzerinde durulan amaçlar özel ilgi alanları geliştirme ve genel kültür geliştirme olmuştur. Görüldüğü gibi genel kültür geliştirme ve özel ilgi alanları geliştirme yanıtları bu araştırma ile de vurgulanmıştır.

Öğrencilere genel kültür sahibi olmak faydalı görünmektedir. Öğretmenler ise öğrencilerin bir ilgi alanlarının olmasının uzun vadede kendilerine daha faydalı olacağını düşünmektedirler diyebiliriz. Gültekin'in (1997) de belirttiği gibi "Çağın önemli bir özelliği de ilgilerdeki artış ve çeşitlenmedir. Genç bir yandan bir önceki dönemde edindiği yeteneklerini geliştirirken, diğer yandan yeni yetenekler de edinmektedir". Öğrencilere hep daha fazla şey bilmenin önemi anlatılmaktadır. Oysa bir insanın özellikle bir gencin sağlıklı gelişimi onun kendini ifade edebileceği yollar bulabilmesi ile de ilgilidir.

Görülmektedir ki öğretmenler seçmeli dersler ile öğrencilerin mevcut derslerinin takviye edilmemesini, seçmeli derslerin farklı işlevleri yerine getirmesi gerektiğini savunmaktadırlar. Aynı şekilde seçmeli dersler ile meslek seçimine katkıda bulunulması gereği de kabul görmemektedir. Öğrenciler de öğretmenlerin yanıtlarına benzer şekilde seçmeli derslerin mevcut dersleri takviye etmemesi gerektiğini vurgulamışlardır. Bazı okullarda Güzel Konuşma ve Yazma dersi Türkçe dersinin devamı olarak algılanmakta ve o derste Türkçe dersinin yetişmeyen ya da pekiştirilemeyen konuları üzerinde durulmaktadır. Bu durum ilköğretim programında da vurgulanmakta, gerektiğinde Güzel Konuşma ve Yazma dersinin Türkçe dersine eklenebileceği belirtilmektedir(MEB,1998). Oysa öğretmen ve öğrenciler takviye amaçlı da olsa seçmeli derslerin bir başka dersin devamı ya da tamamlayıcısı olmaması gerektiğini düşünmektedirler.

Seçmeli derslerin öğrencilere hangi davranışları kazandırdığı sorulduğunda öğretmenler ve öğrenciler; seçmeli derslerin öğrencilere en çok genel kültür ve pratik beceriler kazandırdığını vurgulamışlardır. Öğretmen ve öğrenciler seçmeli derslerin araştırmaya ve kendini geliştirmeye teşvik ettiği görüşünde ayrılmaktadırlar. Buna neden olarak araştırma ve kendini geliştirme yanıtına öğretmen ve öğrencilerin farklı anlamlar yüklemeleri gösterilebilir. Öğretmenlerin seçmeli derslerde öğrencilere esneklik tanıması ya da farklı bir takım etkinlikler yapılmasını öğrenciler araştırma ya da kendini

geliştirme olarak değerlendiriyor olabilirler. Genel sınavların kaygısını taşımayan bu dersler öğrenciler tarafından kendilerini geliştirmeleri için verilmiş boş zaman etkinliği olarak görülebilir. Öğretmen ve öğrencilerin ayrıldıkları diğer bir yanıt kişilik ve sosyal ilişkilerin geliştirilmesidir. Öğretmenler öğrencilerin seçmeli derslerle kişilik ve sosyal ilişkilerinin geliştiğini düşünürken öğrenciler bu görüşe düşük oranla katılmışlardır. Öğrencilerin bu konudaki beklentilerinin öğretmenlerinkinden daha yüksek olması böyle bir sonucu ortaya koymuş olabilir.

Yanıtlar önceki sorunun yanıtları ile karşılaştırıldığında öğrencilerin seçmeli dersler programı amaçlarından ve bu derste kazandıkları davranışlardan memnun oldukları söylenebilir. Öğrenciler seçmeli derslerin kendilerine kazandırması gerektiğini düşündükleri davranışları, genel olarak seçmeli derslerden kazanabildiklerini belirtmişlerdir. Öğretmenler ise seçmeli derslerin kazandırması gerektiğini ifade ettikleri davranışlardan mevcut durumda yalnızca pratik bilgi ve becerilerin öğrencilere kazandırılabilirdiğini vurgulamışlardır.

Seçmeli dersler programı amaçlarının öğretmenler tarafından nasıl değerlendirildiği de belirlenmeye çalışılan diğer bir durumdur. Öğretmenler seçmeli dersler programındaki amaçların daha çok bilgi kazandırmaya yönelik olduğunu ve uygulamaya dönük amaçların yetersiz olduğunu düşünmektedirler. DEMİR ve OK' un (1996) çalışmasında da öğrenciler derslerin teoriden çok uygulamaya yönelik olması gerektiğini vurgulamıştır. İlköğretim seçmeli dersler programı incelendiğinde gerçekten de amaçların daha çok bilgi ve kavrama düzeyinde olduğu, uygulamaya dönük amaçların yetersiz olduğu görülmektedir.

Öğretmenlerin belirttikleri diğer bir husus da duyuşsal alanla ilgili amaçların ihmal edilmiş olduğudur. Buradan öğretmenler seçmeli derslerin öğrencilere bir takım değer ve tutumları kazandırması gerektiğini düşünmektedirler sonucunu çıkarabiliriz.

Öğretmenlerin yalnızca %16'lık bir bölümü "seçmeli dersler programında kazandırılacak davranışlar net bir biçimde belirtilmemiştir" yanıtına katıldığını belirtmiştir. Bu durum oldukça ilginç görünmektedir. Çünkü seçmeli dersler programı incelendiğinde, sadece amaçlara yer verildiği, hedef davranışların ise programda, ikinci Yabancı Dil dersi dışında, yer almadığı görülmektedir. Aslında bu yanıtla öğretmenlerin

seçmeli dersler konusunda ne kadar bilgisiz oldukları ortaya çıkmaktadır. Çok kolay ve hızlı bir şekilde bu bilgilere ulaşabilecek olmaları düşünülünce öğretmenlerin de seçmeli dersleri yeteri kadar önemsemedikleri yorumu yapılabilir. Varış da (1996) bu durumu “öğretmenlerin seçimlik derslere ikinci sınıf ders gözüyle bakmalarının önlenmesi gerekmektedir” şeklinde ifade etmiştir.

Seçmeli derslerin içeriğine ilişkin olarak hem öğretmen (%79.0) hem de öğrencilerin (%51.5) büyük bir çoğunluğu seçmeli derslerin içeriğinin güncelleştirilmesi gerektiği yönünde görüş belirtmiştir. Literatür incelendiğinde seçmeli dersler programı ile ilgili yeterli araştırma ve geliştirme çalışmalarının yapılmadığı görülmektedir. Bu nedenle içeriğin güncelleştirilmesi de ihmal edilmiş bir konudur. Yine Demir’ in (1995) çalışmasında da öğretim üyeleri ve öğrenciler seçmeli derslerin içeriğinin güncel olması gerektiği konusunda birleşmişlerdir.

Öğretmenlerin vurguladığı başka bir görüş de seçmeli dersler içeriğinin gereksiz ayrıntılarla dolu olduğudur. Öğretmenlerin yaklaşık yarısı bu görüşü desteklemektedir. Bu gereksiz ayrıntıların seçmeli derslerin güncelleştirilmemiş olmasından kaynaklandığı düşünülebilir. Doğal olarak şu an işlevini yitirmiş konuları öğretmenler gereksiz ayrıntı olarak nitelendirmişlerdir. İçeriğin amaçlarla tutarlı olmamasını da öğretmenler üçüncü sırada önemli bulmuşlardır. Aynı açıdan bakılacak olursa içeriğin günün koşullarında amaçları karşılayabilecek nitelikte olmadığı söylenebilir. Bu sorunun da içeriğin güncel olmamasından kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

Öğrencilerin % 33’ ü içeriği güzel bulduğunu, %30’ u ise içeriğin yetersizliğini ve daha kapsamlı olması gerektiğini belirtmiştir. Aynı görüşler öğretmenlerin en az vurguladıkları seçeneklerdir. Bu farklılık öğretmen ve öğrencilerin içeriğe ilişkin farklı beklentilere sahip olmaları ile açıklanabilir.

Öğretmen ve öğrencilere eğer varsa programda yer almasını istemedikleri seçmeli dersler sorulmuştur. Tarım ve ikinci yabancı dil dersleri öğretmen ve öğrencilerin her ikisinin de istemediği derslerdir. Öğrenciler zaten Yabancı Dil dersi almaktadırlar. Bu nedenle ikinci bir yabancı dil dersinin gereksiz görüldüğü düşünülmektedir. Tarım dersinin içeriğinin kısmen Fen Bilgisi derslerinde bulunması ve şehirlerde Tarım dersinin gereksiz olduğunun düşünülmesi, bu dersin seçmeli ders olarak

görülmek istenmemesinin nedenleri olarak düşünülmektedir. Aynı şekilde Turizm dersi konuları da sosyal bilgiler dersi içeriğinde kısmen bulunmaktadır. Drama dersinin öğrenciler tarafından istenmiyor olması ise öğrencilerin bu ders ile ilgili yeterli bilgiye sahip olmamaları ile açıklanabilir.

Öğretmen (%43.5) ve öğrencilerin (%36.4) en yüksek oranla belirttikleri görüş seçmeli ders çeşitlerini yeterli bulduklarıdır. Zaten ders çeşitlerinin fazla olması öğrencilerin o dersleri alabilecekleri anlamına gelmemektedir. Bu nedenle seçmeli ders çeşitlerinin yeterli ya da yetersiz olması alınan derslerde bir değişiklik meydana getirmemektedir. Dolayısı ile de böyle bir eksiklik hissetmemektedirler. Kısmen yeterli ya da yetersiz bulan öğretmen ve öğrencilerin toplam yüzdeleri ise öğretmen ve öğrencilerin çoğunluğunu oluşturmaktadır. O yaşlardaki öğrencilerin ilgi alanlarının çeşitliliği, bilginin her geçen gün biraz daha çeşitlenmesi ve kitle iletişim araçları ile bunların görülüp duyulabilmesi mevcut seçmeli derslerin öğrencilere yeterli gelmemesinin bir nedeni olarak düşünülebilir. Demir'in (1995) ve Demir ve Ok'un (1996) üniversite düzeyindeki çalışmalarında da hem öğretim üyeleri hem de öğrenciler seçmeli ders sayısının artırılması gerektiğini yüksek oranlarla belirtmişlerdir.

Seçmeli derslerin haftalık ders saatleri öğretmen (%50.0) ve öğrenciler (%53.5) tarafından genellikle yeterli bulunmuştur. Ancak seçmeli ders saatlerini yetersiz bulan öğretmen sayısı (%40.3) da oldukça fazladır. Bunun okutulan seçmeli dersten kaynaklandığı, bazı derslerde süre yeterli gelirken bazılarında gelemeyebildiği düşünülebilir. Öğretmenin dersin işlenişinde kullandığı yöntemler de sürenin yeterli gelip gelmemesini etkilemektedir. Bu farklılığın öğretmenlerin kullandığı farklı öğretim yöntem ve tekniklerden de kaynaklandığı düşünülebilir. Ancak öğretmenlerin benzer yöntemler kullanıyor olduklarını ifade etmeleri bu düşünceyi çürütmektedir.

Yanıtlar incelendiğinde öğrencilerin çoğunun seçmeli ders saatlerini "yeterli" ve "biraz yeterli" olarak değerlendirdiği görülür. Ders saatlerini yeterli bulmayan öğrencilerin ve öğretmenlerin yüzdesi benzerlik göstermektedir. Buradan hareketle "yetersiz" yanıtı veren öğretmenlerin öğrencilerinin de öğretmenleriyle aynı yanıt verdiği düşünülebilir. Ders saatlerinin yetersiz olduğunu düşünen öğrenciler uygulama etkinliklerine ve yapmak istedikleri diğer bir takım etkinliklere vakit ayıramadıkları

konularında yoğunlaşmışlardır. Öğretmenler de yine uygulama çalışmalarına vakit ayıramadıklarını belirtmişlerdir.

Sonuçlar incelendiğinde öğretmen ve öğrencilerin ortak olarak yoğunlaştıkları konu, seçmeli derslerde uygulama çalışmalarına vakit ayıramamalarıdır. Uygulamalı olarak yürütülmesi gereği daha fazla olan seçmeli derslerde bu durum büyük bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Demir ve Ok' un (1996) çalışmalarında da öğrencilerin derslerin teoriden çok uygulamaya yönelik olması gerektiğini düşündükleri vurgulanmıştır.

Öğretmenler çoğunlukla seçmeli derslerin senelik ders olması gerektiğini savunurken, öğrenciler çoğunlukla dönemlik ders olarak okutulması gerektiğini belirtmiştir. Öğretmenlerin soruyu yanıtlarken o dersin en iyi şekilde öğrenilmesi gereğini göz önüne aldıkları, öğrencilerinse farklı derslerden farklı tatlar ve bilgiler almak istedikleri düşünülebilir.

Öğretmenlerin yazılı kaynaklara ilişkin görüşleri birbirine yakın olmakla birlikte yetersiz olduğu yönündeki yanıtlar biraz daha fazladır. Öğrencilerin yazılı kaynakların yeterliliği konusundaki görüşleri öğretmenlerinkine benzer şekilde birbirine yakın oranda dağılmıştır. Buradan yine bazı seçmeli derslerde yazılı kaynakların yeterli olduğu, bazılarında ise olmadığı sonucu çıkarılabilir. Öğretmen ve öğrenci görüşlerindeki paralellik yine buna bağlanabilir.

Öğretmenler büyük bir çoğunlukla bir ders kitabı izlediklerini belirtirken öğrencilerin çoğunluğu izlemediklerini belirtmiştir. Buradan öğretmenlerin sürekli olarak bir ders kitabından faydalandıkları, bu nedenle soruyu “evet” olarak yanıtladıkları; ancak öğrencilerin bir ders kitabı kullanmadıkları sonucu çıkarılabilir.

Derslerin nasıl yürütüldüğüne ilişkin soruya verilen yanıtlar incelendiğinde hem öğretmenlerin hem de öğrencilerin “temel bir kaynak izleme ve yardımcı kaynaklar önerme” ile “not tutturma” seçeneklerinde yoğunlaştığı görülmüştür. Ancak öğretmenler, daha çok, kaynak önerdiklerini vurgularken öğrenciler not tutturma seçeneğini vurgulamışlardır. Teknolojinin gelişmesi ile not tutturmanın yerini teksir ve fotokopilerin alması beklenirken bir çok öğretmen ve öğrenci bunun aksi yönde görüş

belirtmişlerdir. Yöntemin öğretmenler açısından kolay olması en büyük uygulanma nedeni olarak düşünülebilir.

Öğrencilerin derse katılımı ile ilgili öğretmen ve öğrenciler benzer yanıtlar vermiştir. Hem öğrenciler hem de öğretmenler %60 ile %50 oranlarında derse katılım olduğunu belirtmiştir. Ancak öğrencilerin seçmeli derslere katılımının zorunlu derslere katılımından daha az olduğu görülmektedir. Bu da bizi bir kez daha öğrencilerin, seçmeli dersleri diğer dersler kadar önemsemedikleri ve ciddiye almadıkları sonucuna götürmektedir. Öğretmen yanıtları incelendiğinde öğrencilerin derse katılmama nedeni olarak öğrencilerin dersi önemsemiyor olmaları ve derse karşı ilgisiz olmaları gösterilmiştir. Diğer yanıtlar öğretmenlerin çok az bir bölümü tarafından ifade edilmiştir.

Öğrenci yanıtları incelendiğinde, öğrencilerin derse katılmama nedeni olarak sırasıyla derse karşı ilgisizlik, derse motive olamama ve dersi önemsememe gösterilmiştir. Verilen bilgilerin güncel olmaması da gösterilen nedenler arasında azımsanamayacak bir yer tutmaktadır. Bu bulgu içeriğin güncelleştirilmesi gerektiği bulgusu ile de örtüşmektedir. Sonuç olarak öğretmen ve öğrencilerin ortak iki yanıt üzerinde yoğunlaştıkları görülmektedir. Bunlar da öğrencilerin derse karşı ilgisizliği ve dersi önemsememeleridir.

Seçmeli derslerde araç gereç kullanılıp kullanılmadığı sorusuna verilen öğretmen yanıtları incelendiğinde kullandığını ve kullanmadığını ifade eden öğretmenlerin sayısının eşit olduğu görülmektedir. Bu birbirine yakın sonuçlar farklı derslerde araç gereç kullanımının da farklı olmasından kaynaklanmaktadır. Öğrencilerde ise araç gereç kullanılmadığı yönündeki yanıtlar çoğunluktadır. Bu durum öğrencilerin seçmeli derslerde daha fazla araç gereç kullanılmasını istemelerinden kaynaklanabilir. Araç gereç kullanılmadığını ifade eden öğretmen ve öğrencilerin bu durumun nedenine ilişkin görüşleri incelendiğinde birbiri ile uyduğu görülür. Araç gereçlerin okulda olmayışı ve derslerinde araç gerece ihtiyaç duyulmadığı görüşleri öğretmen ve öğrencilerce ortak olarak vurgulanmıştır. Seçmeli derslerin öğrenme öğretme süreçlerinde görülen eksikliklerin bir bölümü okulun olanaklarının yeterli olmamasından kaynaklanmaktadır. Araç gerece ihtiyaç duyulmadığını belirten öğretmen ve öğrencilerin bu görüşünün altında dersin önemsenmemesi yatmaktadır denilebilir. Çünkü

bilinmektedir ki tüm dersler araç gereçlerle zenginleştirilebilir; kolay öğrenilir, kalıcı bilgilere ulaşılabilir.

Seçmeli derslerle ilgili etkinliklerin düzenlenip düzenlenmediği konusunda, öğretmenlerin hiç biri etkinlik düzenlenmiyor yanıtını vermemişken öğrencilerin yaklaşık yarısının düzenlenmediğini ifade etmesi düşündürücüdür. Buradan öğretmenlerin etkinlik olarak değerlendirdikleri bir takım çalışmaları, öğrencilerin aynı şekilde değerlendirmedeği sonucu çıkarılabilir.

Etkinliklerin düzenlenmediğini belirten öğretmenlerin yarısından fazlası bu tür etkinlikleri gerekli görmediklerini belirtmişlerdir. Oysa öğrencilerin %73' ü bunun aksini düşünmekte ve bu etkinlikleri gerekli görmektedirler. Öğretmen ve öğrenci görüşleri arasındaki bu farkın kapanmasının seçmeli derslerin amacına ulaşmasını kolaylaştıracağı düşünülmektedir.

Öğretmenlere sorulan bir diğer soru da öğrencilerin derse katılımlarını artırmak için hangi yöntemleri kullandıklarıdır. Öğretmenlerin büyük çoğunluğu ders sırasında çeşitli sorular sorduklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerle derse katılımın önemi hakkında konuşmak ve uygulama etkinlikleri düzenlemek sıkça kullanılan diğer yöntemlerdir. Öğretmenler her açıdan en ekonomik olan yollarla öğrencilerin derse katılımını sağlamaya çalışmaktadır. Fazla vakit almayan, maddi külfeti olmayan, aynı zamanda öğretmenleri yormayan yöntemler tercih edilmektedir. Programdaki amaçları yetiştirme kaygısı, maddi olanaksızlıklar, öğretmen ve öğrencilerin derse bakış açısı bu durumun nedenleri olarak düşünülmektedir. Dersi katılımı artırmak için uygulama çalışmaları yaptıran öğretmenlerin ise Bilgisayar ya da kısmen Tarım dersi öğretmenleri olduğu görülmektedir. Çünkü bu dersler uygulama yönü kaçınılmaz olan derslerdir. Dolayısı ile uygulama yaptıran öğretmenler bu yöntemi derse katılımın artması için değil dersin amaçları ve içeriği gereği kullanmaktadır. Öğrencilere derse katılımın önemini anlatmanın da etkili bir yöntem olmadığı, çeşitli yollarla öğrenciye ulaşmadan, yapılan nasihatlerin pek faydalı olamayacağı düşünülmektedir. Sonuç olarak şu söylenebilir ki öğretmenler öğrencilerin derse katılımını sağlamak için alışlagelen bazı yöntemlere başvurmakta ve bu konuda farklı, sınıfa ya da öğrenciye özel çalışmalara gayret göstermemektedirler.

Aynı soruda öğretmenlerin öğrencilerin derse katılımını artırmak için en az kullandıkları yöntemler ise bireysel ya da grup çalışmaları ile dersi öğrencilerin yürütmesidir. Öğrencinin aktif hale getirilmesinin önem taşıdığı ders ortamında bu yöntemlerin kullanılmaması düşündürücüdür. Bu durumun en önemli nedeni olarak öğretmenlerin öğretmen merkezli derslere alışık olmaları ve bunu daha kolay bulmaları gösterilebilir. Öğretmenlerin en sık kullandıklarını belirttikleri öğrenme öğretme yöntemleri de bunu desteklemektedir.

Öğretmen ve öğrencilerin seçmeli derslerinde kullanılan yöntemlerin hangi sıklıkta kullanıldığına ilişkin soruya verdikleri yanıtlar da birbirine paraleldir. Her iki gruba göre de anlatım ve soru cevap en çok kullanılan yöntemlerdir. Bu yöntemlerin kolay uygulanır olması tercih edilmelerinde en önemli neden olarak görülmektedir. Diğer yöntemlerin kullanım sıklığı ise çok azdır. Oysa Fidan' a göre (1986) "Sınıfta yürütülen öğrenme etkinliklerinin incelenmesi ve sürekli olarak değerlendirilmesi, eğitim sistemini ve programlarını geliştirme çalışmalarında daha gerçekçi yaklaşımların doğmasına neden olur. Sınıftaki davranış değiştirme işinin istenilen düzeyde oluşturulmasına ise, öğretmenin nasıl hareket edeceği konusunda talimatlar hazırlamaktan çok "öğrenciler için ne yapmalı?" sorusuna cevap verebilecek nitelikte çalışmaların yapılması ile ulaşılabilir."

Bu görüş iyi bir öğrenmede öğrencinin nasıl aktif hale getirilebileceğinin son derece önemli olduğunu, derslerin öğretmen merkezli değil öğrenci merkezli olarak yürütülmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Demirel'e göre de (Akt: Sözer, 1996,3) "çağdaş anlamda geliştirilmiş eğitim programlarının hedeflerine ulaşması büyük oranda programın uygulanma aşamasında temel alınan öğrenme modellerine ve stratejilerine bağlı olmaktadır. Buna bağlı olarak öğretmenlerin sınıf içinde kullandıkları öğretim yöntem ve tekniklerinin de bu model ve stratejilerle tutarlılık içinde olması gerekmektedir."

Öğretmenlere seçmeli derslerinde kullandıkları yöntem ve teknikleri belirlerken nelerin etkili olduğu da sorulmuştur. Dersin amaçlarının, dersin süresinin ve öğrencilerde oluşturulacak davranış değişikliğinin yöntem belirlemede en etkili olduğu görülmüştür. Denilebilir ki öğretmenler amaçlara ve öğrencilerdeki davranış değişikliğine en kısa, en

kolay ve en risksiz yoldan ulaşmaya çalışmaktadırlar. Anlatım ve soru cevap yöntemleri konuların yetişeceğinin garantisi olarak görülebilir. Öğretmenlerin, alışılmadık yöntemlerin kullanılmasının öğrencilere farklı geleceği ve başarıyı düşüreceği endişesine sahip oldukları düşünülmektedir. Yöntem belirlemede en az etkili bulunan “diğer öğretmenlerin kullandıkları yöntemleri kullanma” yanıtıdır. Tam aksine yanıtlar göstermektedir ki öğretmenlerin hemen hepsi diğer öğretmenlerin de kullandığı alışlagelmiş yöntemleri kullanma eğilimi içerisindeyler. Belki farkında olmadan, öğretmenler arası etkileşimden, bu yöntemler en fazla tercih edilenler olmuştur.

Öğretmenlerin ve öğrencilerin seçmeli derslerin değerlendirme süreçlerine ilişkin görüşleri de alınmıştır. Değerlendirme yapılırken en çok kullanılan teknikler “yazılı değerlendirme” ve “yazılı anlatım” olarak karşımıza çıkmaktadır. Güzel Konuşma ve Yazma dersi için yazılı anlatım elbette ki vazgeçilmezdir. Ancak diğer derslerde farklı değerlendirme tekniklerinin kullanılmasının öğrenci için faydalı olacaktır.

Öğrencilerin seçmeli derslerdeki başarılarına ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri benzerlik göstermektedir. Genel olarak öğrencilerin seçmeli derslerde başarılı olduğunu söylenebilir. Ancak öğrenci yanıtları incelenirse, öğrencilerin zorunlu derslerde seçmeli derslerden biraz daha az başarılı olduklarını düşündükleri görülür. Bunun ise zorunlu derslerin daha önemli olduğu ve daha çok çalışılması gerektiği görüşünden kaynaklandığını söyleyebiliriz.

Başarısız ya da az başarılı olarak değerlendiren öğretmen ve öğrenciler bunun nedeni olarak öğrencilerin aldıkları seçmeli dersi sevmemesini ve derslere motive olamamasını göstermiştir. Aslında her iki neden de öğretmenlerin ders işlenişinde yapacağı değişikliklerle giderilebilecek sorunlardandır. Ama bu değişiklikler yapılmamaktadır. Öğrenci başarısının genel olarak yüksek olması öğretmenlerin başarısı düşük öğrencileri ihmal etmesine neden olmuştur diyebiliriz.

Kullanılan değerlendirme yönteminin öğrenci başarısını etkileyip etkilemediği de araştırılan diğer bir konudur. Öğretmenlerin yarısından fazlası değerlendirme yöntemi değişince öğrenci başarısının da değiştiğini ifade etmiştir. Öğrenciler ise bazen değişiyor seçeneğinde yoğunlaşmışlardır. Bu soruyu öğretmenlerin daha objektif değerlendirdiği

düşünülmektedir. Çünkü sınavla ilgili başarıyı etkileyebilecek diğer faktörleri (soruların ya da konunun zorluğu kolaylığı gibi), öğrencilerin kişisel sorunları dışında, ancak öğretmen kontrol altında tutup değerlendirebilir.

Öğrencilerin en başarılı oldukları değerlendirme teknikler “objektif testler” ve “yazılılar” olarak karşımıza çıkmaktadır. En az başarılı olunan teknikler ise “yazılı anlatım” ve “sözlüler” olarak belirtilmiştir. Buradan öğrencilerin anlatım becerilerinin yetersiz olduğu sonucu çıkarılabilir. İlginçtir ki öğrencilerin ve özellikle öğretmenlerin daha başarılı olunduğunu vurguladığı objektif testler değerlendirmede çok az kullanılmaktadır. Aynı şekilde sık kullanılan bir teknik olan yazılı anlatım ise öğrencilerin en başarısız olduğu tekniklerden birisidir. Buradan öğretmenler öğrenci başarısını kullandıkları değerlendirme teknikleri ile kontrol etme yoluna gitmemektedir sonucu çıkarılabilir. Anlatım becerilerine yönelik değerlendirmelerin de çoğunlukla Güzel Konuşma ve Yazma dersinde kullanıldığı düşünülmektedir.

Öğretmenlerin öğrenci başarısını artırabilmek için konuları basit anlatmaya çalıştıkları, ders işlenişinde farklı yöntem ve teknikleri denedikleri, öğrencilerin derse katılımını artırmaya çalıştıkları ve sık tekrarlar yaptıkları belirlenmiştir. Öğretmenler başarıyı artırmak için sınavlarda kolay sormadıklarını ya da ölçme değerlendirme tekniğinde değişiklikler yapmadıklarını belirtmişlerdir. Bir önceki sorunun yanıtları da bunu desteklemektedir. Öğretmenler bu tür bir başarının gerçek bir başarı olamayacağı düşüncesi ile bu yollarla öğrenci başarısını artırmaya çalışmamaktadır denilebilir.

Bu çalışma ile araştırılmak istenen bir konu da seçmeli derslerde öğretmenlerden kaynaklanan sorunlar olup olmadığıdır. Öğretmenlerin mezuniyet branşları ve okuttukları seçmeli dersler karşılaştırıldığında 7 öğretmenin okuttuğu dersle hiçbir ilgisi bulunmayan bir bölümden mezun olduğu görülür. Bunun yanı sıra 5 öğretmen de branşı ile kısmen ilgili bir ders okutmaktadır. Bu öğretmenlerin dersin işlenişinde sıkıntıya düşmesi ya da daha çok çaba harcıyor olması kaçınılmazdır. Oysa öğretmenlerin seçmeli derslere diğer derslerden daha az çaba gösterdikleri düşünülmektedir. Bilgisayar dersi öğretmenleri dışındaki öğretmenlerin okuttukları başka dersler de bulunmaktadır. Öğretmenlerin asıl okuttukları derslerin bunlar olduğu, diğerlerinin idareten okutulduğu düşünülmektedir. Seçmeli ders öğretmenlerinin teftişleri de asıl branşlarında okuttukları

derslerde yapılmaktadır. Bu da seçmeli derslerin önemsenmemesinin bir nedeni olarak karşımıza çıkmaktadır.

Öğretmenlere bir seçmeli ders öğretmeni olarak kendilerini nasıl değerlendirdikleri sorulmuştur. Öğretmenlerin büyük bir bölümü branşları ile ilgili bir seçmeli ders okuttukları için sorun yaşamadıklarını belirtmişlerdir. Öte yandan branşı ile ilgisiz bir seçmeli ders okuttuğu için kendini yetersiz hisseden öğretmenlerin sayısı da (%13 her zaman; %19.3 bazen) azımsanmamalıdır. İnsanların kendi yetersizliklerini itiraf etmelerinin zorluğu da göz önüne alınırsa bu yanıtın seçmeli ders öğretmenlerini değerlendirmede önem kazandığı görülür. Kendini yetersiz bulan öğretmenler ile seçmeli dersi zorunluluktan okutan öğretmenlerin sayısı benzerlik göstermektedir. Doğal olarak öğretmenler iyi yapamadıklarını düşündükleri bir işi severek de yapamamaktadırlar. Derslerin dağıtımının gönüllülük değil zorunluluk esasına dayalı olmaması da ayrı bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.

Seçmeli dersler programı incelenecek olursa her derse ait amaçların, konuların ve açıklamaların yer aldığı görülür. Hedef davranışlara ise bilgisayar dersi dışında yer verilmemektedir. Açıklamalar bölümündeki bilgiler dersin işlenişine kısmen yardımcı olabilecek niteliktedir. Yalnızca ikinci yabancı dil derslerinde, öğrenme öğretme süreçlerinde yardımcı olabilecek bilgilere yer verilmektedir. Değerlendirme aşamasında öğretmenlere yardımcı olabilecek bilgiler yine seçmeli dersler programında ikinci yabancı dil dersleri dışında bulunmamaktadır. Öğretmenlere İlköğretim Seçmeli Dersler Programı'na ilişkin sorular da yöneltilmiştir. Öğretmenlerin büyük bir bölümü programda hedef davranışlara yer verildiğini belirtmektedir. Oysa seçmeli dersler programında çoğunlukla davranışlara yer verilmemektedir. Aynı şekilde dersin işlenişine ilişkin bilgiler bulunup bulunmadığı sorusuna öğretmenlerin azımsanamayacak bir bölümü "tamamen yer veriliyor" ya da "hiç yer verilmiyor" yanıtını vermiştir. Seçmeli dersler programında derslerin değerlendirme aşamasında öğretmenlere yardımcı olabilecek bilgiler bulunup bulunmadığına ilişkin yanıtların ise sadece %23' ü doğrudur. Öğretmenlerin bir yıl boyunca okuttukları dersler hakkında bu kadar bilgisiz olmaları önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Oysa seçmeli dersler öğretmenlerin daha gayretli olmaları gerektiği düşünülmektedir. Çünkü hem alanları dışında bir ders okutabilmekte hem de geliştirme çalışmaları ihmal edilmiş bir programı

uygulamaktadırlar. Yazılı kaynaklar ve ders kitaplarının da diğer derslere oranla yetersiz kaldığı da düşünülecek olursa öğretmenlerin işlerinin biraz daha zorlaştığı görülür.

Öte yandan öğretmenler seçmeli dersler programında hedef davranışların, derslerin eğitim öğretim ve değerlendirme süreçlerine ilişkin bilgilerin bulunması gerektiği konusunda fikir birliğine sahiptirler. Bu da programdan kaynaklanan bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuçlar

6.1.1. Birinci Alt Amaca İlişkin Sonuçlar

1.Okutulacak seçmeli dersler okul idaresi ve öğretmenler kurulu tarafından belirlenmektedir.

2.Öğretmen ve öğrenciler, okutulacak seçmeli dersler belirlenirken öğrenci görüşlerinin de alınması gerektiğini düşünmektedir.

3. Hem öğretmen hem de öğrenciler seçmeli derslerin öğrenciler için gerekli ve de yararlı olduğu görüşündedir.

4. Öğrenciler bazı okullarda bilgilendiriliyorken bazılarında ise bilgilendirilmemektedir. Öğretmen ve öğrenciler ise öğrencilerin seçmeli derslerle ilgili olarak bilgilendirilmeleri gerektiği görüşündedir.

5. Öğretmen ve öğrenciler seçmeli derslerin zorunlu derslerden daha zor olmadığı görüşünü paylaşmaktadır.

6. Seçmeli derslerin genel olarak verimli yürütülmediği düşünülmektedir.

7. Öğretmenlere göre seçmeli derslerin verimli yürütülmemesinin en önemli nedenleri; seçmeli ders anlayış ve felsefesinin anlaşılabilmesi, öğrencilerin istemedikleri dersleri alması ve öğrencilerin seçmeli dersleri ciddiye almamalarıdır. Öğrencilere göre en önemli nedenler ise; öğrencilerin seçmeli dersleri ciddiye almaması, istemedikleri seçmeli dersleri almaları ve dersi o alanda yetersiz öğretmenlerin vermesidir.

8. Okutulacak seçmeli dersler belirlenirken öğretmenlere göre en çok okulun koşulları ve olanakları; öğrencilere göre ise kendi ilgi ve istekleri dikkate alınmalıdır.

9. Öğrencilerin seçmeli derslerden beklentileri tamamen ya da kısmen karşılanabilmektedir. Beklentileri karşılanamayan öğrenciler ise bunun nedeni olarak yanlış beklentilere kapılmalarını, derslerde istedikleri etkinlik ve konulara yer verilmemesini göstermektedir.

10. Öğrenciler seçmeli derslerin bazılarını zorunluluktan bazılarını isteyerek ve severek almaktadır.

6.1.2. İkinci Alt Amaca İlişkin Sonuçlar

1. Öğretmenler, seçmeli derslerin öğrencilere ilgi alanları kazandırması, araştırma geliştirmeye teşvik etmesi ve günlük hayatta işe yarayabilecek pratik bilgi ve beceriler kazandırması gerektiğini düşünmektedir. Öğrenciler de seçmeli derslerin araştırmaya ve kendini geliştirmeye teşvik etmesi gerektiğini, günlük hayatta işe yarayabilecek pratik bilgi ve beceriler kazandırması gerektiğini ve genel kültür kazandırması gerektiğini düşünmektedir.

2. Öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre seçmeli dersler öğrencilere genel kültür ve günlük hayatta işe yarayabilecek pratik bilgi ve beceriler kazandırmaktadır.

3. Öğretmenler seçmeli dersler programı amaçlarının daha çok bilgi kazandırmaya yönelik olduğu; uygulamaya ve beceri kazandırmaya ilişkin amaçların yetersiz olduğu görüşündedir.

6.1.3. Üçüncü Alt Amaca İlişkin Sonuçlar

1. Öğretmenler seçmeli dersler içeriğinde gereksiz ayrıntılar bulunduğunu ve içeriğin güncelleştirilmesi gerektiğini düşünmektedir. Öğrenciler içeriğin daha kapsamlı olması ve güncelleştirilmesi gerektiği görüşündedirler.

2. Öğretmenler Tarım, İkinci Yabancı Dil ve Turizm derslerinin; öğrenciler Tarım, İkinci Yabancı Dil ve Drama derslerinin seçmeli dersler programında yer almasını istememektedir.

3. Öğretmen ve öğrenciler seçmeli ders çeşitlerini genel olarak yeterli ya da biraz yeterli bulmuşlardır.

4. Öğrencilerin bir öğretim yılı içerisinde alabildikleri seçmeli ders sayısı yeterli bulunmuştur.

5. Seçmeli derslerin haftalık ders saati genel olarak yeterli görülmektedir. Yeterli olmama nedeni olarak ise uygulama çalışmalarına ve çeşitli etkinliklere zaman ayrılamıyor olması gösterilmiştir.

6. Öğretmenler seçmeli derslerin senelik olarak okutulması gerektiği, öğrenciler ise dönemlik olarak okutulması gerektiği görüşündedirler.

6.1.4. Dördüncü Alt Amaca İlişkin Sonuçlar

1. Öğretmen ve öğrenciler çoğunlukla seçmeli derslerde kullanılabilecek yazılı kaynakların yetersiz olduğunu düşünmektedir.

2. Seçmeli dersler yürütülürken temel bir kaynak izlenip, yardımcı kaynaklar önerilmekte ve not tutturulmaktadır.

3. Seçmeli derslerde öğrencilerin derse katılımı genel olarak yeterlidir. Katılımın yetersiz olduğunu düşünen öğretmen ve öğrenciler ise bunu derse karşı ilgisizliğe, derisi önemsememeye ve derse motive olamamaya bağlamıştır.

4. Öğrenciler çoğunlukla seçmeli derslerde araç gereç kullanılmadığı görüşündedir. Bunun nedeni olarak da okulda araç gereçlerin olmayışı ve derslerde ihtiyaç duyulmamasını göstermişlerdir.

5. Öğretmenlere göre seçmeli derslerle ilgili çeşitli etkinlikler bazen düzenlenmektedir. Etkinlikleri düzenlemeyen öğretmenler çoğunlukla gerekli görmedikleri için düzenlememektedir. Öğrenciler ise genel olarak bu tür etkinliklerin düzenlenmediğini düşünmektedir.

6. Öğretmenler öğrencilerin derse katılımını artırmak için ders sırasında çeşitli sorular sormakta ve derse katılımın önemi hakkında öğrencilerle konuşmaktadır.

7. Seçmeli derslerin öğrenme öğretme süreçlerinde, en çok anlatım ve soru-cevap yöntemleri kullanılmaktadır.

8. Öğretmenler seçmeli derslerde kullanacakları yöntemleri belirlerken en çok dersin amaçları, dersin süresi ve öğrencilerde oluşturulmak istenen davranış değişikliği etkili olmaktadır.

6.1.5. Beşinci Alt Amaca İlişkin Sonuçlar

1. Seçmeli derslerde en çok kullanılan değerlendirme yöntemleri “yazılı” ve “yazılı anlatım” dır.

2. Genel olarak öğrenciler seçmeli derslerde başarılıdır. Öğrencilerin, başarısız olanlarının ise genellikle dersi sevmedikleri ya da derse yeterince motive olamadıkları düşünülmektedir.

3. Değerlendirme yöntemi değişince genel olarak öğrencilerin başarıları da değişmekte ya da bazen değişmektedir. Öğrencilerin en başarılı oldukları değerlendirme teknikleri objektif testler ve yazılılardır.

4. Öğretmenler öğrenci başarısını artırmak için en çok konuları basitçe anlatmakta, dersi işlerken farklı yöntem ve teknikler denemekte ve öğrencilerin derse katılımını artırmaya çalışmaktadırlar.

6.1.6. Altıncı Alt Amaca İlişkin Sonuçlar

1.Seçmeli ders öğretmenlerinin 27' si kendi branşında, 5' i branşı ile ilgili bir seçmeli ders okutmaktadır. Öğretmenlerin 7' si ise kendi branşı dışında bir seçmeli ders okutmaktadır.

2.Öğretmenlerin çoğunluğu okuttuğu dersle ilgili yeterli bilgiye sahip olduğu ve bu anlamda bir sorun yaşamadığı görüşündedir.

3.Öğretmenlerin okuttukları seçmeli ders programına ilişkin verdikleri yanıtlar program ile çelişmektedir. Buradan öğretmenlerin okuttukları seçmeli derslerle ilgili yeterli bilgiye sahip olmadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

4.Öğretmenler seçmeli dersler programında amaçların, davranışların, dersin işlenişine ve değerlendirme süreçlerine yardımcı olabilecek bilgilerin bulunmasını istemektedirler.

6.2. Öneriler

6.2.1. Araştırma Sonuçları ile İlgili Öneriler

1. Seçmeli dersleri okutacak öğretmenler branşları ya da o alandaki bilgi beceri düzeyleri dikkate alınarak titizlikle seçilmelidir.

2. Öğretmenin seçmeli dersi gönüllü ve isteyerek vermesi sağlanmalıdır.

3. Gerekiyorsa seçmeli dersi verecek olan öğretmene okutacağı derse ilişkin kısa bir eğitim verilmelidir. Bu eğitim il, ilçe ya da eğitim bölgesi çapında o alanda uzman biri tarafından verilebilir.

4. Öğrencilerin seçmeli dersleri istemeyerek almaları önlenmeye çalışılmalıdır. Bunun için okulun kaynakları artırılmalı, iki ders belirlenip öğrencilere en azından bu iki ders arasından bir seçim yaptırılmalıdır. Böylelikle öğrenci hem kendi kararlarını almayı öğrenecek hem de dersi kendisi seçtiği için daha kolay benimseyecektir.

5. Öğrenciler seçmeli derslerin genel felsefesi, amaçları, içeriği, seçilen dersler ve bu derslerin neden seçildiği konularında bilgilendirilmelidir. Böylece öğrencilerin yanlış beklentilere kapılmaları önlenecek ve öğrencinin o dersten daha yüksek düzeyde faydalanmasına yardımcı olunacaktır.

6. Hem öğretmen hem de öğrenciler yazılı kaynakları yetersiz bulduklarını ifade etmişlerdir. Seçmeli derslerde kullanılabilecek yazılı kaynaklar çoğaltılmalıdır.

7. Yeterli alt yapı oluşturulduktan ve olanaklar sağlandıktan sonra seçmeli ders çeşitleri artırılmalıdır. Ancak bu şekilde öğrencilerin, yaşları dolayısı ile de çeşitlenen, ilgileri doğrultusunda bir ders seçmeleri sağlanabilir.

8. Öğrenme öğretme sürecinde kullanılan yöntemler öğrenci başarısını ve derslerin verimliliğini direkt olarak etkilemektedir. Öğretmenler düz anlatım ve soru-cevap yöntemleri dışında yeni yöntemler kullanmaya yönlendirilmeli ve bu konuda mümkün olan her türlü destek sağlanmalıdır. Gerekirse öğretmenler bu konuda da bir eğitim sürecinden geçirilebilir.

9. Okul çapında seçmeli derslerde yapılan çalışmalar ile ilgili çeşitli etkinlikler ya da yarışmalar düzenlenmelidir. Bu şekilde öğrencilerin derse karşı ilgileri ve motivasyonları artırılabilir. Zaten öğrenciler bu tür etkinlikleri gerekli gördüklerini ifade etmişlerdir.

10. Seçmeli dersler programı yeniden gözden geçirilerek uygulamada en faydalı ve kullanışlı olabilecek hale getirilmelidir. İçerik en kısa zamanda güncelleştirilmelidir. İçerik ve amaçlar uygulama çalışmalarına olanak verebilecek şekilde düzenlenmelidir. Gerekirse öğretmenler programa ilişkin bir eğitimden geçirilmelidir.

6.2.2. Yapılacak Araştırmalara Yönelik Öneriler

1. Bu araştırma ile seçmeli derslerin genel bir değerlendirmesi yapılmıştır. Başka bir araştırma ile seçmeli dersler uygulamasındaki sorunlar net bir biçimde ortaya konarak bu sorunlara yönelik çözüm önerileri getirilebilir.

2. Bu çalışma ilköğretim düzeyinde yapılmıştır. Benzer bir çalışma da ortaöğretim düzeyinde yapılabilir.

3. Seçmeli dersler uygulamasında öğretmen ve öğrenciler kadar okul yöneticilerinin de etkili olduğu görülmüştür. Benzer bir çalışma, örnekleme okul yöneticileri de alınarak yapılabilir.

4. Seçmeli dersler programındaki derslerin her biri için ayrı çalışmalar yapılabilir. Böylelikle her seçmeli ders üzerinde derinlemesine çalışılarak sorunlara spesifik çözüm önerileri getirilebilir.

KAYNAKÇA

Akyüz, Yahya (1997), *Türk Eğitim Tarihi (6. Basım)*, İstanbul: İstanbul Kültür Üniversitesi Yayınları, No: 1

Alkan, Cevat (1984), *Eğitim Teknolojisi- Kavram, Kapsam, Süreç, Ortam, İşgören, Uygulama (2. Basım)*, Ankara: Yargıçoğlu Matbaası

Babad, Elisha, "Students Course selection: Differential Considerations for First and Last Course", *Research in Higher Education*, 2001: 469-492. Israel elisha@vms.huji.ac.il (Ebscohost, 2004)

Bilim ve Kültür Eserleri Dizisi- Atatürk Kitapları (1983), *Cumhuriyet Döneminde Eğitim*, İstanbul, MEB yayınları.

Demir, Ayhan (1995), "Akademik Danışmanların ve Öğrencilerin Akademik Değerlendirmelerinin Karşılaştırılması", *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, c.2. S.8.

Demir, Ayhan (1996), "Üniversitedeki Seçmeli Ders Uygulamasının Öğrenciler ve Öğretim Üyelerince Değerlendirilmesi", *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, c.2. S.7. ss. 24-31

Demir, Ayhan ; Ok, Ahmet (1996), "Orta Doğu Teknik Üniversitesindeki Öğretim Üye ve Öğrencilerinin Seçmeli Dersler Hakkındaki Görüşleri", *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, s.12. ss.121-125

Demirel, Özcan (1998), *"Eğitimde Program Geliştirme"*, Ankara: Kardeş Kitap ve Yayınevi

Fidan, Nurettin (1986), *Okulda Öğrenme ve Öğretme*, Ankara: Alkım Yayıncılık

Gözütok, F.D,(1998), *Program Hazırlama ve Geliştirme*, İlköğretim Müfettişleri Semineri Ders Notları, Ankara: A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi

Gültekin, Mehmet, (1997),“ Temel Eğitim İkinci Kademe İçin Alternatif Program Modelleri”, Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Gültekin, Mehmet, (1998), “Eğitim Sisteminde Bir kavşak Noktası: İlköğretim İkinci Basamak”, *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, c.8. s.1-2. ss.101-112

Gürkan,Tanju, (1993), “Zorunlu Eğitimde Öğretim Programları”, Zorunlu Temel Eğitim Sempozyumu(20-21 Mayıs 1993), Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

Kaya, Yahya Kemal (1981), *İnsan Yetiştirme Düzenimiz*, Ankara: Erk Basımevi.

Kıncal, Remzi Yavaş,(1990), “Okul Programlarının Dayandığı Temeller”, *Milli Eğitim Dergisi*, S. 97 .ss.56.

Kuzgun, Yıldız (1980),*Temel Eğitimde Öğrencileri Mesleğe yöneltme Sorunları ve Rehberlik*, Temel Eğitim ve sorunları, Ankara: TED Yayınları.

M.E.B. (1962), “Yedinci Milli Eğitim Şurası”,İstanbul: Milli Eğitim Basımevi

M.E.B. (1970), “Sekizinci Milli Eğitim Şurası ”, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi

M.E.B.(1974), “Dokuzuncu .Milli Eğitim Şurası”, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi

M.E.B. (1982), “Onuncu Milli Eğitim Şurası ”, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi

M.E.B. (1987), “Milli Eğitim Temel Kanunu İle İlköğretim ve Eğitim Kanunu”, Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları

M.E.B.(Eylül 1998), “İlköğretim Okulu Seçmeli Dersleri”, *Tebliğler Dergisi* (2492), Ankara: MEB Yayınları.

Nam, Sang-Joon, “Enviromental Education in Primary and Secondary Schools in Korea: Current Developments and Future Agendas”, *Enviromental Education Research*, 1995: 109. <http://search.epnet.com/direct.asp?an>, (Akademic Search Premier, 2004)

Oğuz, O.; Oktay, A; Ayhan, H.(2001), *21. Yüzyılda Eğitim ve Türk Eğitim Sistemi (1. Basım)*, İstanbul: Sedar Eğitim Araştırma Yayıncılık

Özğüven, İbrahim Ethem, (2000), *Çağdaş Eğitimde Psikolojik Danışma ve Rehberlik*, Ankara:PDREM (Psikolojik Danışma ve Rehberlik Eğitim Merkezi) Yayınları

Paykoç F.; İçöz N; Zorba E,(1989), "ODTÜ Lisans Programında Verilen Teknik Nitelikte Olmayan Seçmeli Derslerle İlgili Bir Çalışma" (Yayınlanmamış ODTÜ Eğitim Fakülte Kurulu Komisyon Raporu), *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, s.12. ss.121-125

Senemoğlu, Nuray (2001), *Gelişim Öğrenme ve Öğretim- Kuramdan Uygulamaya (3. Basım)*, Ankara: Gazi Kitabevi

Sözer, Ersan (1996), "Türk Eğitim Sisteminde Öğrenci Akışının Düzenlenmesi", *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6, 1, ss 1-15.

Varış, Fatma (1988), *Eğitimde Program Geliştirme Teori ve Teknikler (4.Basım)*, Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, No:157

Varış, Fatma (1996), *Eğitimde Program Geliştirme Teori ve Teknikler (6.Baskı)*, Ankara:Alkım Kitapçılık Yayıncılık

Vural, Mehmet (2000), *En Son Değişiklikleriyle İlköğretim Programı- Sekiz Yılın Tamamı ve Bütün Dersler (5. Basım)*, Erzurum: Yakutiye Yayıncılık.

Yavuzer, Haluk (1990), *Çocuk Psikolojisi (5. Basım)*, İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yörükoğlu, Atalay (1987), *Çocuk Ruh Sağlığı (13. Baskı)*, Ankara: Doğu Matbaası.

Yörükoğlu, Atalay (1996), *Gençlik Çağı Ruh Sağlığı ve Sorunları (9. Baskı)*, İstanbul: Özgür Yayınları.

EK I. ÖĞRETMENLER İÇİN ANKET FORMU

Değerli Öğretmenler,

Seçmeli dersler programı uygulamasındaki sorunların belirlenmesi amacı ile hazırlanan bu anket kişisel bilgilerinizle ilgili ve seçmeli derslerle ilgili olmak üzere iki ana bölümden oluşmaktadır.

Ankete vereceğiniz cevaplar araştırma sonuçlarını etkileyeceği için sorulara içtenlikle cevap vermeniz son derece önemlidir. Anket sonuçları sadece bilimsel amaçla kullanılacaktır. Bu nedenle anket formuna isminizi yazmanız gerekmemektedir.

Zaman ayırdığınız ve yardımlarınız için şimdiden teşekkür ederim.

Bilge Sonay TAŞ
Ç.Ü.Sosyal Bilimler Enstitüsü
Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı

A. KİŞİSEL BİLGİLER

Aşağıda kişisel bilgilerinize ilişkin toplam 5 soru bulunmaktadır. Noktalı bölümleri yazarak, parantezli bölümleri ise durumunuza uygun olarak (X) işareti ile belirtiniz.

1. Cinsiyetiniz: 1. ()Kadın 2. ()Erkek

2. Meslekteki görev süreniz:

1. () 0-5 yıl
2. () 5-10 yıl
3. () 10-15 yıl
4. () 15-20 yıl
5. () 20 ve üzeri

3. Mezun olduğunuz eğitim kurumu:

1. () Açık öğretim önlisans
2. () Eğitim Enstitüsü
3. () Eğitim Fakóltesi
4. () Fen Edebiyat Fakóltesi
5. () Öğretmen Okulu
6. () Teknik Eğitim Fakóltesi
7. () Diğer (yazınız)

4. Branşınız:.....

5. Okuttuğunuz seçmeli dersin adı:

1. () Drama
2. () Tarım
3. () Yerel El Sanatları
4. () Bilgisayar
5. () Güzel Konuşma ve Yazma
6. () İkinci Yabancı Dil
7. () Turizm

B. SEÇMELİ DERSLERLE İLGİLİ SORULAR

Bu bölümde seçmeli derslerle ilgili toplam 46 soru yer almaktadır. Size uygun seçeneği (X) ile işaretleyiniz. Seçeneklerin dışında düşünceleriniz var ise lütfen belirtiniz.

1. Okutulacak seçmeli dersleri kim ya da kimler belirlemektedir ?

- () 1. Öğretmenler kurulu
 () 2. Okul idaresi
 () 3. Okul idaresi ve öğretmenler kurulu
 () 4. Okul idaresi ve veliler
 () 5. Öğrenciler
 () 6. Veliler
 () 7. Öğrenciler, öğretmenler, veliler, okul idaresi birlikte.
 () 8. Bunların dışında.....

2. Eğer okutulacak seçmeli dersler belirlenirken öğrencilerin fikri alınmıyorsa alınması gerektiğini düşünüyor musunuz?

- () 1 Alınmalı () 2 Bazen alınmalı () 3 Alınmamalı

3. Sizce okutulacak seçmeli dersler belirlenirken aşağıdaki seçenekler hangi oranda dikkate alınmalıdır? (X) ile işaretleyiniz.

	Çok	Biraz	Hiç
1.Okulun şartları ve olanakları			
2.Çevrenin yapısı ve ihtiyaçları			
3.Öğrenci gereksinimleri			
4.Öğrencinin ilgi ve isteği			
5.Dersi verecek öğretmen olup olmaması			
6.Bunların dışında.....			

4. Sene başında öğrencilere alacakları seçmeli ders ya da derslerin özellikleri, amaçları, işlenecek konular hakkında bilgi veriliyor mu ?

() 1. Veriliyor () 2. Az veriliyor () 3. Verilmiyor

5. Eğer verilmiyorsa verilmesi gerektiğini düşünüyor musunuz ?

() 1. Verilmeli () 2. Biraz verilmeli () 3 Verilmemeli

6. Seçmeli dersler uygulamasını gerekli buluyor musunuz ?

() 1. Gerekli () 2. Biraz gerekli () 3. Gerekli değil

7. Seçmeli dersler uygulamasını yararlı buluyor musunuz?

() 1. Yararlı () 2. Biraz yararlı () 3. Yararlı değil

8. Seçmeli dersler uygulaması sizce nasıl yürütülmektedir?

() 1. Verimli yürütüldüğünü düşünüyorum.
 () 2. Verimli yürütülmediğini düşünüyorum.
 () 3. Kısmen verimli yürütüldüğünü düşünüyorum.

9. Verimli yürütülmediğini düşünüyorsanız sizce bunun nedeni nedir ?

	Katılıyorum	Biraz katılıyorum	Katılmıyorum
1. Öğrenciler istemedikleri dersi alıyor.			
2. Öğrenciler dersi bilinçsizce seçiyor.			
3. Zorunluluklar nedeniyle dersi o alanda yeterli olmayan öğretmenler veriyor.			
4. Seçmeli dersler öğrencilerce ciddiye alınmıyor.			
5. Seçmeli dersler öğretmenlerce ciddiye alınmıyor.			
6. Seçmeli ders anlayış ve felsefesi yeterince anlaşılamıyor.			
7. Okula uygun dersler okutulmuyor.			
8. Öğrenciye uygun dersler okutulmuyor.			
9. Çevreye uygun dersler okutulmuyor.			
10. Bunların dışında.....			

10. Okuttuğunuz seçmeli ders öğretmeni olarak aşağıdakilerden hangileri sizin için ne derecede doğrudur?

	Her zaman doğru	Bazen doğru	Doğru değil
1.Branşım ile ilgili bir seçmeli dersi okuttuğum için önemli bir sorun yaşamıyorum			
2.Branşım ile ilgili olmayan bir seçmeli dersi okuttuğum için kendimi bazen yetersiz hissediyorum.			
3.Branşım değil ama yeterli bilgiye sahibim.			
4.Dersin uygulamalı olarak yürütülmesi gereği beni çok yoruyor			
5.Ders öncesi hazırlıklar fazla vaktimi alıyor			
6.Derste alışık olmadığım yöntem ve teknikleri kullanmam gerektiğinden zorlanıyorum.			
7.Bu dersi zorunluluktan okutuyorum.			
8.Bunların dışında.....			

11. Size göre seçmeli dersler öğrencilere aşağıdaki davranışlardan hangisini ne derecede kazandırmalıdır ? (X) ile işaretleyiniz.

	Katılıyorum	Biraz katılıyorum	Katılmıyorum
1.Araştırmaya ve kendini geliştirmeye teşvik etmeli			
2.Genel kültür kazandırmalı			
3.Meslek seçimine katkıda bulunmalı			
4.Kişilik ve sosyal ilişkileri geliştirmeli			
5.Günlük hayatta işe yarayacak pratik bilgi ve beceriler kazandırmalı			
6.Mevcut dersleri takviye etmeli			
7.Özel ilgi alanlarını geliştirmeli			
8.Bunların dışında			

12. Şu an uygulanmakta olan seçmeli dersler programı öğrencilere aşağıdaki davranışlardan hangisini ne derecede kazandırmaktadır? (X) ile işaretleyiniz.

	Katılıyorum	Biraz katılıyorum	Katılmıyorum
1.Araştırmaya ve kendini geliştirmeye teşvik ediyor.			
2.Genel kültür kazandırıyor.			
3.Meslek seçimine katkıda bulunuyor.			
4.Kişilik ve sosyal ilişkileri geliştiriyor			
5.Günlük hayatta işe yarayacak pratik bilgi ve beceriler kazandırıyor			
6.Mevcut dersleri takviye ediyor			
7.Özel ilgi alanlarını geliştiriyor			
8.Bunların dışında (Lütfen belirtiniz)....			

13. Seçmeli ders ile öğrenciye kazandırılacak hedef davranışlara ilköğretim programında yer veriliyor mu?

() 1.Tamamen veriliyor

() 2.Kısmen veriliyor

() 3. Verilmiyor

14. Seçmeli ders programındaki amaçları nasıl değerlendiriyorsunuz?

	Katılıyorum	Biraz katılıyorum	Katılmıyorum
1.Kazandırılacak davranışlar net bir biçimde belirtilmemiştir.			
2.Amaçlar daha çok bilgi kazandırmaya yöneliktir			
3.Amaçlar daha çok beceri kazandırmaya yöneliktir			
4.Amaçlar daha çok değer ve tutum kazandırmaya yöneliktir			
5.Uygulamaya ve beceri geliştirmeye ilişkin amaçlar yetersizdir.			
6.Duyuşsal alanla ilgili amaçlar ihmal edilmiştir.			
7.Amaçlar okutulacak sınıf seviyesinin altındadır.			
8.Amaçlar okutulacak sınıf seviyesinin üstündedir.			
9.Bunların dışında.....			

15. Seçmeli derslerin içeriğini nasıl buluyorsunuz?

	Katılıyorum	Biraz katılıyorum	Katılmıyorum
1. Gereksiz ayrıntılarla doludur.			
2. Yetersiz buluyorum, daha kapsamlı olmalı			
3. İçerik güzel hazırlanmış			
4. İçerik amaçlara uygun değil			
5. Güncelleştirilmesi gerekiyor			
6. Bunların dışında.....			

16. Aşağıda seçmeli derslerin listesi verilmiştir. Bu listedeki derslerden programda yer almasını istemedikleriniz varsa (X) ile işaretleyiniz.

- () 1. Drama
- () 2. Tarım
- () 3. Yerel El Sanatları
- () 4. Bilgisayar
- () 5. Güzel Konuşma ve Yazma
- () 6. İkinci Yabancı Dil
- () 7. Turizm

17. Seçmeli ders çeşitlerini nasıl buluyorsunuz ?

- () 1. Yeterli () 2. Kısmen yeterli () 3. Yetersiz

18. Öğrencilerin bir yıl içinde alabildikleri seçmeli ders sayısını nasıl buluyorsunuz?

- () 1. Yeterli () 2. Kısmen yeterli () 3. Yetersiz

19. Seçmeli dersler hangi şekilde okutulmalıdır?

- () 1. Dönemlik ders olarak okutulmalıdır
- () 2. Senelik ders olarak okutulmalıdır.

20. Seçmeli derslerin haftalık ders saati hakkında ne düşünüyorsunuz?

- () 1. Yeterli () 2. Kısmen yeterli () 3. Yetersiz

21. Yetersiz olduğunu düşünüyorsanız sizce bunun en önemli nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- () 1. Konuları yetiştiremiyorum
 () 2. Uygulama çalışmalarına ağırlık vermek istiyorum.
 () 3. Öğrenci istekleri doğrultusunda etkinlikler yaptırmak istiyorum.
 () 4. Tekrarlarla konuları pekiştirmek istiyorum.
 () 5. Bunların dışında.....

22. Seçmeli derslerde ders kitabı olarak kullanabileceğiniz yazılı kaynakları nasıl değerlendiriyorsunuz?

- () 1. Yeterli () 2. Kısmen yeterli () 3. Yetersiz

23. Seçmeli dersinizde izlediğiniz bir ders kitabı var mı?

- () 1. Evet () 2. Hayır

24. Dersinizi ne şekilde yürütüyorsunuz ?

- () 1. Temel bir kaynak izliyor ve yardımcı kaynaklar öneriyorum.
 () 2. Öğrencilere not tutturuyorum.
 () 3. Teksir ya da fotokopi veriyorum.
 () 6. Bunların dışında.....

25. Dersinizi işlerken aşağıdaki yöntemleri hangi sıklıkta kullanıyorsunuz? (X) ile işaretleyiniz.

	Daima	Sık sık	Ara sıra	Hiç
1. Anlatım				
2. Soru-cevap				
3. Tartışma				
4. Problem çözme				
5. Uygulamalı yöntemler (deney,drama vs.)				
6. Bireysel çalışmalar				
7. Grup çalışmaları				

26. Yönteminizi belirlerken aşağıdakilerden hangisi ne derece etkili olmaktadır?

	Etkili	Biraz etkili	Etkili değil
1.Dersin amaçları			
2.Diğer öğretmenlerin kullandığı yöntemleri kullanma eğilimim			
3.Dersin süresi			
4.Okulun fiziki olanakları			
5.Yöntemin maliyeti			
6.Öğrenci sayısı			
7.Dersin özelliği			
8.Öğrencilerde oluşturulmak istenen davranış değişikliği			
9.Bunların dışında.....			

27. Öğrencilerin derse katılımlarını sağlamak için aşağıdaki yöntemlere ne derece yer veriyorsunuz?

	Daima	Sık sık	Arasıra	Hiç
1. Ders sırasında sorular soruyorum.				
2. Dersi değişik materyallerle destekliyorum.				
3. Uygulamaya dönük etkinlikler düzenliyorum.				
4. Grup çalışmasıyla konuyu öğrencilere anlattırıyorum.				
5. Bireysel çalışmalarla konuyu öğrencilere anlattırıyorum.				
6. Derse katılmalarının önemi hakkında onlarla konuşuyorum.				
7. Bunların dışında.....				

28. Öğrencilerinizin dersinizin işlenmesine katılımları nasıldır?

()1.Yeterli

()2.Yetersiz

()3.Kısmen yeterli

29. Öğrencilerin derse katılımlarını yetersiz buluyorsanız bunun en önemli nedeni sizce nedir?

- ()1. Öğrencilerin ilgisizliği
- ()2. Öğrencilerin dersi önemsememesi
- ()3. Dershanenin fiziki yetersizliği
- ()4. Öğrencilerin motive olamaması
- ()5. Verilen bilgilerin çağdaş ve güncel olmaması
- ()6. Sınıfların kalabalık oluşu
- ()7. Bunların dışında.....

30. Dersinizde çeşitli araç gereçler kullanıyor musunuz?

- ()1.Evet
- ()2.Hayır
- ()3.Kısmen

31. Derslerinizde araç gereç kullanmıyorsanız bunun nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- ()1. Araç gereçlerin okulda olmayışı
- ()2. Araç gereçleri kullanmada bilgi eksikliği
- ()3. Sınıf mevcutlarının fazla oluşu
- ()4. Dersinizde araç gerece ihtiyaç duyulmaması
- ()5. Bunların dışında.....

32. Dersinizde yıl boyunca yaptığınız çalışmalar ile ilgili okul çapında çeşitli etkinlikler düzenliyor musunuz?

- ()1.Evet
- ()2.Hayır

33. Cevabınız hayır ise bunun en önemli nedeni nedir?

- ()1. Gerekli görmüyorum.
- ()2. Maddi olanaksızlıklar nedeniyle yapamıyorum.
- ()3. Yönetici, öğretmen ve veliler ile koordinasyon sağlayamıyorum.
- ()4. Bunların dışında.....

34. İlköğretim programında dersinizin işlenişinde size yardımcı olabilecek çeşitli bilgiler var mı?

- ()1.Evet
- ()2.Hayır
- ()3.Kısmen

35. İlköğretim programında dersinizin işlenişinde size yardımcı olabilecek çeşitli bilgiler olmalı mı?

- () 1. Olmalı () 2. Kısmen olmalı () 3. Olmamalı

36. Diğer derslere göre seçmeli dersleri nasıl değerlendirirsiniz ?

- () 1. Diğer derslerden daha kolay olduğunu düşünüyorum.
 () 2. Diğer derslerden daha zor olduğunu düşünüyorum.
 () 3. Diğer derslerden daha kolay yada daha zor olmadığını düşünüyorum.
 () 4. Bazı seçmeli derslerin daha kolay, bazılarının daha zor olduğunu düşünüyorum

37. Öğrencilerin seçmeli derslerdeki başarı durumları nasıldır?

- () 1. Başarılı () 2. Az başarılı () 3. Başarısız

38. Öğrencilerin başarısı düşükse bunun en önemli nedeni sizce nedir?

- () 1. Öğrencilerin dersleri sevmemesi
 () 2. Öğrencilerin derslere yeterince motive olamaması
 () 3. Çeşitli araç gereçlerin kullanılmaması
 () 4. Derse ve öğrenciye uygun çeşitli etkinliklerin düzenlenmemesi
 () 5. Bunların dışında.....

39. Öğrencilerin başarısı yüksek ise bunun en önemli nedeni sizce nedir?

- () 1. Öğrencilerin dersleri sevmesi
 () 2. Öğrencilerin derslere yeterince motive olması
 () 3. Çeşitli araç gereçlerin kullanılması
 () 4. Derse ve öğrenciye uygun çeşitli etkinliklerin düzenlenmesi
 () 5. Bunların dışında.....

40. Öğrencilerinizin başarısını artırmak için neler yapıyorsunuz?

(En çok üç seçenek işaretleyiniz.)

- () 1. Konuları basitçe anlatmaya çalışıyorum.
 () 2. Dersi işlerken farklı yöntem ve teknikler deniyorum.
 () 3. Öğrencilerin derse katılımlarını artırmaya çalışıyorum.
 () 4. Ölçme değerlendirme tekniğinde değişiklikler yapıyorum.
 () 5. Sınavlarda kolay sorular soruyorum
 () 6. Yarışma ve ödüller ile öğrencileri motive etmeye çalışıyorum.
 () 7. Sık sık tekrar yapıyorum.
 () 8. Bunların dışında.....

41. Öğrenci başarısını değerlendirirken aşağıdaki teknikleri hangi sıklıkta kullanıyorsunuz?
 İşaretleyiniz.

	Daima	Sık sık	Arasıra	Hiç
1. Objektif testler (Çoktan seçmeli, D/Y vs)				
2. Yazılı				
3. Yazılı anlatım				
4. Sözlü				
5. Ödev ya da proje				
6. Bunların dışında.....				

42. Ölçme ve değerlendirme yönteminde yapılan değişiklikler (yazılı, sözlü vb.) öğrenci başarısını etkiliyor mu?

- () 1. Evet () 2. Hayır () 3. Bazen

43. Aşağıdaki değerlendirme yöntemlerinin hangisinde öğrencileriniz daha başarılı oluyor?

- () 1. Objektif testler (çoktan seçmeli, Doğru/ yanlış vs.)
 () 2. Yazılı
 () 3. Yazılı anlatım
 () 4. Sözlü
 () 5. Ödev ya da proje

44. Programda, değerlendirme aşamasında size yol gösterici olabilecek bilgi veya yöntemler var mı ?

()1.Evet

()2.Hayır

()3.Kısmen

45. Programda, değerlendirme aşamasında size yol gösterici olabilecek çeşitli bilgi veya yöntemler olmalı mı?

()1.Evet

()2.Hayır

46. Bu ankette belirtilmeyen ancak belirtmek istediğiniz konular var ise lütfen aşağıdaki bölüme bu konuları belirtiniz.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

EK II. ÖĞRENCİLER İÇİN ANKET FORMU

Sevgili Öğrenciler ,

Seçmeli dersler programı uygulamasındaki sorunların belirlenmesi amacı ile hazırlanan bu anket kişisel bilgilerinizle ilgili ve seçmeli derslerle ilgili olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır.

Ankete vereceğiniz cevaplar araştırma sonuçlarını etkileyeceği için sorulara içtenlikle cevap vermeniz son derece önemlidir. Anket sonuçları sadece bilimsel amaçla kullanılacaktır. Bu nedenle anket formuna isminizi yazmanız gerekmemektedir.

Zaman ayırdığınız ve yardımlarınız için şimdiden teşekkür ederim.

Bilge Sonay TAŞ
Ç.Ü.Sosyal Bilimler Enstitüsü
Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı

A. KİŞİSEL BİLGİLER

Aşağıda kişisel bilgilerinize ilişkin 4 soru bulunmaktadır. Noktalı bölümleri yazarak, parantezli bölümleri ise durumunuza uygun olarak (X) işareti ile belirtiniz.

1. Cinsiyetiniz: 1. ()Kadın 2. ()Erkek

2. Yaşınız:

3. Şu ana kadar almış olduğunuz seçmeli dersler hangileridir ?

- ()1. Drama
- ()2. Tarım
- ()3. Yerel El Sanatları
- ()4. Bilgisayar
- ()5. Güzel Konuşma ve Yazma
- ()6. İkinci Yabancı Dil
- ()7. Turizm

4. Şu an almakta olduğunuz seçmeli ders ya da dersler hangileridir ?

- ()1. Drama
- ()2. Tarım
- ()3. Yerel El Sanatları
- ()4. Bilgisayar
- ()5. Güzel Konuşma ve Yazma
- ()6. İkinci Yabancı Dil
- ()7. Turizm

B. SEÇMELİ DERSLERLE İLGİLİ SORULAR

Bu bölümde seçmeli derslerle ilgili 39 soru yer almaktadır. Size uygun seçeneği (X) ile işaretleyiniz. Seçeneklerin dışında düşünceleriniz var ise lütfen belirtiniz.

1. Okuyacağınız seçmeli dersleri kim ya da kimler belirlemektedir ?

- () 1. Öğretmenler kurulu
 () 2. Okul idaresi
 () 3. Okul idaresi ve öğretmenler kurulu
 () 4. Okul idaresi ve veliler
 () 5. Öğrenciler
 () 6. Veliler
 () 7. Okul idaresi, öğretmenler, öğrenciler, veliler birlikte
 () 8. Bunların dışında.....

2. Eğer okuyacağınız seçmeli dersler belirlenirken fikriniz alınmıyorsa alınması gerektiğini düşünüyor musunuz?

- () Alınmalı () Bazen alınmalı () Alınmamalı

3. Sizce okutulacak seçmeli dersler belirlenirken aşağıdaki seçenekler ne derece dikkate alınmalıdır? (X) ile işaretleyiniz.

	Çok	Biraz	Hiç
1. Okulun şartları ve olanakları			
2. Çevrenin yapısı ve ihtiyaçları			
3. Öğrenci gereksinimleri			
4. Öğrencinin ilgi ve isteği			
5. Dersi verecek öğretmen olup olmaması			
6. Bunların dışında.....			

4. Seçmeli dersler uygulamasını gerekli buluyor musunuz ?

() 1. Gerekli () 2. Biraz gerekli () 3. Gerekli değil

5. Seçmeli dersler uygulamasını yararlı buluyor musunuz?

() 1. Yararlı () 2. Biraz yararlı () 3. Yararlı değil

6. Seçmeli dersler uygulaması sizce nasıl yürütülmektedir?

() 1. Verimli yürütüldüğünü düşünüyorum.
 () 2. Verimli yürütülmediğini düşünüyorum.
 () 3. Kısmen verimli yürütüldüğünü düşünüyorum.

7. Verimli yürütülmediğini düşünüyorsanız sizce bunun nedeni nedir ?

	Katılıyorum	Biraz katılıyorum	Katılmıyorum
1. Öğrenciler istemedikleri dersi alıyor.			
2. Öğrenciler dersi bilinçsizce seçiyor.			
3. Zorunluluklar nedeniyle dersi o alanda yeterli olmayan öğretmenler veriyor.			
4. Seçmeli dersler öğrencilerce ciddiye alınmıyor.			
5. Seçmeli dersler öğretmenlerce ciddiye alınmıyor.			
6. Seçmeli ders anlayış ve felsefesi yeterince anlaşılamıyor.			
7. Okula uygun dersler okutulmuyor.			
8. Öğrenciye uygun dersler okutulmuyor.			
9. Çevreye uygun dersler okutulmuyor.			
10. Bunların dışında.....			

8. Aldığınız seçmeli dersler o dersten beklentilerinize cevap verebiliyor mu ?

() 1. Verebiliyor () 2. Biraz verebiliyor () 3. Hiç veremiyor

9. Beklentilerinize cevap veremediğini düşünüyorsanız bunun en önemli nedeni nedir ?

- () 1. Derslerle ilgili yeterli bilgi olmadıgından yanlış beklentilere kapılıyorum.
- () 2. O derste öğrenmem gerektiğini düşündüğüm konular derslerimizde yer almıyor.
- () 3. Yapılmasını istediğim etkinliklere yer verilmiyor.
- () 4. Ders konuları gerektiği gibi işlenmiyor.
- () 5. Bunların dışında.....

10. Beklentilerinize cevap verebildiğini düşünüyorsanız bunun en önemli nedeni nedir ?

- () 1. Derslerle ilgili yeterli bilgiye sahip olduğum için o derste neyi bulabileceğimi biliyorum.
- () 2. O derste öğrenmem gerektiğini düşündüğüm konular derslerimizde yer alıyor.
- () 3. Yapılmasını istediğim etkinliklere yer veriliyor.
- () 4. Ders konuları gerektiği gibi işleniyor.
- () 5. Bunların dışında.....

11. Sene başında sizlere, okuyacağınız seçmeli ders ya da derslerin özellikleri, amaçları, işleyeceğiniz konular hakkında bilgi veriliyor mu ?

- () 1. Veriliyor () 2. Biraz veriliyor () 3. Verilmiyor

12. Sene başında sizlere, okuyacağınız seçmeli ders ya da derslerin özellikleri, amaçları, işleyeceğiniz konular hakkında bilgi verilmesi gerektiğini düşünüyor musunuz ?

- () 1. Verilmeli () 2. Biraz verilmeli () 3. Verilmemeli

13. Diğer derslere göre seçmeli dersleri nasıl değerlendirirsiniz ?

- () Diğer derslerden daha kolay olduğunu düşünüyorum.
- () Diğer derslerden daha zor olduğunu düşünüyorum.
- () Diğer derslerden daha kolay yada daha zor olmadığını düşünüyorum.
- () Bazı seçmeli derslerin daha kolay, bazılarının daha zor olduğunu düşünüyorum.
- () Bunların dışında.....

14. Seçmeli dersleri niçin alıyorsunuz ?

- () Zorunlu olduğun için alıyorum.
 () İsteyerek alıyorum.
 () Bazı seçmeli dersleri isteyerek bazılarını zorunlu olduğum için alıyorum.
 () Bunların dışında.....

15. Size göre seçmeli dersler sizlere aşağıdaki davranışlardan hangisini ne oranda kazandırmalıdır ? (X) ile işaretleyiniz.

	Katılıyorum	Biraz katılıyorum	Katılmıyorum
Araştırmaya ve kendini geliştirmeye teşvik etmeli			
Genel kültür kazandırmalı			
Meslek seçimine katkıda bulunmalı			
Kişilik ve sosyal ilişkileri geliştirmeli			
Günlük hayatta işe yarayacak pratik bilgi ve beceriler kazandırmalı			
Mevcut dersleri takviye etmeli			
Özel ilgi alanlarını geliştirmeli			
Bunların dışında.....			

16. Şu an uygulanmakta olan seçmeli dersler programı sizlere aşağıdaki davranışlardan hangisini ne oranda kazandırmaktadır? (X) ile işaretleyiniz.

	Katılıyorum	Biraz katılıyorum	Katılmıyorum
Araştırmaya ve kendini geliştirmeye teşvik ediyor.			
Genel kültür kazandırıyor.			
Meslek seçimine katkıda bulunuyor.			
Kişilik ve sosyal ilişkileri geliştiriyor			
Günlük hayatta işe yarayacak pratik bilgi ve beceriler kazandırıyor			
Mevcut dersleri takviye ediyor			
Özel ilgi alanlarını geliştiriyor			
Bunların dışında.....			

17. Okuduđunuz seçmeli derslerin içeriğini nasıl buluyorsunuz?

	Katılıyorum	Biraz katılıyorum	Katılmıyorum
Gereksiz ayrıntılarla dolu olduğunu düşünüyorum			
Yetersiz buluyorum,daha kapsamlı olmalı			
İçerik güzel hazırlanmış			
Amaçlarla içeriğin tutarlı olmadığını düşünüyorum			
Sık sık gözden geçirilip güncelleştirilmesi gerektiğini düşünüyorum			
Bunların dışında			

18. Aşağıda seçmeli derslerin listesi verilmiştir. Bu listedeki derslerden programda yer almasını istemedikleriniz varsa (X) ile işaretleyiniz.(En çok iki seçenek işaretleyiniz.)

- () 1. Drama
 () 2. Tarım
 () 3. Yerel El Sanatları
 () 4. Bilgisayar
 () 5. Güzel Konuşma ve Yazma
 () 6. İkinci Yabancı Dil
 () 7. Turizm

19. Alabileceđiniz seçmeli ders çeşitlerini nasıl buluyorsunuz ?

- () Yeterli () Biraz yeterli () Yetersiz

20. Bir yıl içinde alabildiğiniz seçmeli ders sayısı konusunda ne düşünüyorsunuz?

- () Yeterli () Biraz yeterli () Yetersiz

21. Okuduđunuz seçmeli derslerin haftalık ders saati hakkında ne düşünüyorsunuz?

- () Yeterli () Biraz yeterli () Yetersiz

22. Yetersiz olduğunu düşünüyorsanız bunun en önemli nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- ()1. Konuları çok hızlı geçiyoruz.
- ()2. Uygulama çalışmalarına vakit ayıramıyoruz.
- ()3. Yapmak istediğimiz etkinliklere zaman kalmıyor.
- ()4. Tekrarlarla konuları pekiştirmek istiyoruz.
- ()5. Bunların dışında.....

23. Seçmeli dersler hangi şekilde okutulmalıdır?

- ()1. Dönemlik ders olarak okutulmalıdır
- ()2. Senelik ders olarak okutulmalıdır.

24. Seçmeli derslerinizde ders kitabı olarak kullanabileceğiniz yazılı kaynakları nasıl değerlendiriyorsunuz?

- ()1.Yeterli
- ()2. Kısmen yeterli
- ()3. Yetersiz

25. Seçmeli derslerinizde izlediğiniz bir ders kitabı var mı?

- ()1.Evet
- ()2.Hayır
- ()3.Kısmen

26. Seçmeli dersleriniz genellikle ne şekilde yürütülüyor ?

- ()1.Temel bir kaynak izleniyor ve yardımcı kaynaklar öneriliyor.
- ()2. Not tutturuluyor.
- ()3.Teksir ya da fotokopi veriliyor.
- ()4.Bunların dışında.....

27. Seçmeli dersleriniz işlenirken aşağıdaki yöntemler hangi sıklıkta kullanılıyor ? (X) ile işaretleyiniz.

	Daima	Sık sık	Arasıra	Hiç
1. Anlatım				
2. Soru-cevap				
3. Tartışma				
4. Problem çözme				
5. Uygulamalı yöntemler(deney,drama vs.)				
6. Bireysel çalışmalar				
7. Grup çalışmaları				
8. Bunların dışında.....				

28. Derslerinizin işlenmesine katılımınız nasıldır ? (X) ile işaretleyiniz.

	Katılım	Az katılım	Katılmam
Zorunlu derslerde			
Seçmeli derslerde			

29. Seçmeli derslere katılmıyorsanız bunun en önemli nedeni nedir ?

- ()1. Derse karşı ilgisiz oluşum.
- ()2. Sınıfın kalabalık oluşu.
- ()3. Dershanenin fiziksel yetersizliği.
- ()4. Derse yeterince kendimi verememem.
- ()5. Verilen bilgilerin güncel olmaması.
- ()6. Bunların dışında.....

30. Seçmeli derslerinizde çeşitli araç gereçler kullanılıyor mu?

- ()Evet ()Hayır ()Kısmen

31. Derslerinizde çeşitli araç gereçler kullanılmıyorsa sizce bunun en önemli nedeni nedir?

- ()1. Araç gereçlerin okulda olmayışı
 ()2. Araç gereçleri kullanmada bilgi eksikliği
 ()3. Sınıf mevcutlarının fazla oluşu
 ()4. Dersinizde araç gerece ihtiyaç duyulmaması
 ()5. Bunların dışında.....

32. Seçmeli derslerinizde yıl boyunca yaptığınız çalışmalar ile ilgili okul çapında çeşitli etkinlikler düzenleniyor mu?

- () Düzenleniyor () Bazen düzenleniyor () Düzenlenmiyor

33. Sizce bu tür etkinlikler düzenlenmeli mi ?

- ()1. Düzenlenmeli ()2. Bazen düzenlenmeli ()3. Düzenlenmemeli

34. Seçmeli derslerdeki başarınız değerlendirilirken aşağıdaki teknikler hangi sıklıkta kullanılıyor ? (X) ile işaretleyiniz.

	Daima	Sık sık	Arasıra	Hiç
1.Objektif testler (Çoktan seçmeli,D/Y vs)				
2.Yazılı				
3.Yazılı anlatım				
4.Sözlü				
5.Ödev ya da proje				
6.Bunların dışında.....				

35. Genel olarak derslerdeki başarı durumunuz nasıldır? (X) ile işaretleyiniz.

	Başarılıyım	Az başarılıyım	Başarısızım
Zorunlu derslerde			
Seçmeli derslerde			

36. Seçmeli derslerde başarısız olduğunuzu düşünüyorsanız bunun en önemli nedeni sizce nedir ?

- () 1. Dersleri sevmiyor olmam
- () 2. Derslerin işlenişinin sıkıcı olması
- () 3. Derslerde çeşitli araç gereçlerin kullanılmaması
- () 4. Derse uygun çeşitli etkinliklerin düzenlenmemesi
- () 5. Bunların dışında.....

37. Öğretmeninizin değerlendirmede kullandığı yöntem değişince (yazılı,sözlü vb.) başarınız da değişiyor mu ?

- () Değişiyor
- () Bazen değişiyor
- () Değişmiyor

38. Aşağıdaki değerlendirme yöntemlerinin hangisinde en başarılı oluyorsunuz ?

- () 1. Objektif testler (çoktan seçmeli, Doğru/ yanlış vs.)
- () 2. Yazılı
- () 3. Yazılı anlatım
- () 4. Sözlü
- () 5. Ödev ya da proje

39. Bu ankette belirtilmeyen ancak belirtmek istediğiniz konular var ise lütfen aşağıdaki bölüme bu konuları belirtiniz.....

.....

.....

.....

.....

.....

ÖZGEÇMİŞ

Adı, Soyadı: Bilge Sonay TAŞ TIRAŞ

Doğum Yeri ve Yılı: Osmaniye, 1977

Medeni Durumu: Evli

Öğrenim Durumu:

1999-2004: Yüksek Lisans- Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

1995-1999: Lisans- Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümü

1991-1994: Lise- Osmaniye Atatürk Lisesi

1988- 1991: Ortaokul- Osmaniye Ortaokulu

1983- 1988: İlkokul- Osmaniye İstiklal İlkokulu

İş Durumu:

1999-2001: Ağrı- Doğubayazıt- Gürbulak Köyü İlköğretim Okulu Sınıf Öğretmeni

2001-2002: İçel- Yenice Şehit Burninhan Temizkan İlköğretim Okulu Sınıf Öğretmeni

2002-2004: Adana Kiremithane İlköğretim Okulu Sınıf Öğretmeni

2004-.....: Adana- Feke Karacaoğlan İlköğretim Okulu Sınıf Öğretmeni